

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MEDYANIN AFETLERDEKİ ROLÜ:
BİTLİS YEREL BASINI KAHRAMANMARAŞ
DEPREMLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAKAN OKAY

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEBAHATTİN KOÇ

TEMMUZ 2024

BİTLİS

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

MEDYANIN AFETLERDEKİ ROLÜ:
BİTLİS YEREL BASINI KAHRAMANMARAŞ
DEPREMLERİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAKAN OKAY
ORCID: 0000-0002-4724-3590

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEBAHATTİN KOÇ

TEMMUZ 2024

BİTLİS

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI
ETİK BEYANI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Acil Durum ve Afet Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Hazırlamış olduğum “Medyanın Afetlerdeki Rolü: Bitlis Yerel Basını Kahramanmaraş Depremleri Örneği” başlıklı tezde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı; bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 27.08.2024

İmza

Hakan OKAY

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ YAZIM KILAVUZU UYGUNLUK BEYANI

“Medyanın Afetlerdeki Rolü: Bitlis Yerel Basın Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

..31../..07../20.24

Tezi Hazırlayan

İmza

Hakan OKAY

Danışman

Dr. Öğt. Üyesi Sebahattin KOÇ

Acil Durum ve Afet Yönetim Bilim Dalı Başkanı

Dr. Öğretim Üyesi Sebahattin KOÇ

T.C.
BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAY SAYFASI

Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Anabilim Dalı öğrencisi Hakan OKAY tarafından hazırlanan “Medyanın Afetlerdeki Rolü: Bitlis Yerel Basın Örneği” adlı Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 31/07/2024 tarihinde yapılmış ve tezin oy birliği/ ~~oy çokluğu~~ ile kabul/ ~~red~~ edilmesine karar verilmiştir.

JÜRİ:

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sebahattin KOÇ
Bitlis Eren Üniversitesi

Üye: Doç Dr. Yusuf ÇINAR
Batman Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz Ulvi UZUN
Bitlis Eren Üniversitesi

Bitlis Eren Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun 23.07.2024 tarih ve 142528 sayılı kararıyla jüri tarafından kabul edilmiş bu çalışmanın yüksek lisans / doktora tezi olarak kabulü onaylanmıştır.

..../...../2024

Doç. Dr. Mehmet Bakır ŞENGÜL

Enstitü Müdürü

T.C.

Bitlis Eren Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Acil Durum ve Afet Yönetimi Anabilim Dalı

**MEDYANIN AFETLERDEKİ ROLÜ: BİTLİS YEREL BASINI
KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hakan OKAY

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sebahattin KOÇ

TEMMUZ 2024

ÖZET

Dünya var oluşundan bu yana birçok afete maruz kalmıştır. İnsanlık tarihiyle yaşıt olan afetler geçmişten günümüze birçok insanın hayatını kaybetmesine ya da bir şekilde etkilenmesine neden olmuştur. Her anlamda insan hayatını olumsuz etkileyen afetlerin etkilerinin azaltılması noktasında ülkeler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları (STK), ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve bireyler arasında yapılan işbirlikleri ise son derece önemlidir. Bu önemli işbirliklerinden biri de afet ve medya ilişkidir. Medya, afet öncesi bilgilendirme ve bilinçlendirme için en hızlı ve kolay erişilebilir araçlardan biridir. Bu anlamda Medyanın afet yönetiminde önemli bir rolü vardır. Medya, afete hazırlık süreçlerinde kitle iletişim araçlarını kullanarak bilinçlendirme amaçlı yaptığı yayınlarla toplumun her türlü afete karşı hazır olması sürecine katkı sunmaktadır. Medya aynı zamanda; afet sırasında ve sonrasında yaşananları da haberleştirmek suretiyle insanlara doğru bilgiyi ulaştırmakta ve aynı zamanda afetler hakkında hızlı ve doğru bilgi akışı sağlamaktadır. Bu da insanların afet süreçlerinde doğru kararlar almasına, afetlerden daha az etkilenmesine yardımcı olabilmektedir.

Bu çalışmada da, Medya'nın afetlerdeki işlevi, rolü ve önemi ele alınmış olup, yapılan literatür taraması ile Medya-Afet ilişkisi irdelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, çalışmanın Bitlis örneği bölümünde ise Bitlis yerel medyasının Kahramanmaraş merkezli deprem ve genel afetlerde yüklenmiş olduğu rol, nitel araştırma yöntemlerinden olan

gözlem ve doküman inceleme olmak üzere iki genel veri toplama tekniği kullanılarak incelenmiş, medyanın etkin kullanımı için öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak, Afet Yönetimi bağlamında medya ve afet arasında önemli bir ilişki bulunduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan araştırmalar da, medyanın afet öncesi, sırası ve sonrasında toplumu bilgilendirme, hazırlık yapma ve yardım çağrılarını iletebilme gibi önemli roller üstlendiğini göstermektedir. Bu nedenle, afet yönetimi stratejilerinin bir parçası olarak medyanın etkin bir şekilde kullanılması afet yönetimi açısından oldukça önemlidir.

Anahtar kelimeler: Medya, afet, Bitlis, Bitlis yerel medyası, basın

Republic of Türkiye
Bitlis Eren University Graduate School
Emergency and Disaster Management
THE ROLE OF MEDIA IN DISASTERS: THE EXAMPLE OF BITLIS LOCAL
PRESS KAHRAMANMARAŞ EARTHQUAKES

Master's Thesis

Hakan OKAY

Supervisor: Asst. Prof. Sebahattin KOÇ

July 2024

ABSTRACT

The world has been exposed to many disasters since its existence. Disasters, which are contemporary with the history of humanity, have caused many people to lose their lives or to be affected in some way from past to present. Cooperation between countries, local administrations, non-governmental organisations (NGOs), national and international organisations and individuals is extremely important in reducing the effects of disasters that negatively affect human life in every sense. One of these important collaborations is the relationship between disaster and media. Media is one of the fastest and easily accessible tools for pre-disaster information and awareness raising. In this sense, media has an important role in disaster management. Media contributes to the process of the society to be ready for all kinds of disasters with its publications for raising awareness by using mass communication tools in disaster preparedness processes. At the same time, the media also conveys accurate information to the people by reporting what happened during and after the disaster and at the same time provides fast and accurate information flow about disasters. This can help people to make right decisions in disaster processes and to be less affected from disasters.

In this study, the function, role and importance of the media in disasters have been discussed and the relationship between media and disaster has been tried to be analysed through a literature review. In addition, in the Bitlis case part of the study, the role of Bitlis local media in Kahramanmaraş-centred earthquake and general disasters has been examined by using two general data collection techniques, namely observation and document analysis, which are qualitative research methods, and suggestions for the

effective use of the media have been tried to be developed. As a result, it was concluded that there is an important relationship between media and disaster in the context of Disaster Management. Researches also show that media plays important roles such as informing the society before, during and after disasters, making preparations and conveying calls for help. Therefore, effective use of media as a part of disaster management strategies is very important for disaster management.

Keywords: Media, disaster, Bitlis, Bitlis local media, press

ÖNSÖZ

Medyanın toplumsal hayattaki önemi gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle afetler gibi kriz anlarında medyanın rolü, toplumun bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, yerel medyanın afetlerdeki rolü üzerine derinlemesine bir inceleme yapmak, yerel medyanın etkisini anlamak ve gelecekteki afet yönetimi stratejilerini belirlemek açısından son derece önemlidir.

Bitlis, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle ön plana çıkan bir şehrimizdir. Ancak, doğal afetler gibi beklenmedik durumlarla da karşı karşıya kalabilmektedir. Bu gibi durumlarda, yerel medyanın rolü, şehrin halkını bilgilendirme, kriz yönetimi sürecinde koordinasyon sağlama ve toplumsal dayanışmayı güçlendirme açısından hayati bir önem taşımaktadır. Bitlis yerel basını, şehrin dokusunu, ihtiyaçlarını ve duyarlılıklarını en iyi şekilde kavrayarak, afet anlarında toplumu bilgilendirme ve destek olma konusunda önemli bir araçtır.

Bu çalışma, Bitlis yerel basınının afetlerdeki rolünü incelemekte ve yerel medyanın afet yönetimi süreçlerindeki etkinliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yerel medyanın afetlerdeki rolünün anlaşılması, gelecekteki afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesinde yol gösterici olacaktır. Bu bağlamda, Bitlis yerel basınının afetlerdeki rolü üzerine yapılan bu çalışmanın, hem yerel medyanın hem de afet yönetimi alanında çalışanların hem dikkatini çekeceğine hem de akademik anlamda katkı sunacağına inanıyorum.

Bu vesileyle, tez çalışmam başta olmak üzere, tüm akademik çalışmalarında bilgi, birikim ve tecrübesiyle katkı sunan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Sebahattin KOÇ hocama, her zaman gönül rahatlığıyla kapısını çalabildiğim değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz Ulvi UZUN'a ve tez savunma jürisinde yer alan kıymetli hocalarıma değerli katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca tezin hazırlanma sürecinde veri ve bilgi paylaşımında bulunan Bitlis Yerel Basınına, Bitlis Gazeteciler Cemiyeti'ne, iş arkadaşlarıma, akademik yaşantım boyunca moral ve motivasyonumu en üst seviyede tutmaya çalışan sevgili eşime ve isimlerini tek tek zikredemediğim tüm dostlarıma değerli katkılarından dolayı teşekkür eder, şükranlarımı arz ederim.

Hakan OKAY

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	x
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ.....	1
LİTERATÜR ÖZETİ.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Amaç ve kapsam.....	6
1.2. Afet kavramı.....	6
1.2.1. Afet türleri.....	7
1.2.2. Afet yönetimi ve afet yönetim sistemi.....	11
1.2.3. Türkiye’de afet yönetimi.....	14
1.2.4. Risk ve risk yönetimi.....	15
1.2.5. Kriz iletişimi ve yönetimi.....	15
1.2.6. Afet yönetim uygulamalarının bazı ülkelerdeki ortak özellikleri.....	17
1.3. İletişim, kitle iletişim araçları ve medya.....	17
1.3.1. Afet iletişimi.....	17
1.3.2. Afetler ve medya.....	19
1.3.3. İletişim ve kitle iletişim araçları.....	21
1.3.3.1. Medya, yazılı basın, görsel ve işitsel medya.....	22
1.3.3.2. Medya ve işlevleri.....	22
1.3.3.3. Medya haberlerinde doğal afetlerin önemi.....	24
1.3.3.4. Afet yönetiminde medyanın rolü.....	24
1.3.4. Doğal afetlerde medyanın olumlu rolü.....	27
1.3.5. Doğal afetlerde medyanın olumsuz rolü.....	29
1.3.6. İletişim teknolojisindeki gelişmeler ve doğal afetler.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL MEDYA VE TOPLUM İLİŞKİSİ, BİTLİS YEREL BASINI

2.1. Yerel medya ve toplum ilişkisi.....	31
2.2. Yerel medyanın işlevleri.....	31
2.3.Yerel medyanın afetlerdeki rolü: yurtdışı örnekleri.....	32
2.3.1. Katrina kasırgası (2005).....	33
2.3.2. Japonya depremi ve tsunamisi (2011).....	34
2.3.3. Hint Okyanusu depremi ve tsunamisi (2004)	34
2.3.4. Avustralya orman yangınları (2020).....	35
2.3.5. Meksika depremi (2017).....	36
2.3.6. Filipinler tayfunu haiyan (2013).....	36
2.3.7. Brezilya baraj çökmesi (2019).....	37
2.3.8. Çin sarsıntısı (2008).....	38
2.3.9. Lübnan patlaması (2020).....	38
2.3.10. Van ve Erciş depremi (2011).....	39
2.3.11.İtalya merkezli deprem (2016).....	40
2.3.12.Nepal depremi (2015).....	40
2.3.13.Hindistan sel felaketi (2018).....	41
2.3.14. Almanya sel felaketi (2021).....	42
2.4. Bitlis yerel medya tarihi.....	43
2.4.1. Bitlis'in ilk yerel gazetesi: Vilayet Gazetesi.....	43
2.4.2. Cumhuriyetin ilanından sonra Bitlis'te basılan yerel gazeteler.....	46
2.4.3. Bitlis'te yayın hayatına devam eden yerel gazeteler.....	48
2.4.4. Bitlis internet medyası.....	49
2.4.5. Bitlis televizyon ve radyo kanalları.....	50
2.4.6. Bitlis'teki gazeteci cemiyetleri.....	50
2.5. Medyanın afetlerdeki rolü: Bitlis yerel basın örneği.....	51
2.5.1. Kahramanmaraş merkezli depremler.....	52
2.5.2. Bitlis yerel gazetelerinde geçmişten bu güne afet haberleri.....	53
2.5.3. Bitlis Gazeteciler Cemiyeti (BİGACEM) örneği.....	57
2.5.4. Tatvan Sesi Gazetesi örneği.....	58
2.5.5. Ahlat Selçuklu Gazetesi örneği.....	61
2.5.6. Yeni Ahlat Gazetesi Örneği	64
2.5.7. Adilcevaz Postası Gazetesi Örneği.....	66

2.5.8. Dideban Gazetesi Örneği.....	68
2.5.9. Doğru Haber Gazetesi Örneği.....	71
2.6. Yerel gazetelerin afet haberciliği verileri.....	74
2.6.1. Doğru Haber Gazetesi.....	76
2.6.2. Dideban Gazetesi.....	76
2.6.3. Tatvan Sesi Gazetesi.....	77
2.6.4. Yeni Ahlat Gazetesi.....	77
2.6.5. Selçuklu Gazetesi.....	78
2.6.6. Güroymak Gazetesi.....	78
2.6.7. Adilcevaz Postası Gazetesi.....	79
SONUÇ.....	80
ÖNERİLER.....	83
KAYNAKLAR.....	87

KISALTMALAR DİZİNİ

AFAD:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
WMO:	Dünya Meteoroloji Örgütü
CTE:	Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü
MEDAK:	Medikal Arama Kurtarma Derneği
İB:	İçişleri Bakanlığı
İTÜ:	İstanbul Teknik Üniversitesi
BİGACEM:	Bitlis Gazeteciler Cemiyeti
TV:	Televizyon
TDK:	Türk Dil Kurumu
BM:	Birleşmiş Milletler
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
DSÖ:	Dünya Sağlık Örgütü
AHDER:	Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği
TCCMBS:	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi
KİA:	Kitle İletişim Araçları
SM:	Sosyal Medya
STİM:	Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü
TRT:	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
AA:	Anadolu Ajansı
AHDER:	Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1. Oluşma türlerine göre afetler.....	9
Çizelge 2.1. Bitlis Vilayet Gazetesi künye bilgileri.....	44
Çizelge 2.2. Bitlis'in 1935 ile 1965 yılları arasında basın yerel gazeteleri.....	46
Çizelge 2.3. Bitlis'te yayın hayatına devam eden yerel gazeteler.....	48
Çizelge 2.4. Bitlis'te ki internet haber sitelerinin listesi.....	50
Çizelge 2.5. Bitlis'teki Gazeteciler Cemiyeti ve dernekleri listesi.....	52
Çizelge 2.6. Bitlis Yerel Gazetelerin afet haber verileri.....	75
Çizelge 2.7. Doğru Haber Gazetesi'nin afet haber verileri.....	77
Çizelge 2.8. Dideban Gazetesi'nin afet haber verileri.....	77
Çizelge 2.9. Tatvan Sesi Gazetesi'nin afet haber verileri.....	78
Çizelge 2.10. Yeni Ahlat Gazetesi'nin afet haber verileri.....	79
Çizelge 2.11. Selçuklu Gazetesi'nin afet haber verileri.....	79
Çizelge 2.12. Güroymak Gazetesi'nin afet haber verileri.....	80
Çizelge 2.13. Adilcevaz Postası Gazetesi'nin afet haber verileri.....	81

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1.1. Afet Yönetim Sistemi (Türkoğlu, 2023).....	13
Fotoğraf 1.2. Risk Yönetimi (İsmep, 2023).....	15
Fotoğraf 2.1. ABD'nin Louisiana eyaletinde yaşanan Katrina Kasırgası.....	34
Fotoğraf 2.2. Japonya'da meydana gelen tsunamiden afetinden bir görüntü.....	35
Fotoğraf 2.3. Hint Okyanusu'nda meydana gelen deprem ve tsunami.....	36
Fotoğraf 2.4. Avustralya'da 2020 yazında meydana gelen orman yangını.....	36
Fotoğraf 2.5. Mexico City çevresinde meydana gelen deprem görüntüsü.....	37
Fotoğraf 2.6. Filipinler'de meydana gelen Tayfun Haiyan'dan bir görüntü.....	38
Fotoğraf 2.7. Brezilya'nın Minas Gerais eyaletinde meydana gelen barajın çökmesi...38	
Fotoğraf 2.8. Çin'in Sichuan eyaletinde meydana gelen deprem görüntüsü.....	39
Fotoğraf 2.9. Beyrut'ta 2020 yılında meydana gelen büyük patlamadan görüntü.....	40
Fotoğraf 2.10. Van'da 2011 yılında meydana gelen depremden bir görüntü.....	40
Fotoğraf 2.11. İtalya'da 2016 yılında meydana gelen depremden bir görüntü.....	41
Fotoğraf 2.12. Nepal'de meydana gelen büyük deprem felaketinden bir görüntü.....	42
Fotoğraf 2.13. Hindistan'da yaşanan şiddetli sel felaketinden bir görüntü.....	42
Fotoğraf 2.14. Almanya'da 2021'de yaşanan şiddetli sel felaketinden bir görüntü.....	43
Fotoğraf 2.15. Vilayet Gazetesi. Rumi Şubat 1307 / Miladi 1891.....	45
Fotoğraf 2.16. Bitlis Birlik Gazetesi 10 Mayıs 1966 tarihli nüshası.....	55
Fotoğraf 2.17. Bitlis Birlik Gazetesi 7 Ocak 1976 tarihli nüshası.....	56
Fotoğraf 2.18. Bitlis Birlik Gazetesi 17 Ocak 1972 tarihli nüshası.....	57
Fotoğraf 2.19. BİGACEM sosyal medya paylaşım görüntüsü.....	59
Fotoğraf 2.20. Tatvan Sesi Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	60
Fotoğraf 2.21. Tatvan Sesi Gazetesi'nin sosyal medya hesapları paylaşımları.....	61
Fotoğraf 2.22. Ahlat Selçuklu Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	64
Fotoğraf 2.23. Yeni Ahlat Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	65
Fotoğraf 2.24. Yeni Ahlat Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	66
Fotoğraf 2.25. Adilcevaz Postası'nın Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	68
Fotoğraf 2.26. Dideban Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	70
Fotoğraf 2.27. Dideban Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	71
Fotoğraf 2.28. Doğru Haber Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	73
Fotoğraf 2.29. Doğru Haber Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller.....	74

GİRİŞ

Afetler, doğal veya insan kaynaklı olaylar sonucu meydana gelen büyük ölçekli felaketlerdir. Bu felaketler, insanların yaşamlarını, sağlıklarını, maddi varlıklarını ve doğal çevreyi olumsuz etkilemektedir. Doğal afetler, tsunami, deprem, heyelan, yangın, sel, fırtına, volkanik patlama, çığ, kuraklık ve buzul çökmesi gibi olaylarla, insan kaynaklı afetler ise, terör saldırıları, savaş, nükleer santral kazaları, kimyasal sızıntılar ve yangınlar gibi olaylarla ilişkilidir (McFarlane ve Norris, 2006:3).

Afetler, büyük çaplı insan kaybı, yaralanmalar, evsizlik, açlık, hastalıklar ve psikolojik sorunlar gibi birçok soruna neden olur. Afetler, toplumun her kesimini etkileyebilir, ancak özellikle yoksul ve dezavantajlı kesimler afetlerden daha fazla zarar görür ve etkilenir. Afetlerin yönetimi, acil müdahale, afet önleme, hazırlık, tepki, iyileştirme ve yeniden yapılanma aşamalarını içeren bir dizi faaliyeti kapsar. Afet yönetimi, yaşanan afetlerin etkilerini en aza indirmek, insanların can güvenliğini ve sağlığını korumak, maddi kayıpları en aza indirmek ve toplumun her anlamda iyileştirilmesini sağlamak için önemlidir. Afet yönetimi, ülkeler, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve bireyler arasında iş ve güç birliği gerektirir (Güler, 2013:9).

Bu iş ve güç birliğinden bir tanesi de afetler ve medya arasındaki ilişkidir. Bu ilişki iletişim bağlamında oldukça önemlidir. Afet öncesi, afet anı ve afet sonrası tüm aşamalarda Medyaya önemli görevler düşmektedir. Medya özellikle afet anında yaşananları haberleştirerek insanlara bilgi verirken, aynı zamanda önemli bir acil iletişim aracı rolü oynar. Bu anlamda afetlerle mücadelede medyanın rolü son derece önemlidir. Medya, afetler hakkında hızlı ve doğru bilgi akışı sağlayarak, insanların doğru kararlar almasına yardımcı olabilir. Medya, afetlerin oluş nedenleri, etkileri, yardım çalışmaları ve kurtarma faaliyetleri hakkında toplumu bilgilendirebilir. Böylece, insanların afetlerin etkilerini azaltmak için neler yapabileceklerini öğrenmelerini sağlayarak, afetlere hazırlıklı olmalarına yardımcı olabilir. Kuşkusuz medyanın afetlerdeki bir işlevi de, afet sonrası haberlerin doğru ve hızlı bir şekilde yayılmasını sağlamaktır. Medya, afet bölgesinde yaşayan insanlara yardım çağrıları ve acil durum bilgileri gibi önemli bilgileri aktarmak için bir araç olarak kullanılır. Ayrıca, medya aracılığıyla afet sonrası kurtarma faaliyetleri, yardım çalışmaları ve yeniden yapılanma süreçleri hakkında da bilgilendirme yapılır. Bu bilgiler, afet bölgesinde yaşayan insanların kurtarma ve yeniden yapılanma süreçlerine katılmasını ve yardım etmesini sağlar (Soydan ve Alpaslan, 2014:55).

Medyanın diğ er bir önemli işlevi ise, afet sonrası oluşan maddi ve manevi kayıpları kamuoyuna duyurmaktır. Bu sayede, insanlar afetin etkilerini daha iyi anlayabilir ve yardım etmek için daha fazla motive olabilirler. Medyanın afetlerle ilgili haberleri, toplumda farkındalık yaratarak, yardım faaliyetlerine destek sağlayabilir. Medya, yardım kampanyaları hakkında bilgi vererek, bağış toplama çalışmalarına katkıda bulunabilir. Ayrıca, medya, afetlerin etkileri hakkında duygusal ve psikolojik destek sağlayabilir. İnsanlara umut vererek, afet sonrası yeniden yapılanma sürecine yardımcı olabilir. Ancak medyanın afetlerle ilgili haberleri yayınlarken dikkatli olması gerekmektedir. Medyanın hatalı veya yanlış bilgi vermesi, insanların yanlış ve telafisi zor ya da mümkün olmayan kararlar almasına neden olabilir. Ayrıca, afetlerin etkilerini abartarak, insanların paniklemesine neden olabilir. Bu nedenle, medyanın afetlerle ilgili haberleri doğru, dengeli ve tarafsız bir şekilde sunması son derece önemlidir (Demiröz, 2020:293).

Bu manada; afet yönetim süreci ve afetlerle mücadelede medyanın rolü büyük önem taşımaktadır. Medya, halkı bilgilendirerek, afetlere hazırlıklı olmalarını sağlayabilir. Medya, afetler hakkında doğru bilgi sağlayarak, insanların doğru kararlar almasına yardımcı olabilir. Ancak medyanın afetlerle ilgili haberleri dikkatli bir şekilde sunması gerekmektedir. Çünkü yanlış bilgi vermek veya abartmak, insanların paniklemesine neden olabilir. Sonuç olarak, medyanın doğal afetlerdeki işlevi, halkı bilgilendirmek, yardım çağrılarını duyurmak, kurtarma faaliyetlerini izlemek ve kayıpları duyurmak gibi önemli görevleri yerine getirmek olduğu d    n lmektedir.

Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın birinci bölümünde afet ve medyanın genel tanımları yapılarak, afet türleri, medya – afet ilişkisi, medyanın afetteki rolü ve önemi örnekler üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Bitlis Yerel Basını ile ilgili tarihsel ve genel bilgiler verilerek, Bitlis yerel medyasının genel afetlerde yüklenmiş olduğu rol, nitel araştırma yöntemlerinden olan gözlem ve doküman inceleme olmak üzere iki genel veri toplama tekniği kullanılarak incelenmiş ve afet süreçlerinde medyanın etkinliğinin artırılması için öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

LİTERATÜR ÖZETİ

Medyanın afetlerdeki rolü, toplumun afetlere hazırlık, bilgilendirilme ve kriz iletişimi gibi önemli süreçlerde oynadığı kritik rol nedeniyle önemlidir. Bu çalışma, medyanın afetlerdeki rolünü özellikle yerel medya bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Yerel medya, afetler sırasında olayların yerel düzeyde nasıl ele alındığını ve toplumun bu süreçlere nasıl tepki verdiğini anlamak için önemli bir kaynaktır. Bu çalışma, yerel medyanın afetlerdeki rolüne odaklanan akademik çalışmaları literatür taraması yaparak derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir. Bu manada literatür araştırması sonucunda da elde edilen izlenimlerde medya-afet ilişkisinin önemli olduğu, bu ilişkinin hayati önem taşıdığı ve doğru kullanıldığında olumlu bir çok sonuca ulaşmanın mümkün olduğu sonucuna varılmıştır.

Medya'nın doğal afetlerdeki işlevi, önemi ve rolü üzerine yapılan çalışmalardan bazıları ise şu şekildedir:

“Afet Yönetim Sürecinde Medyanın Rolü” üzerine çalışma yapan Tekin ve Yazgan, 2018:112, çalışma neticesinde Afet ile ilgili bilinçlendirme konusunda en hızlı ve etkili aracın medya olduğu sonucuna varırken, Yılmaz ve Algül, 2019:78 ise, “Afet İçerikli Haberlerin Sosyal Öğrenme Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi” konulu çalışmalarında örnek olaylarla ilgili haber metinlerinin incelenmesi sonucunda, medyanın afetin hızlı etkilerine odaklandığını ve afet haberlerinin izleyicilere öğretici bir içerik sunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Medyanın en etkin ve hızlı iletişim ağı sağlayan alt kollarından olan sosyal medya özelinde “Afet İletişimi ve Sosyal Medyada Dezenformasyon” konu başlıklı bir çalışma yürüten İlgin ve Karagül, 2023:61, de Kahramanmaraş merkezli yaşanan depremlerde sosyal medyanın kasıtlı olarak kötü niyetli kullanıldığı bu nedenle yardım amaçlı yapılan adres paylaşımlarının birçoğunun sonradan yanlış olduğu sonucuna varılmış olup, bu sebeple arama ve kurtarma faaliyetlerin sosyal medya eli ile yavaşlatıldığını belirtilmiştir. 30 Ekim 2020 İzmir Depremi ile ilgili “Afet Kriz Yönetiminde Sosyal Medya” bağlamında bir çalışma yapan Mavi, 2020:35, 30 Ekim 2020'deki İzmir depremi, afet kriz yönetiminde sosyal medyanın rolünü incelemek amacıyla 6 Kasım 2020'ye kadar olan süre içinde sosyal medyada yer alan haberler üzerinde yaptığı analiz sonucunda sosyal medyanın afet kriz yönetimi sürecinde duyuru yapma, bilgilendirme, etkileşim geliştirme, tepkileri ifade etme, sembolleştirme ve bireyleri bir araya getirme gibi özelliklerinin belirgin bir şekilde öne

çıkıldığını ifade etmiştir. “Afet Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın İşlevselliği ve Zararları” üzerine bir inceleme çalışması yapan Demiröz, 2020:300, literatürdeki verilere dayanılarak, sosyal medyanın afetlerin farklı aşamalarındaki etkilerinin yanı sıra, krizlerin ve afetlerin ortaya çıkmasına katkı sağlama potansiyelinden bahsetmiştir. Ayrıca, çalışmada sosyal medyanın afetler, afet yönetimi ve afet kaynaklı kriz yönetimi üzerindeki etkileri ve bu alanlardaki işlevselliği vurgulanmıştır. “Doğal Afetler, İletişim Ve Medya” özelinde çalışma yapan Toker, 2016:253, afet kavramını iletişim, kriz iletişimi ve medya bağlamında değerlendirdiği çalışmasında medya ile etkin iletişim adına izlenmesi gereken yol ve stratejileri ele almış olup, sosyal medyanın afet iletişimindeki önemine değinmiştir. Zincir ve Yazıcı, 2013:65 tarafından yapılan çalışmada; Kriz ve afet durumlarına odaklanılarak, organizasyonların bu tür olaylarla başa çıkabilmesi için sosyal medyanın afet planlama, eğitim, işbirliği, karar alma, bilgi paylaşımı ve veri toplama gibi amaçlarını nasıl uyguladığı üzerine bir inceleme yapılmıştır. Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi üzerine çalışma yapan Soydan ve Alpaslan, 2014:60, Medyanın doğal afetlerdeki rolleri ve bu rollerin etkileri ele alınarak, bu konunun önemi vurgulanmıştır. Vasterman, Yzermans ve Dirkzwager, 2005:107’nin “Afetler sonrasında Medyanın Rolü ve Medya Aldatmacaları” konulu çalışmasında, Afet sonrası süreçte Medyanın Rolü ve Medya Abartıları üzerine araştırma yapılmış olup, yapılan çalışmada medyanın rolünün önemine ve medyanın kontrolsüz gücüne dikkat çekilmiştir. “Olağanüstü Durumlar, İletişim ve Habercilik Yaklaşımları” bağlamında çalışma yapan Akgül, 2017:6, medyanın sadece afetler meydana geldiğinde bu konuları işlediğini belirterek, ancak, afet anında hızlı şekilde haber veren medyanın, halkın riskleri anlama, önlemler alma ve eğitim sürecine katkı sağlayamadığına ve kamuoyu için olayları izleme ve denetleme sürecini tam olarak yerine getiremediğine dikkat çekmiştir. Türk Basınının Doğal Afetlere İlişkin Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik bir çalışma yapan Koç, 2013:121, 2009 ile 2012 yılları arasında Türkiye ve dünyada meydana gelen doğal afetlerin, Türk basını (gazeteler) tarafından nasıl bir dil ve anlayışla sunulduğunu, topluma doğal afet bilinci kazandırma amacının basında ne kadar öncelikli olduğunu ve yazılı basının doğal afet eğitimine ne kadar yer verdiğini incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, afetlerin gerçekleştiği anlarda medyanın büyük bir ilgi gördüğü ancak afetlerin öncesi ve sonrasında sadece gazetelerin iç sayfalarında yer bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Smith, 2018:321, "Afet Yönetiminde Yerel Medyanın Rolü: Bir Örnek Olay" konulu çalışmasında yerel medyanın afet yönetimindeki rolünü bir vaka çalışmasıyla incelemiş ve yerel medyanın afetlerdeki haberleşme süreçlerindeki etkilerini, toplumun

hazırlık ve tepki süreçlerini ele almıştır. Toker, 2016:260, “Doğal afetler, İletişim ve Medya” konulu çalışmasında Afet kavramını iletişim, kriz iletişimi ve medya bağlamında değerlendirerek, afetlerde medya ile etkin iletişim için izlenmesi gereken yol ve stratejileri ele almıştır. Ayrıca, geleneksel medyanın yanında sosyal medyanın afet iletişimindeki önemine de vurgu yapmıştır. Soydan ve Alpaslan, 2014:60 ise “Medyanın doğal afetlerdeki işlevi” konulu çalışmalarında medyanın doğal afetlerdeki rolü ve etkilerini detaylı bir şekilde ele alarak, medyanın halka bilgi aktarma, toplumu doğru bilgilendirme ve bilgileri zamanında ileterek halkı bilinçlendirme gibi faaliyetlerinin kritik öneme sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Şahin ve Demirbilek, 2023:322, “Doğal Afet ve Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın Etkisi: Kahramanmaraş Merkezli Deprem Felaketi Üzerine Bir İnceleme” konulu çalışmalarında afet ve kriz süreçlerinde sosyal medya araçlarının etkin bir şekilde işlev gördüğü sonucuna ulaşmışlardır. Karahisar, 2016:43,de “Olası bir depremde koordinasyonun sağlanması ve sosyal medyanın rolü” konulu çalışmasında sosyal medyanın rolü ve önemine vurgu yapmıştır. Mavi 2020:31’in “Afet Kriz Yönetiminde Medya: 30 Ekim 2020 İzmir Depremi” konulu çalışmasında İzmir'deki 30 Ekim 2020 depremi sonrasında sosyal medyada yayımlanan haberlerin toplumun bilgilendirilmesi ve bir araya gelmesinde kritik bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ve son olarak Bozkurt ve Demir 2023:22’nin “Afet yönetiminde iletişim ve medya üzerine bir değerlendirme: Kahramanmaraş merkezli depremler” konulu çalışmasında Afetlerin ardından iletişim sistemlerinin çoğu zaman devre dışı kaldığı göz önüne alındığında, sosyal medyanın afet sonrası müdahale sürecinde etkin bir araç olarak kullanılmasının önemi vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, bu literatür araştırması, yerel medyanın afetlerdeki rolüne odaklanan önemli akademik çalışmaları derlemeyi ve incelemeyi amaçlamaktadır. Bir birinden önemli ve değerli uzmanın bu alandaki çalışmaları, yerel medyanın afetlerdeki rolünün anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Literatür araştırma sonuçlarından da görüleceği üzeri, medya ve afet arasında kritik bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Zaman zaman hayati önem arz eden bu kritik ilişkinin doğru kullanılmasının afetin etkilerinin en aza indirilmesinde önemli rol alabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Yapılan tüm bu çalışmaların, afet yönetimi ve kriz iletişimi alanındaki uygulamalara ışık tutması beklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Amaç ve kapsam

Bu çalışma ile medya-afet ilişkisi araştırılarak, Bitlis Yerel Medyasının afet süreçlerine olan katkısının ve etkinliğinin artırılması, bu anlamda var olan eksikliklerin belirlenip çözümüne katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında, Dünya’da ve ülkemizde meydana gelen afetlerde medyanın nasıl kullanıldığı araştırılacaktır. Bu doğrultuda; medyanın afet öncesi, afet anı ve afet sonrası süreçlerde nasıl değerlendirilmesi gerektiği, kullanımdaki eksiklikler, hatalar ve hali hazırdaki durum değerlendirilerek, bu süreçlerde yaşanan koordinasyon ve iletişim eksiliği ile sebepleri ortaya konularak azaltma üzerine bir rehber oluşturulacaktır. Böylece önemli bir kitle iletişim aracı olan medyanın doğru bilgilerle halkı bilgilendirmesi, toplumun afete karşı daha çok bilinçli ve duyarlı olmasının sağlanması, afet anlarında yardım ve müdahalelerin kolaylaştırılması süreçlerine olumlu katkılar sunulması amaçlanmaktadır.

1.2. Afet kavramı

Çeşitli doğal olayların neden olduğu zarar ve yıkım, afet olarak adlandırılır (TDK, 2023). Afet, günlük yaşamı durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar olarak tanımlanır ve toplumun tüm üyeleri veya bir kısmı için fiziksel, ekonomik ve manevi zarara yol açabilir (TCCMBS, 2023). Diğer afet tanımlarına göre ise afet şu şekilde ifade edilebilir: "Doğal, teknolojik veya insan kaynaklı bir olayın sonucunda toplumun tamamı veya belirli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara yol açan, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan bir durumdur. Etkilenen toplumun başa çıkma kapasitesi yetersizdir" (Öztaş, 2019:5). Afet insanlar için fiziksel ve ekonomik kayıplar başta olmak üzere birçok kayba neden olan, yaşamı durduran ya da kesintiye uğratan, kişinin bireysel ya da yerel imkanlarla üstesinden gelemediği, doğa, insan ve teknolojik olayların sonucuna afet denilmektedir. Afet, genellikle beklenmeyen ve kontrol edilemeyen bir olayın sonucunda ülkede büyük değişikliklere zararlara, kayıplara ve bozulmalara neden olan olaylara verilen genel bir isimdir. Afetler, insanların refahını, çevreyi ve genel toplumsal yapıyı olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kadıoğlu, 2008:223). Afetler, insanların etki çevresinde bulunması

nedeniyle sosyolojik bir perspektiften de değeriendirilebilir. Bu olaylar, savunma kabiliyeti düşük olan insanlar için potansiyel bir tehlike oluşturur ve toplumun afetlere karşı tutumu, meydana gelen zararın niteliğini değıştirir (Şahin ve Uyan, 2016:827). Afetin boyutu cebirsel bir ifadeyle şu şekilde açıklanabilir: "Risk = Tehlike x Etkilenecek Unsur x Zarar Görebilirlik." Bu matematiksel ifadeyi anladığımızda, bir felaketin sonuçlarını öngörebilmek için öncelikle felaketi tetikleyen tehlike faktörlerini, bu tehlikenin etkileyeceğı unsurları ve bu olayın zarar görebilirlik derecesini tahmin etmemiz gerektiğini görüyoruz. Nüfus, yerleşim yerleri, mali kaynaklar, sosyolojik faktörler ve doğal unsurlar gibi farklı tehlike grupları, afetin etkilerine karşı yüksek bir hassasiyet taşırlar. Afet durumunda, bu faktörlerin potansiyel kayıplara yol açabileceğı tüm etkenler, risk tahmini sürecinin bir parçası olarak dikkate alınmalıdır (Taştan, 2018:98). Afet kavramını daha iyi anlayabilmek için, öncelikle sıkça kullanılan acil durum ve tehlike kavramlarını incelemek ve tanımlamak önemlidir. Acil durum ve tehlike, günlük yaşamın normal akışını etkileyebilecek, anında müdahale gerektiren ve mevcut kaynaklarla kontrol altına alınabilen durumları ifade eder (Kadioğlu ve Yılmaz, 2011). Ekonomik ve yaşamsal kayıpların en aza indirgenmesi amaçlanarak toplumun sağlığı ve güvenliğinin korunması gereken durumlar, devletin müdahale etmesi gereken krizlerdir (Barış, 2011:6). Acil durumlar, genellikle büyük ölçekli olmasına rağmen yerel kaynaklarla yönetilebilecek ve hızlı müdahale gerektiren durumlar olarak tanımlanır. 5902 sayılı kanuna göre, acil müdahale gerektiren olaylar ve bu olayların neden olduğu kriz durumları, toplumun tamamını veya belirli kesimlerini etkileyerek normal yaşamı ve faaliyetleri durduran veya kesintiye uğratan olaylar olarak kabul edilir (AFAD, 2014). Birleşmiş Milletler (BM) de benzer bir tanımlama yaparak acil durumu, doğal veya beşeri sebeplerle ortaya çıkan ve insan toplulukları için acil müdahale gerektiren durum olarak açıklamaktadır (UNDRR, 2023).

1.2.1. Afet türleri

Afet türleri konusunda farklı görüşler bulunsa da genellikle afetler, doğa kaynaklı, insan kaynaklı ve teknoloji kaynaklı olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır (Yavaş, 2005:50). Afetler, farklı kökenlere sahip olup, iki temel kategori altında incelenmektedir. Oluşma türlerine göre ise doğal ve insan kaynaklı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğal afetler, faktörlerden kaynaklanan olaylardır ve genellikle insanların kontrolü dışındadır. Örnekler arasında depremler, sel, fırtına, volkanik patlamalar, tsunami, kuraklık gibi olaylar yaşanmaktadır. İnsan kaynaklı afetler ise insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan

olaylardır. Bu tür afetler insan hataları, ihmaller, teknik arızalar, sanayi kazaları, terör saldırıları, farklılık gibi oluşumlar ortaya çıkabilmektedir (Kadioğlu, 2008:34).

Çizelge 1.1. Oluşma türlerine göre afetler*

Doğa kaynaklı afetler	İnsan Kaynaklı (Beşeri) Afetler
• Su taşkınları ve seller • Deprem • Çığ, heyelan ve kaya düşmesi • Fırtına, hortum ve kasırga • Yangın ve volkanlar	• Salgın hastalıklar • Endüstriyel kazalar • Toprak, hava ve su kirliliği • Ulaşımlarla ilgili kazalar • Biyolojik, Nükleer ve kimyasal silahlar

*<https://tr.wikipedia.org/wiki/Afet>, AFAD

Afetler derece ve etkilerine göre sınıflandırıldığında 6 ayrı kategoriye ayrılır.

Birinci derece afetler: Bu kategorideki afetler, bölgesel ölüm sayısının 10 veya daha fazla olduğu ve 10 milyon dolar veya daha fazla maddi hasara yol açtığı afetlerdir.

İkinci derece afetler: İl düzeyinde 100 veya daha fazla ölüme ve 100 milyon dolar veya daha fazla maddi hasara neden olan afetlerdir.

Üçüncü derece afetler: Bu kategorideki afetler, il düzeyinde 1000 veya daha fazla ölüm ve 1 milyar dolar veya daha fazla maddi hasara yol açan afetlerdir.

Dördüncü derece afetler: Bir kıta çapında 10 bin veya daha fazla ölüm ve 10 milyar dolar veya daha fazla maddi hasara neden olan afetlerdir.

Beşinci derece afetler: Birden fazla kıta üzerinde 100 bin veya daha fazla ölüm ve 100 milyar dolar veya daha fazla maddi hasara yol açan afetlerdir.

Altıncı derece afetler: Dünya genelinde 1 milyar veya daha fazla ölüm ve 1 trilyon dolar veya daha fazla maddi hasara neden olan son derece yıkıcı afetlerdir (AHDER, 2024). Toplumların gelişmişlik düzeyleri, afet türlerinin algılanması konusunda önemli bir rol oynar. Daha az gelişmiş ülkelerde kabul edilemeyen bazı olaylar, daha gelişmiş ülkelerde afet olarak kabul edilebilir. Tarihsel olarak bakıldığında, geçmişte afet olarak kabul edilmeyen bazı olaylar ve durumlar, günümüzde afet olarak algılanmaktadır. Aslında, önceden bilinmeyen ve beklemediğimiz bir zamanda meydana geldikleri için insanları etkileyen her durum afet olarak düşünülebilir. Bu nedenle afet

tanımı, zaman ve toplumun algısına göre değişebilir ve herhangi bir beklenmeyen olayın etkileri insanları olumsuz şekilde etkileyebilir (Yıldırım, 2004:30).

Avrupa Atlantik Afet Merkezi Yönergesi, afetleri doğa kaynaklı ve teknoloji kaynaklı olmak üzere iki ana kategoriye ayırdığını ifade etmektedir. Ancak afetlerin meydana gelme şekilleri ve bu olayların oluşumunda etkili olan faktörler göz önüne alındığında, afetleri doğa kaynaklı ve insan kaynaklı olmak üzere iki farklı sınıflama şekliyle de ele almak mümkün olabilir. Bu iki yaklaşım, afetlerin kökenlerini ve etkilerini daha iyi anlamak için farklı perspektifler sunmaktadır (Yavaş, 2005:50). Çünkü; bu noktada dikkat çeken bir gerçek vardır, oda; teknoloji kaynaklı afetlerin oluşumunda yine insan faktörünün etkili olmasıdır. Doğa kaynaklı afetler, insanların iradesi dışında gerçekleşen ve deprem, çığ, sel, volkanik aktiviteler, don olayları, toprak kaymaları ve kuraklık gibi doğal olayların neden olduğu yıkımları içerir. Ancak, teknoloji kaynaklı afetler genellikle insan hatası, teknik arızalar veya kötü tasarım gibi faktörlere dayanır. Bu nedenle, her iki afet türünün de arkasında sonunda insan etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle bu etkileri anlamak ve yönetmek, afetlerle başa çıkmada oldukça önemlidir (Cowan, 2004:103).

Şahin ve Sipahioğlu, 2022:478'e göre, doğa kaynaklı afetler, insan eliyle oluşmayan, toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyen, ciddi mal ve can kayıplarına neden olan ve büyük ölçüde doğal olayların sebep olduğu olaylar olarak tanımlanmaktadır. Bu doğal olaylar arasında en sık rastlanan ve en etkili olanlar ise depremler, volkanik hareketler, tsunami, kasırgalar, fırtınalar, heyelanlar, dolu yağışları, kaya düşmesi, çamur akıntısı, hortumlar, kuraklık, don, çığ, sis, tipi ve yıldırım düşmesi gibi olaylar yer almaktadır (Değirmenci ve İlter, 2013:276).

Doğa kaynaklı afetler, gerçekleştikleri bölgedeki yer altı ve yer üstü yapıları büyük ölçüde tahrip ederken, aynı zamanda salgınlar ve bulaşıcı hastalıkların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Ayrıca haberleşme ve ulaşım sorunlarına neden olabilecekleri gibi, eğitim ve öğretimi kesintiye uğratabilir, güvenlik hizmetlerini olumsuz yönde etkileyebilirler. Bu tür afetler, yeme, içme, sağlık ve barınma sorunlarına da neden olabilirler. Bu nedenle doğa kaynaklı afetler, sadece fiziksel zararlarla sınırlı kalmaz, aynı zamanda toplumun sosyal, ekonomik ve sağlık alanlarında bir dizi sorunla karşı karşıya kalmasına yol açabilirler. Bu nedenle afet yönetimi ve hazırlık, afet sonrası etkilerin en aza indirilmesi ve toplumun iyileştirilmesi için kritik öneme sahiptir (Soydan ve Alpaslan, 2014:55).

Doğa kaynaklı afetler, insan hayatlarını ve çevreyi büyük ölçüde etkileyen olaylar arasında yer almaktadır. Bu tür afetler, genellikle doğal olayların neden olduğu ve felaketlere yol açan olaylar olarak tanımlanır. Bu bağlamda, doğa kaynaklı afetler arasında şunlar sıralanabilir: deprem, tsunami, sel ve taşkın, heyelan, fırtına, şiddetli hava koşulları, volkanik aktiviteler, sıcak ve soğuk hava dalgaları, orman yangınları, kuraklık, toprak kaymaları, çamur akıntıları, lav akıntıları, kaya düşmeleri ve kaya çığları gibi olaylar (Sever, 2018:104). Doğa kaynaklı afetlerin adlandırılması ve sınıflandırılması, karmaşık bir süreçtir. Çünkü bu afetlerin neden olduğu doğal olaylar birbirleriyle yakından ilişkilidir ve birbirlerini etkileyebilmektedirler. Bu anlamda; doğa kaynaklı afetleri sınıflandırırken yer kökenli, atmosfer kökenli ve biyolojik kökenli afetler olmak üzere üç temel kategoride ele almak gerekmektedir. Bu sınıflandırmalar, doğa kaynaklı afetleri daha iyi anlamamıza ve bu afetlerle başa çıkmak için daha etkili hazırlıklar yapmamıza yardımcı olabilir. Ancak unutulmaması gereken önemli bir nokta, bu afetlerin karmaşıklığıdır. Genellikle birçok farklı faktörün bir araya gelerek felaketlere yol açtığı bir durumdur. Bu nedenle, afet yönetimi ve risk azaltma çalışmalarında çoklu disiplinler arası yaklaşımlar ve işbirliği büyük önem taşımaktadır (Sipahioğlu, 2012:65).

Küçükcan, 2008:39'un gözlemine göre, doğa kaynaklı afetler şu kategoriler altında sınıflandırılabilir: deprem, sel, toprak kayması, hortum, tayfun, çığ, kasırga ve volkanik faaliyetler. Bu afetlerin oluşum hızlarına göre Ani Gelişen Afetler ve Yavaş Gelişen Afetler olmak üzere iki ana sınıflamaya tabi tutmak da mümkündür. Her iki tür afet de toplumlar üzerinde ciddi etkilere sahiptir. Bu nedenle hazırlık ve müdahale açısından farklı yaklaşımlar gerektirebilir. Ani gelişen afetler acil müdahaleyi gerektirirken, yavaş gelişen afetler ise uzun vadeli planlama ve kaynak yönetimini gerektirebilir. Bu nedenle doğa kaynaklı afetlerin türleri ve oluşum süreçleri, afet yönetimi ve risk azaltma çalışmalarında dikkate alınması gereken önemli faktörlerdir. Deniz suyu yükselmesi, kuraklık, çevre kirliliği, erozyon, orman tahribatları, bataklıkların kuruması ve küresel ısınma gibi yavaş gelişen doğa kaynaklı afetler için, koruyucu ve önleyici tedbirler almak daha mümkün olabilmektedir. Türkiye'de ise daha sık karşılaşılan doğa kaynaklı afetler, depremler, su baskınları, kaya düşmeleri, heyelanlar, yangınlar ve çığlar gibi olaylardır. Bu tür afetlere karşı hazırlıklı olmak ve etkilerini en aza indirebilmek için yerel yönetimler, STK'lar ve bireyler arasında işbirliği ve bilinçlendirme çalışmaları oldukça önemlidir. Afet yönetimi ve risk azaltma stratejileri, bu tür doğa kaynaklı afetlerin etkilerini hafifletmek ve toplumları korumak için kritik bir

rol oynar. Bu bağlamda, afetlerin türlerine göre farklı önlemler alınması ve afet yönetimi süreçlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir (Uzunçubuk, 2009:18).

1.2.2. Afet yönetimi ve afet yönetim sistemi

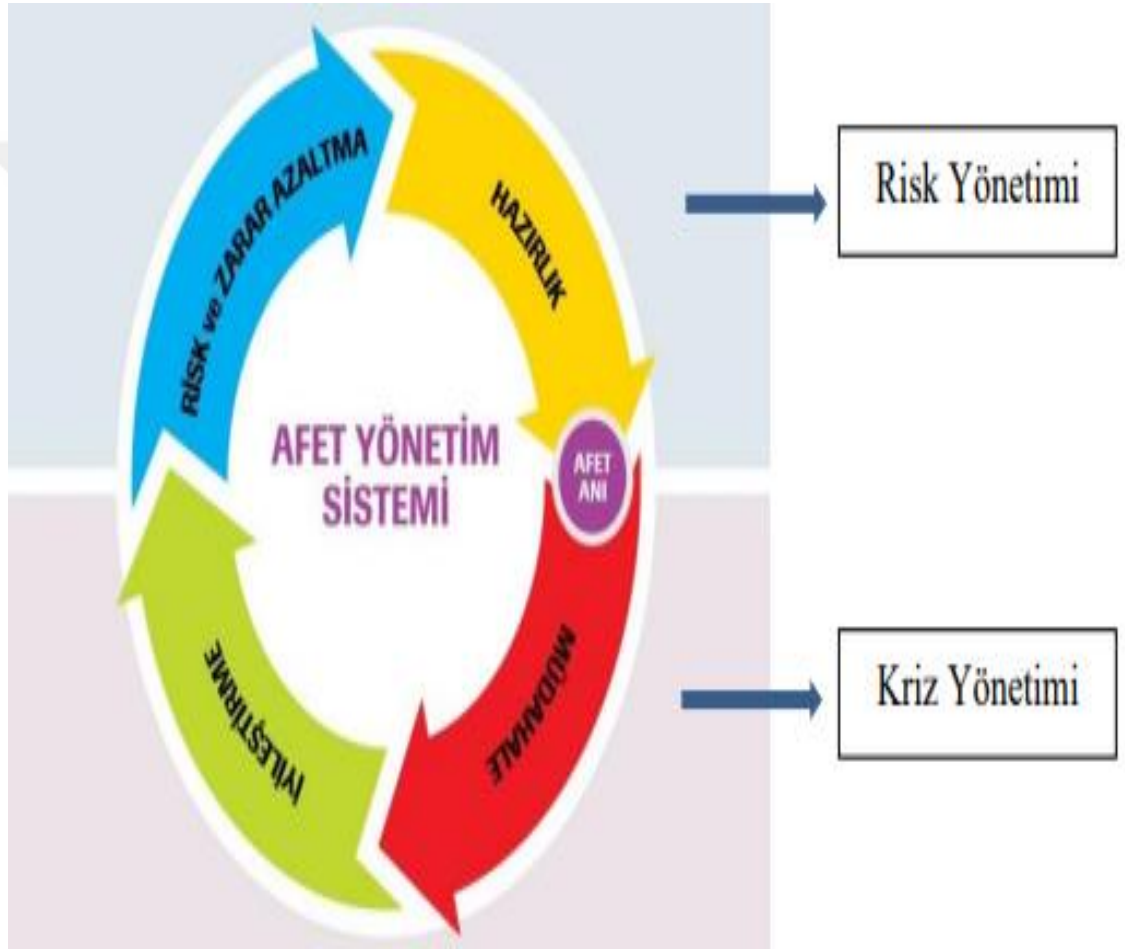
Afet Yönetimi, bir toplumun doğal olaylar ve afetlerle başa çıkma yeteneğini geliştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir süreçtir. Bu süreç, toplumun tüm bireylerinin yaşadıkları coğrafyada meydana gelebilecek doğal vakalar hakkında bilgi sahibi olmalarını, bu olayları tüm yönleriyle anlamalarını ve yaşanan afetlerin tekrarlanması durumunda etkilerini minimize etmelerine veya en aza indirmelerine yardımcı olacak programları içerir. Bu programlar afet yönetiminde hayati önem taşıyan programlardır. Bu nedenle oldukça önemlidir (Erkal ve Değerliyurt, 2009:144).

Diğer bir ifadeyle; Afet Yönetimi, özetle, afetlerin önceden planlanan önlemlerle, afet sırasında etkilerinin azaltılması ve afet sonrasında iyileştirme çalışmaları gibi teknik, yönetsel ve yasal adımların tasarlandığı bir süreci ifade eder. Bu süreç, afetlerin önceden tahmin edilmesi, uygun önlemlerin alınması, afet anında etkili müdahalelerin yapılması ve afet sonrası toparlanmanın sağlanması için yönetsel kurallar ve teknik uygulamalar içerir. Afet Yönetimi, afetlerle başa çıkma sürecini planlar, uygular ve sürekli olarak geliştirir. Afet olaylarından elde edilen deneyimlerle sistemi iyileştirir ve her afet olayından öğrenilen bilgileri kullanarak daha etkili bir şekilde yönetir. Bu yönetim tarzı dinamik bir yapıya sahiptir ve sürekli olarak güncellenmelidir (Akdağ, 2002:5).

Afet yönetimi sistemi, afet sonuçlarının önlenmesini veya zararlarının minimuma indirilmesini hedefleyen bir sistemdir. Bu hedeflere ulaşmak için, herhangi bir afete karşı hazırlıklı olunması, afet müdahale süreçlerinin yürütülmesi ve iyileştirme çalışmalarının sürdürülebilmesi için toplumun her kesimini içeren faaliyetlerin planlanması, koordinasyonu, desteklenmesi, yönlendirilmesi ve kurumsal yapıların tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca, uygun mevzuatların oluşturulması veya düzenlemelerin yapılması, toplumun tüm kurum ve kuruluşlarının kaynaklarını ortak hedeflere yönlendirmesi de hayati önem taşır. Bu bağlamda, afet yönetiminin dört aşamadan oluştuğu söylenebilmektedir. Modern afet yönetimi kavramında, kayıpların ve zararların azaltılması, hazırlık, tahmin, erken uyarı gibi afet öncesi koruma çalışmaları "Risk Yönetimi" olarak kabul edilirken; etki analizi, müdahale, iyileştirme, yeniden yapılanma gibi afet sonrası çalışmalar "Kriz Yönetimi" olarak adlandırılır (Kadioğlu, 2008:73). Bu

bağlamda, etkili bir afet yönetimi faaliyeti, afet öncesinde, afet esnasında ve afet sonrasında gereken tüm faaliyetleri içermektedir (Demirci ve Karakuyu, 2004:67).

Geleneksel Afet Yönetimi terimi, yaşanan afet olaylarının yaşam ve maddi kayıpları en aza indirmek veya bunları önlemek amacıyla alınacak tedbirleri içeren bir sistem olarak tanımlanır. Bu sistem, afetlerin öncesinde, sırasında ve sonrasında uygulanacak aşamalı ve bütünlük önlemleri içerir. Genel bir çerçeveye ifade edildiğinde, geleneksel Afet Yönetimi, afetle mücadelede dört aşamayı içerir: Sakınım, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme evreleri (AHDER, 2024).

Fotoğraf 1.1. Afet Yönetim Sistemi, Türkoğlu, 2023

Bu aşamalardan biri olan Risk ve Zarar Azaltma Aşaması, Afet tehlikesinin ve riskinin belirlenmesi, mümkünse önlenmesi veya büyük kayıplara neden olmaması için alınması gereken önlemleri içeren bir aşamadır. Toplumun afet tehlikesi ve riski hakkında bilgilendirmeyi, bilinçlendirmeyi ve afetlere karşı hazırlıklı olma kapasitesini artırmayı amaçlar. Bu aşama, afet öncesinde ve afet sonrasında uygulanan mevzuat ve

kurumsallaşmanın geliştirilmesini, araştırma-geliştirme hedeflerinin ve yol haritalarının belirlenip uygulanmasını içerir (Kadıoğlu, 2011:65).

Hazırlık aşamasında ise, afet öncesi beklenen tehlike ve risklere yönelik planlamayı, kaynakların yönetimini, karşılıklı yardımlaşmayı, toplumun bilgilendirilmesini ve bilinçlendirilmesini, aynı zamanda müdahale edecek personelin eğitim ve tatbikat faaliyetlerini içerir. Bu aşama aynı zamanda Planlama Evresi olarak da adlandırılır (Güler, 2012:43).

Müdahale Aşaması da, afet yönetimi sisteminin göreceli olarak en kritik aşamasıdır. Afet olayı gerçekleştikten hemen sonra başlayan bu faaliyetler, arama ve kurtarma operasyonlarını, ilk yardım ve tıbbi müdahaleleri, geçici barınma, iye gibi acil ihtiyaçların hızla karşılandığı aşamayı içerir (Kadıoğlu, 2008:73).

Son aşama olan iyileştirme aşaması ise, afetin etkisi altında kalan bölgelerin güvenli bir hayata ve normale dönen sosyal ve ekonomik düzeye ulaşabilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmaları içerir. Bu aşamada, altyapı hizmetlerinin yeniden sağlanması, eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetlerin yeniden oluşturulma çabaları ve küçük işletmelere uzun vadeli kredi verilmesi gibi uzun süreli sonuçları da içeren çalışmalar yapılır. Ayrıca bu aşama, afet yönetim döngüsü içinde zarar azaltma safhası olarak da adlandırılır. Bu aşamada sürecin en önemli aşamalarından bir olup, yine hayati önem arz etmektedir. Afet yönetim sisteminin şematik gösterimi ise aşağıdaki şekildedir (MEDAK, 2023).

Fotoğraf 1.2. Risk Yönetim şeması, İsmep, 2023

1.2.3. Türkiye’de afet yönetimi

Türkiye'deki mevcut afet yönetimi sistemi, 1959 yılında yürürlükten kaldırılan 4623 sayılı yasanın yerine geçen ve halen uygulanmakta olan 7269 sayılı "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Yardımlara Dair Kanun" ile belirlenmiştir. Bu kanunun dördüncü maddesi çerçevesinde, afet müdahale sistemi içinde yer alan kuruluşların görevleri, yetkileri ve sorumlulukları, merkezi ve ilçelerde nasıl örgütleneceği ile hazırlık ve planlama esasları, Bakanlar Kurulu'nun 1 Nisan 1988

tarıhli 88/12.777 sayılı kararı ile belirlenmiştir. Afet Merkez Koordinasyon Kurulu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Başkanlığında kurulmuş olup, tüm bakanlıklar, Türk Kızılay Derneği Genel Başkanı veya Genel Müdürü ile ayrıca, bu kurula Genelkurmay Başkanlığı'nın görev ve sorumlulukları ile ilgili konularda Genelkurmay Başkanlığı temsilcisi katılmaktadır (İB-İTÜ, 2002).

1.2.4. Risk ve risk yönetimi

Afetin olumsuz etkilerinin tamamı, risk kavramının temelini oluşturur. Risk kavramını anlayabilmek için, bir tehlikenin veya olayın belirli bir alanda ve büyüklükte gerçekleşerek mevcut değerleri olumsuz bir şekilde etkileme, zarar verme veya etkileme oranlarının önceden tahmin edilebilmesi gereklidir. Potansiyel bir afet olayının tanımlanması veya olasılıklarının belirlenmesi, risk altındaki toplumun olası etkilerinin saptanması, riskleri azaltacak önemli faktörlerin tespit edilmesi ve tehditleri azaltacak stratejilerin uygulanması, risk yönetimi çerçevesinde yer almaktadır. Risk yönetimi, belirlenen risk ve tehlikelerin afete dönüşmesini önlemek amacıyla alınacak önlemlerin planlı bir şekilde uygulanmasını içerir. Bir risk yönetimi çalışması yapılırken aşağıdaki adımlar izlenir:

- Risk ve tehlikeler tanımlanır.
- Risklerin tüm senaryoları oluşturulur.
- Zarar azaltma ve korunma önlemleri seçilir.
- Sonuçlar en güncel grafikler ve haritalar üzerinde gösterilir.
- Mevcut kaynaklar ve imkanlar belirlenir.

Her türlü afetten korunma ve her türlü afetlere müdahale için en uygun seçenekler ve öncelik sırası belirlenir, gerekli kararlar alınır ve en son olarak uygulamaya geçilir (Özkul ve Karaman, 2007:253).

1.2.5. Kriz iletişimi ve yönetimi

Kriz iletişimi ve yönetimi, beklenmedik olaylar, doğal afetler, salgın hastalıklar, terör saldırıları, ürün hataları veya diğer acil durumlar gibi kriz durumlarında, kuruluşların veya devletlerin olaylara nasıl tepki verdiği ve bunları nasıl yönettiği ile ilgilidir. Kriz yönetimi, kriz sırasında doğru kararları almak, kaynakları yönetmek, riskleri azaltmak ve krizin sonuçlarını en aza indirmek için bir stratejidir. Kriz iletişimi ise, bir kriz durumunda doğru bilgiyi doğru kişilere zamanında iletmek, yanlış anlaşılmaları önlemek ve kamuoyunun güvenini korumak için etkili bir iletişim stratejisi

geliştirmekle ilgilidir. Kriz iletişimi ve yönetimi, bir kuruluşun veya devletin itibarını ve varlığını korumak için son derece önemlidir. Krizler, bir kuruluşun veya devletin itibarını ciddi şekilde zarar verebilir ve müşteri, hissedar veya halk güvenini sarsabilir. Bu nedenle, krizlerin önlenmesi veya en aza indirgenmesi ve kriz durumunda etkili bir şekilde yönetilmesi için bir kriz planı oluşturulması önemlidir (Demirtaş, 2000:353).

Kriz planı, kriz durumlarında hangi adımların atılacağını belirleyen, kuruluşun veya devletin tüm departmanlarının dahil olduğu bir stratejidir. Kriz planı, doğru kişilere ulaşmak, kaynakları yönetmek, krizin etkilerini en aza indirmek ve kuruluşun veya devletin itibarını korumak için yönergeler sağlar. Kriz planı, kuruluşların veya devletlerin, olası kriz durumlarına hazırlıklı olmasını ve hızlı bir şekilde tepki vermesini sağlar. Kriz iletişimi, kriz durumunda doğru bilgiyi doğru kişilere zamanında iletmek için önemlidir. Kriz iletişim stratejisi, doğru kanalların seçilmesi, mesajların hazırlanması, kriz durumunda bir sözcünün belirlenmesi, halka doğru bilginin ulaştırılması ve kuruluşun veya devletin itibarının korunması gibi unsurları içerir (Genç, 2008:161).

Sonuç olarak, kriz iletişimi ve yönetimi, bir kuruluşun veya devletin itibarını korumak ve kriz durumunda doğru adımları atmak için son derece önemlidir. Kriz planları oluşturmak, kriz iletişim stratejileri geliştirmek ve kriz durumlarında etkili bir şekilde yönetmek, kuruluşların veya devletlerin kriz durumlarında güvenilir ve profesyonel bir şekilde iletişim kurmasını amaçlar. Kriz iletişimi, kriz durumlarında doğru bilgiyi hızlı bir şekilde iletmek, spekülasyonları önlemek, sorunları çözmek ve kamuoyunu bilgilendirmek için stratejik bir yaklaşımı gerektirir. Kriz iletişimi, kuruluşların veya devletlerin kriz durumlarına hazırlıklı olmaları için önemlidir. Kriz durumlarında doğru iletişim, halkın güvenini kazanmak, krizin etkilerini azaltmak ve toplumun toparlanmasına yardımcı olmak için kritik bir faktördür. Kriz iletişimi, krizin etkilerini azaltmak ve toplumun toparlanmasına yardımcı olmak için kritik bir faktördür. Kriz iletişimi, doğru ve etkili bir şekilde yönetildiğinde, insanların krize verdiği tepkiyi etkileyebilir. Ayrıca krizden etkilenen insanların ihtiyaçlarını karşılamak için daha iyi bir ortam yaratabilir. Yanı sıra, kriz iletişimi, krizden etkilenen insanların güvenini kazanmak ve kurumların veya devletlerin itibarını korumak için de kritik öneme sahiptir (Kadıbeşegil, 2008:55).

1.2.6. Afet yönetim uygulamalarının bazı ülkelerdeki ortak özellikleri

Gelişmiş ülkelerin bazılarında modern afet yönetim modelleri birden fazla ortak özellikleri bulunabilmektedir. Gelişmiş belli ülkelerde benimsenen modern afet yönetimi modellerinin genel özellikleri aşağıda özetlenebilir: (Akdağ, 2002:23). Afet yönetimi, disiplinler arası faaliyetler bütünü olarak kabul edilir ve afetin 4 aşamasının tanınmasına dayanır. Afet yönetimi sisteminde merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimler, özel sektör firmaları, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler, basın, yayın ve halk etkili bir şekilde yer alır. Sistemin kurulması ve desteklenmesi sorumluluğu, tüm organizasyonların yönetimini üstlenebilecek güçlü ve hiyerarşik bir kuruma verilmiştir. Bütüncül bir afet yönetimi yapısı bulunur. Bütünleşik Afet Yönetimi, esnek bir yapıda olup kamu, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar arasında ileri seviyede bir koordinasyon içerir. Kritik faaliyetler ve sorumluluklar tanımlayan bir ulusal acil durum planı bulunur. Coğrafi Bilgi Sistemleri temelli, ilgili kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı aktiftir ve Afet Bilgi Sistemleri etkin bir şekilde kullanılır. Haberleşme ve ulaşımın kesintisiz sağlanması için etkili tedbirler alınır ve geniş bir çerçevede afetlerin her türüne yönelik çözümler aranır (Akyel, 2007:101).

1.3. İletişim, kitle iletişim araçları ve medya

1.3.1. Afet iletişimi

Afet ve kriz iletişimi, çoğunlukla benzer durumları içerir. Halk güvenliği ile paydaşlar arasında iletişimin zorunlu olduğu iki önemli alanı kapsar. Ancak, bu iki kavram arasında belirli farklar bulunur. Bu nedenle kullanıldıkları bağlama bağlı olarak değişebilirler (Coombs, 2012:42). Afetler, genellikle toplumsal boyutta ele alınırken, krizler daha çok örgütsel düzeyde incelenir. Coombs 2012'nin ifadesiyle, "*Neredeyse tüm afetler krize sebep olurken, tüm krizler ise afet meydana getirmez.*" Afetler, kurumlar için krizleri tetikleyebilirken, halkın ilgisini çekmekten çok daha fazlasını içerir (Social Media Use during Disasters, 2012).

Risk ve Afet iletişimi kavramları her ne kadar birbirine yakın gibi görünse de, Seeger, 2006:232, bu terimleri farklı şekillerde tanımlar. Risk iletişimi, genellikle sağlıkla ilişkilendirilir ve halkı belirli riskli davranışlar hakkında bilgilendirmekle görevlidir. Bu, insanların sigara içme, alkollü araç kullanma gibi riskli davranışlarından kaçınmalarını teşvik etmeyi içerir. Kriz iletişimi ise, organizasyonlar düzeyinde yürütülen bazı süreç uygulamalarını içerir ve halkla ilişkilerle sıkı bir şekilde ilişkilidir. Kriz iletişimi, acil

durum yönetimi ve afet yönetimi süreçlerinin bir parçasıdır. Coombs, 2010:15 ise, Kriz iletişimi, risk yönetimi, sorun yönetimi, itibar yönetimi ve afet yönetimi gibi dört temel kavramla yakından ilişkilendirilebileceğini savunmaktadır. Bu kavramlar, kriz iletişimi uygulamalarının temelini oluşturur.

Bu dört temel kavramdan Risk Yönetimi kavramında, amaç risklerin krize dönüşmeden önce yönetilmesidir. Potansiyel krizlere yol açabilecek riskleri tanımlamak ve önlemek oldukça önemlidir. Diğer bir temel kavram olan Sorun Yönetimi kavramında ise, organizasyonların sorunları ve bu sorunlara olabilir çözümleri belirleyebilmek için gerekli çabaları içerir. İtibar Yönetim kavramının da, organizasyonlar, ortaklar tarafından olumlu bir şekilde algılanmalarını sağlamak için çaba göstermelidirler. İyi bir itibar, kriz durumlarında olumsuz etkileri azaltabilir. Bu dört temel kavramdan sonuncu olan Afet Yönetimi kavramı ise, Afet yönetimi ve kriz iletişimi, sıkça karıştırılan ancak önemli farklılıklara sahip olan iki alandır. Bu iki alan arasındaki ayrımı anlamak, etkili kriz yönetimi ve afet müdahalesi için kritik bir öneme sahiptir. Her iki alanın da acil durumları ele alsa da, farklı odak noktaları ve süreçleri vardır. Birincisi, çoklu kurum koordinasyonu ve yönetimi afet yönetiminin temel bir ögesidir. Afet durumlarında, birçok farklı kurum ve kuruluşun koordine bir şekilde çalışması gerekebilir. Bu, acil durum müdahalesinin etkili bir şekilde yönetilmesi için kritiktir. Kriz iletişiminde ise, organizasyonun kendi içindeki iletişim ve karar verme süreçleri genellikle daha ön plandadır. İkincisi, afet iletişiminde acil bilgilerin yönetilmesi büyük bir öneme sahiptir. Bu bilgiler, yöneticilere, halka ve diğer acil durum kuruluşlarına hızlı bir şekilde iletilmelidir. Bu, halkın güvende kalması ve afet müdahalesinin koordinasyonu için hayati öneme sahiptir. Kriz iletişiminde ise, organizasyonun itibarını koruma ve yönetme ön planda olabilir. Kriz anında, organizasyonun itibarı ciddi şekilde zarar görebilir ve bu zararı en aza indirmek için iletişim stratejileri uygulanabilir. Üçüncüsü, bilgi yayılması farklı şekillerde gerçekleşebilir. Afet iletişiminde, acil bilgiler geleneksel medya ve sosyal medya aracılığıyla hızla yayılabilir. Bu, halkın ve karar vericilerin güncel bilgilere erişimini sağlar. Aynı zamanda, afetten etkilenenler ve gazeteciler de kendi bilgilerini sosyal medya ve iletişim yoluyla paylaşabilirler. Kriz iletişiminde ise, organizasyonun kontrolü altındaki bilgilerin nasıl iletilip yayılacağı daha ayrıntılı bir planlama gerektirir. (Social Media Use Disaster, 2012).

1.3.2. Afetler ve medya

Medya toplumun geniş kesimine mesaj ileten bir araçtır. Kitle iletişim araçlarının genel tanımı olan Medya, afetler konusunda özel bilgi kaynaklarını içermesi ve önemli bir rol oynaması bakımından sürecin merkezinde yer alan kamusal bir iletişim aracıdır (Cowan vd., 2002:171). Afetler, insanlar ve çevre için büyük bir tehdit oluşturduğunda, medya afetin haberini duyurmak, bilgi toplamak ve afetle mücadele etmek için kaynak sağlamak gibi önemli bir rol oynar. Bu nedenle afet yönetimi çalışmaları bir bütün olarak değerlendirilmez (Kadioğlu, 2011:65).

Afetlerde medyanın toplumu zamanında ve doğru olarak bilgilendirmesi oldukça önemli ve hayati bir durumdur. Medya, afetler sırasında halka bilgileri aktarmak, doğru ve güvenilir bilgilerle toplumu bilgilendirmekle sorumludur. İyi bir afet haberleşmesi, halkın doğru bilgilere erişmesini sağlayarak panik, kargaşa ve yanlış bilgilendirme risklerini azaltır (Güler, 2013:9). Bilgi eksikliği veya yanlış bilgilendirme, afet durumlarında toplumda güvensizlik oluşturabilir ve söylentilere yol açabilir. Bu da afetin etkilerini artırabilir ve afetzedelerin zorluklarını daha da artırabilir. Medya mensuplarının, doğru bilgiye dayalı haberleri halka iletme sorumluluğu vardır. Bu nedenle bilimsel olarak doğrulanmamış bilgilerin sunulması yanlış bilgilendirmeye neden olabilir. Bu sebeple, medya mensuplarına afet yönetimi, afet haberleşmesi ilkeleri ve doğru bilgilendirme konularında eğitim verilmesi önemlidir. Bu eğitimler, gazetecilerin, muhabirlerin ve diğer medya çalışanlarının afetlerle ilgili konuları anlamalarını, doğru bilgileri sorgulama becerilerini geliştirmelerini ve güvenilir kaynaklardan doğrulanmış bilgileri topluma aktarmalarını sağlar (Kadioğlu ve Özdamar, 2008:232).

Afetlerde önemli bir konu da Afet Yönetimidir. Afet yönetimi, doğal afetler veya insan kaynaklı acil durumlar gibi olağan dışı olaylarla başa çıkmanın bir yöntemidir. Afet yönetimi, belirli planlama, hazırlık, müdahale, yapılandırmalar ve yeniden yapılanma gibi çalıştırma içerir. Afet yönetimi, afetlerin yol açtığı kayıpları azaltma, insanları ve mülkleri koruma, acil yardım hızlı ve etkili bir şekilde elde etme ve toplumların yeniden yapılandırılması ve kalkınması için gerekli adımları atmak için kullanmak bir stratejidir. Afet yönetimi, çeşitli kurum ve kuruluşların katılımını gerektirir. Ve genellikle yerel ve ulusal düzeyde koordinasyon ve işbirliği gerektirir. Afet yönetimi, afetlerin özelliklerini veya kullanımları için çeşitli önlemleri almayı da sürdürür (Yakut, 2005:1479).

Medya ise, afetlerin etkisini belirlemek ve halkın afetlere karşı hazırlıklı olmasını sağlamak için haberlerde detaylı bilgi sağlar. Birey ve toplumun doğal afetlere karşı bilinç kazanmasında medya, okul, aile ve öğretmenler gibi kişi, kurum ve kuruluşlar oldukça etkili ve önemlidir (Stevens, 1950:689). Medya ayrıca, afetler sırasında halkı güvende tutmak için hayati bilgiler sağlamak, kurtarma ekiplerinin çalışmalarını takip etmek ve afetlerin etkisini azaltmak için yapılacak faaliyetleri bildirmek için afetlerin sonuçlarına dair bilgileri yayınlamaktadır. Bu bilgiler, afetin yaşandığı yerlerdeki insanların kendilerini ve sevdiklerini güvende tutmalarına yardımcı olabilir. Medya, afetlere yönelik yardım kampanyaları düzenleyerek halkın afetzedelere yardım etmesi için çağrıda bulunabilir. Medya ayrıca afet yönetimine yardımcı olmak için, afetlerin etkisini azaltmak ve afetlere karşı hazırlıklı olmak için bilgilendirici programlar yayınlatabilir (Kadioğlu, 2008:73). Ancak, medyanın afetleri raporlama şekli de önemlidir. Sansasyonel haberler, doğru olmayan bilgiler ve yanlış yönlendirmeler, afetin etkilerini artırabilir ve halkın afetlere hazırlanmasını engelleyebilir. Bu nedenle, medya afetler hakkında bilgilendirici ve doğru haberler yayınlamalıdır. Afetler, doğal veya insan kaynaklı felaketler olarak rehberlik ve çeşitli amaçlarla toplumların hayatını kaybetmesine neden olur. Bu felaketlerin yaygın olarak medya tarafından yayınlanması, geniş kitlelerin haberdar olması ve önceden hazırlıklı olmaları için önemlidir. Medya, afetlerin insanlar ve toplumlar üzerindeki etkilerini anlamak ve bununla başa çıkmak için gereken kaynakları elde etmek için önemli bir rol oynar. İyi bir medya, afetlerin haberlerini doğru, dürüst ve etkili bir şekilde sunarak, insanların ne yapmalarını bilmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca yardım çağrılarına tepkilerini göstermelerini sağlayabilir. Ancak, medyanın afetler hakkında kullanım şekli bazen bazı riskler taşıyabilir. Medya bazen afet haberlerini abartarak, paniğe yol açabilir. Bu tür haberler, yanlış bilgiye sebep olabileceği gibi insanları gereksiz panik ve endişeye de sevk edebilir (Koç, 2013:121).

Medya ve afetlerle ilgili olarak, afet yönetimi, eğitim ve bilgilendirme ile ilgili olumlu haberlerde vermektedir. Örneğin, Kenya'nın Nairobi kentindeki Amerikan Büyükelçiliği'nin teröristlerce bombalanmasından sonra, psikolojik etkileri konusunda farkındalık yaratmak için radyo, televizyon ve gazeteler kullanılarak bir kitle danışmanlığı programı oluşturulmuştur. Medya ve programın faaliyetlerini teşvik etmede son derece yardımcı olmuştur (Njenga ve vd, 2003:80).

Lebigot T., Afetler başta olmak üzere travmatik olaylardan sonra medyanın etkilerini açıklarken, medyanın tazminatla ilgili meşru taleplere ulaşılmasında, sonradan

ortaya çıkan psikolojik etkilerin dikkate alınmasında ve dolaylı olarak daha doğru bir bakım sisteminin kurulmasında medyanın büyük ve önemli bir rol oynadığı sonucuna varmıştır (Lebigot, 1999:407). Ayrıca; Alexander ise, medyanın yetkililer tarafından müttefik olarak kucaklanması gerektiğini çünkü özellikle afetler ve terör olaylarından sonraki ilk aşamalarda, endişeli bir nüfusa doğru bilgi yayınlarak yardımcı bir rol oynanabileceğini belirtmiştir (Alexander, 2003:183). İnsanların afetlerle tanışması her ne kadar acı olsa da afetler insanlık tarihiyle yaşıttır. Dünyanın farklı bölgelerinde meydana gelen afetler sonucu itibarıyla değişiklik gösterir. İnsanlar, yaşanan afetlerin birçoğunun sonucu ve detaylarından yine medya aracılığıyla haberdar olmaktadır. Ayrıca, medyanın afetler hakkında sürekli ve ayrıntılı bir şekilde yürütülmesi, insanların afetler hakkında yorgun ve duyarsız hale gelmesine neden olabilir. Bu durumda, insanlar acil durumlara hazırlıklı olmazlar ve gerekli önlemleri almazlar. Bu bağlamda; medya, afetlerle ilgili haberler yayınlarak ve halkı bilgilendirerek, afetlere hazırlıklı olmalarını ve afetlerin etkisini azaltmalarını sağlayabilir. Ancak, bu görevi doğru bilgi sağlayarak yerine getirmelidir (Özkaya, 2016:163).

Sonuç olarak, medyanın afetleri doğru, etkili ve kalıcı bir şekilde ele alması önemlidir. Medya desteğinin, insanların ne yapması gerektiği konusunda net ve güvenilir bilgiler sağlamaları ve aynı zamanda afetlerin gerçek boyutlarını ve kullanımlarını doğru bir şekilde yansıtmaları oldukça önemlidir.

1.3.3. İletişim ve kitle iletişim araçları

İletişim, insanlar arasında bilgi, fikir ve duygu alışverişi yapılmasıdır. İletişim süreci, bir mesajın göndericiden alıcıya iletilmesi ve anlaşılması şeklinde gerçekleşir. Kitle iletişim araçları da bu iletişim sürecinin bir parçasıdır. Kitle iletişim araçları, büyük kitlelere aynı anda ulaşabilen medya araçlarıdır. Televizyon, radyo, gazete, dergi, internet, sosyal medya gibi araçlar kitle iletişim araçlarına örnek olarak verilebilir. Bu araçlar, toplumun geniş bir kesimine aynı anda mesaj iletmek için kullanılır. Ve oldukça etkilidir (Türkoğlu, 2010:19).

Kitle iletişim araçları, toplumda farklı amaçlar için de kullanılabilir. Örneğin, gazeteler ve dergiler haberleri yayınlarak, halkın güncel olaylar hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar. Radyo ve televizyon programları ise müzik, eğlence, bilgi, spor, belgesel gibi çeşitli programlarla insanların ilgisini çeker ve eğlendirir. Sosyal medya gibi dijital kitle iletişim araçları ise son yıllarda çok popüler hale gelmiştir. Bu araçlar, insanların

birbirleriyle iletişim kurmasını, fikir ve duygu paylaşmasını sağlar. Sosyal medya platformları, toplumsal olaylara ve gelişmelere hızlı bir şekilde tepki gösterilmesine ve kamuoyunun oluşmasına yardımcı olur (Özçağlayan, 1998:32).

Kitle iletişim araçları, toplumda farklı etkilere sahip olabilir. Bu etkiler arasında, insanların düşünce ve davranışlarını değiştirme, toplumsal normları ve değerleri oluşturma, toplumsal hareketlere öncülük etme gibi etkiler bulunabilir. Bu nedenle, kitle iletişim araçları önemli bir güç olarak kabul edilir ve toplumda büyük bir rol oynar (Oskay, 2001:9). Kitle iletişimi, birçok insanın iletişim aracılığıyla aynı mesajları alıp iletişim kurduğu bir süreçtir. Kitle iletişiminin başlıca özellikleri şunlardır; Çok sayıda kişiye ulaşma, Bilgiye kolay erişim, İletişim araçlarının çeşitliliği, Etkili bir iletişim aracı, Toplumsal etki, İki yönlü bir iletişim ve İçerik çeşitliliği (Mutlu, 1994:211).

1.3.3.1. Medya, yazılı basın, görsel ve işitsel medya

Medya, iletişim araçlarına verilen genel bir addır. İletişim araçları insanların bilgi ve düşüncelerini başka insanlarla paylaşımlarını sağlar. Medya, yazılı basın, görsel medya ve işitsel medya gibi farklı türlerde olabilir. Bu türler yazılı basın, görsel medya ve işitsel medya şeklinde açıklanabilir. Bu farklı medya türleri, insanların farklı ihtiyaçlarını karşılamak için kullanılır ve birbirleriyle etkileşim içindedirler. Örneğin, bir haber önce yazılı basında yer alır, sonra televizyonda ve radyoda sesli olarak yayınlanır. İnsanlar bu haberleri farklı medya araçları aracılığıyla takip ederler (Soydan ve Alpaslan, 2014:55).

1.3.3.2. Medya ve işlevleri

Kitle iletişim sürecinin merkezinde medya yer almaktadır. Radyo, TV, dergi, internet ve gazete gibi medya araçları, toplumla iletişim kurmanın en yaygın yolu haline gelmiştir. Medyanın sahip olduğu temel özellikler sıralamasında ilk olarak, medya halkın doğru haber alma hakkını sağlama görevine sahiptir. Medya aynı zamanda iletişim aracı olarak kullanılır, mesajları üretir ve dağıtır. Medyanın hizmet niteliği, ahlaki ilke ve kurallara uygun olması beklenir. Medya çok boyutlu ve çok işlevli bir araçtır ve sürekli olarak eğitici, eğlendirici, bilgilendirici ve tanıtıcı içerik sunar (Aydeniz, 2012:16).

Bu anlamda, kitle iletişim araçlarının işlevleri dört ana grupta toplanabilir (Aziz, 1994:25).

Haber Verme İşlevi: Kitle iletişim araçlarının en temel ve önemli işlevlerinden biri haber verme işlevidir. Gazetelerin ortaya çıkış nedenleri, haber verme işlevini yerine getirmektir.

Kültürün Aktarımı ve Eğitim İşlevi: Kitle iletişim araçları, eğitim ve kültürel değerlerin aktarılmasına katkı sağlar. Bu araçlar, çağdaş nitelikte insanlar yetiştirmeye yardımcı olur.

Mal ve Hizmetlerin Tanıtılması İşlevi: Reklam ve tanıtma mesajları aracılığıyla, toplumda üretilen mal ve hizmetlerin tanıtılması işlevini yerine getirirler. Özellikle özel sektörün elinde olduğu ülkelerde, kitle iletişim araçları bu işleve büyük önem verir.

Eğlendirme İşlevi: Kitle iletişim araçları aynı zamanda eğlendirme işlevini yerine getirirler. Bu işlev, izleyici ve okuyuculara keyifli içerikler sunmayı amaçlar.

Kitle iletişim araçları, toplumda birçok önemli işlevi yerine getirirler. Bu araçlar, insanları eğlendirmek, eğitmek ve bilgilendirmek gibi farklı amaçlar doğrultusunda kullanılırlar (Şimşek, 2009:124). Bununla birlikte, kitle iletişim araçları enformasyonun toplumun geneline yayılmasında kritik bir fonksiyon üstlenirler. Birçok insanı aynı anda etkileyebilirler, kullanımları ekonomik ve kolaydır ve çok çeşitli amaçlar için kullanılabilirler. Ayrıca, bilginin yayılmasında engelleri ve sınırlamaları ortadan kaldırırlar (Arklan ve Taşdemir, 2008:67). Bu nedenlerle, günümüzde çoğunlukla medya olarak adlandırdığımız kitle iletişim araçları, genel sosyal yaşamı olası kılan en önemli araçlardan biri haline gelmiştir (Gökçe, 2006:121). Kitle iletişim araçları içinde özel bir yer tutan sosyal medya, online platformlar ve web siteleri aracılığıyla kullanıcılara bilgi, düşünce ve ilgi paylaşma imkanı sunan önemli bir terimdir (Sayımer, 2008:128). Sosyal medya, farklı bakış açılarının, deneyimlerin ve bilgilerin paylaşılmasına olanak tanır ve internet dünyasını hızla hayatımızın merkezine yerleştiren özel ve önemli bir uygulama alanıdır (Weinberg, 2009:40). Sosyal medyanın en önemli özelliklerinden biri, herhangi bir kişinin içerik oluşturabilmesi, yorumda bulunabilmesi ve katkı sağlayabilmesidir (Scott, 2010:38). Bu, sosyal medyanın geleneksel medyadan farklı bir iletişim biçimi olduğunu gösterir. Sosyal medyanın bu özgünlüğü, çift yönlü iletişimi teşvik eder ve insanları iletişim sürecine aktif bir şekilde dahil eder. Sonuç olarak, kitle iletişim araçları, toplumsal gündemi belirleme ve insanların dünya görüşlerini şekillendirme konusunda önemli bir rol oynarlar. Bu nedenle, bu araçlar bilgi ve haber sunarken haberlerin niteliği, objektifliği ve basın etik kurallarına uygunluğu gibi önemli faktörlere dikkat etmelidirler (Taşdemir, 2002:79).

1.3.3.3. Medya haberlerinde doğal afetlerin önemi

Medya dünyasında haberlerin içeriğine dikkatlice bakıldığında, doğal afet haberlerinin önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Gans'ın yaptığı araştırmada, medyada yer alan tamamına yakın haber hikayelerinin yaklaşık yüzde 25'inin doğal ve genel afetler, teknolojik risk ve tehlikeler ile hükümet sorun ve karışıklıkları gibi konuları içerdiği ortaya konmuştur (Yıldız, 2012:87).

Afet haberlerinin medyada önemli bir yer tutmasının arkasında temel bir kaç neden yatar. İlk olarak, afet haberlerinin dramatik özellikleri göze çarpar. Dramatik haberler, okuyucu veya izleyiciyi derinden etkileyebilen ve sıklıkla "show haberleri" olarak adlandırılan bir kategoriye girer. Bu haberler, savaşlar, çatışmalar, sorunlar, talepler gibi olayları içerir ve genellikle izleyicilerin ve okuyucuların ilgisini çekme gücüne sahiptir. Doğal afetler, bu dramatik özellikleri bünyesinde barındırır ve televizyon gibi görsel medya araçları için izleyicilerin dikkatini çekmek ve tutmak için ek avantajlar sunarlar (www.disasterresponse.nsf/section, 2002). Gazetecilik perspektifinden bakıldığında, doğal afetler tüm bileşenleriyle mükemmel bir medya olayıdır. Doğal afet haberlerinde, dikkat çekici ve ilgi çekici öğelerin yanı sıra akıl almaz, aksiyona uyumlu, mazlum ve cesur insan portreleri bulunur. Doğal afetler, medyanın bu kadar fazla ilgisini çekmesinin bir nedeni de genellikle kolayca manşet haber olabilecekleri gerçeğidir (Boterelli 2001:123). Bir doğal afet olayının medya için bu kadar çekici olmasının bir diğer nedeni, basit bir manşet haberle özetlenebilir olmalarıdır. Birden fazla kişinin soğuk bir sığınakta zor bir durumda çekilen acıklı fotoğrafları, sel felaketinde sularla mücadele eden birkaç ünlü isim, afetten zarar görmüş, yıkılmış veya su altında kalmış evler ve yapılar, yeşil alanların buharlaşan görüntüleri ve afete müdahale eden yetkililerle yapılan röportajlar, bir manşet haber için yeterli malzeme sunar (Wenger, 1985:98).

1.3.3.4. Afet yönetiminde medyanın rolü

Afetler, insanlık tarihinin her aşamasında karşılaşılabildiği ya da bir şekilde karşılaştığı ve günümüz küreselleşmiş ya da bir bakıma endüstrileşmiş dünyasının kaçınılmaz gerçekleri arasında yer aldığı apaçık bir gerçektir. Bu tür doğal olaylar ve krizler, tarih boyunca insanları etkilemiş ve toplumları zorlamıştır. Bugünün modern dünyasında bile, afetlerin etkileri hala ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle afet yönetimi ve afet iletişimi önemli bir öneme sahiptir (Math, vd., 2015:261)

Doğal afetler özellikle beklenmedik anlarda gerçekleştiği için bu tür felaketlerin önceden tamamen engellenmesi zor bir görevdir. Bu tür durumlarla başa çıkabilmek için sıklıkla afetlerin önlenmesi yanı sıra zararlarını minimize etmeye yönelik proje ve çalışmalar yapılmaktadır. Afet yönetimi, odak noktası oluşabilecek potansiyel tehlikelerin neden olduğu riskleri azaltmaya yöneliktir (Alexander, 2002:44). Toplumun afet yönetimine aktif katılımını teşvik etmek ve acil durum müdahalelerini daha etkili hale getirmek için medya, büyük bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, toplumun afetler konusunda bilinçlenmesi ve durumsal farkındalığının artırılması da medya araçlarıyla sağlanır (Steiger vd., 2015:809). Medya araçları, halkın bilinçlendirilmesi ve eğitimi, erken uyarı, bilgilendirilme, tahliye süreci ve afet sonrası yardım koordinasyonunu hızlandırma noktasında hayati ve önemli bir rol oynamaktadır. Kitle iletişim araçları, afetlerin öncesinde toplumu en doğru şekilde bilgilendirmek ve sonrasında ise olabilecek tehlikeleri en aza indirmek ya da bertaraf etmek amacıyla etkin bir şekilde kullanılabilmektedir (Mavi, 2020:48, Oran ve Akan, 2021:1371).

Kitle iletişim araçları aynı zamanda doğal afetleri ele alırken halkın endişelerini yansıtarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu, halkın doğal afetleri nasıl öğrendiğini ve algıladığını büyük ölçüde etkileyebilir. Medya, afet azaltma noktasında çalışma yapan araştırmacıları ile uygulayıcıları arasındaki bağların güçlendirilmesiyle, halkı hızla uyarılara yanıt vermeye hazırlayabilir. Bu sayede afetlerin etkilerini azaltabilir. Ayrıca, bu yaklaşım afet sonrası yardımdan önceki hazırlıklara daha fazla vurgu yaparak toplumsal bilinci artırabilir (Rattien, 1990:36). Afet yönetiminde medya araçları, bilgi ve bilinçlendirme sağlamanın yanı sıra bireylere duygusal ve psikolojik olarak da destek de sunmaktadır. Medya, izole bir şekilde yaşayan bireylerin dış dünya ile bağlantı kurmasına, iletişim kurmasına, stresi azaltmasına, psikolojik ve duygusal rahatlama sağlamalarına yardımcı olabilir (Perez vd. 2004:55).

2000'li yılların başından itibaren, geleneksel kitle iletişim araçlarına ek olarak internet ve sosyal medya mecrasının afet yönetiminde kullanılmasıyla birlikte, önemli bir iletişim imkanı sunan kitle iletişim araçlarının rolünü daha da önemli hale gelmiştir. Bu yeni iletişim araçları sayesinde yeni bir iletişim kanalı daha açılırken, afet yönetim sürecinde bilgi paylaşımı ve bilginin en hızlı şekilde yayılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Ngamassi ve vd., 2019; Singla ve Agrawal, 2022). Sosyal medya ve internet ağlarının afet yönetimindeki önemli rolü, özellikle sosyal medya ağlarının iki yönlü ve büyük ölçekli etki güç ve potansiyeline dayanmaktadır. Bu ağlar, afet anlarında hızlı ve etkili bir şekilde acil müdahale aracı olarak kullanılmaktadır (Huang ve vd.,

2010:5,İSME Kankanamge ve vd., 2020:240, Yazıcı ve Zincir, 2013:65). Sosyal medya platformları, bireylerden yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşlara, geleneksel medya kuruluşlarından hükümetlere kadar çeşitli aktörler tarafından çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır.

Sosyal medya platformları, Twitter, TikTok, Facebook, Instagram, Youtube gibi, artık bilgi paylaşımı, haritalama, anlık rapor gönderme, gönüllülerin ve yardım gruplarının organize edilmesi, aile üyeleriyle iletişim kurma ve bağış toplama gibi amaçlar için başvurulmuş birincil araçlar haline gelmiştir (Mavrodieva ve Shaw, 2021:196). Sosyal medya ağları, sadece afetlerin oluşumu ile ilgili sabit bilgileri yaymakla kalmaz, aynı zamanda erken uyarı ve gerçek zamanlı bilgilendirme için de kullanılmaktadır (Mauroner ve Heudorfer, 2016:648, Shandraseharan ve Kulatunga, 2023:648). Bu platformlarda, resmi ve resmi olmayan kişi ve kurumlar tarafından paylaşılan anlık bilgiler, afet yönetiminde durumsal farkındalığı artırmak ve yardım taleplerini karşılamak için önemli bir rol oynamaktadır (Houston ve vd., 2015:22, Phengsuwan ve vd., 2021:46). Afet yardım kuruluşlarının sunduğu bilgilendirmeler, tahliye yolları ve yardım ulaştırma konuları özellikle sosyal medya ağlarında kullanıcı etkileşimini artırmıştır (Mauroner ve Heudorfer, 2016:648). Bu platformlar, kullanıcıların afet yardım kuruluşları ile doğrudan etkileşime girebilmelerini sağlayarak çeşitli bilgilerin direk ya da dolaylı olarak tahliye ve yardımın hızlı bir şekilde ulaşmasına katkıda bulunur. Ayrıca, bilgi akışındaki bu direk etkileşim, afete hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında sosyal katılımı artırıcı bir etki yaratır. Afet yardım kuruluşları ile doğrudan kurulan bağlantılar, gönüllülük, bağışlar, yardımlar gibi birçok konunun daha etkili bir şekilde ele alınmasına yardımcı olur (Yan ve Pedraza, 2019:2514). Geleneksel ve yeni medya araçları, afet yönetiminde önemli bir rol oynar, ancak bu rol her zaman olumlu sonuçlar doğurmaz. Kitle iletişim araçları, afet yönetimi hakkındaki yanlış inançların yayılmasında önemli bir rol oynayabilir. Özellikle geleneksel kitle iletişim araçlarında, afet yönetimi konusunda uzman olmayan kişilerin bilgilendirmeleri, toplumu yanlış yönlendirebilir ve panik atmosferi oluşturabilmektedir (Rattien, 1990:161). Afet sırasında mağdur olan kişilerin tepkileri, medya tarafından yağma ve kanunsuzluk olaylarının sıklığı ve ciddiyeti abartılarak sunulabilir. Ayrıca, kitle iletişim araçlarında "iç huzursuzluk" vurgusu yapılması da afet yönetimini olumsuz etkileyebilir (Tierney ve vd., 2006:57). Geleneksel medya araçlarının olumsuz bir ortam yaratması, afetlere karşı savunma önlemlerini zayıflatabilir (Perez-Lugo, 2001:55) ve bireylerin afet sonrası toparlanmasını yavaşlatabilir (Johnes, 2000:17). Ayrıca, kitle iletişim araçlarında

çeşitli "çerçeveleme" yöntemleri kullanılarak olumsuz ve yanlış yönlendirici kişilerin söylemleri öne çıkarılabilir, bu da afet yönetimini olumsuz etkileyebilir (Barnes ve vd., 2008:604). Bu nedenle, medya araçlarının afet ile ilgili haberleri sunarken dikkatli ve doğru bilgilendirmeye odaklanması önemlidir. Böylece toplumu yanlış yönlendirmek veya panik yaratmak yerine afet yönetimine yardımcı olabilirler. Sosyal medya ağlarında bulunan yoğun bilgi hacmi, bilgilerin güvenilirliğini sorgulamamıza neden olmuştur (Wang ve Ye, 2018:17).

İlk olarak, sosyal medya verilerinin büyük hacmi ve çeşitliliği, bu verilerin afet yönetiminde kullanılabilirliğini sınırlandırarak bir engel oluşturabilir (Phengsuwan ve ark., 2021:2, Demiröz, 2020:293). Bu, bu bilgilere duyulan güven eksikliğini artırabilir ve afet durumunda afet kuruluşlarının veya gönüllülerin doğru kararlar almasını zorlaştırabilir (Adam ve ark., 2012:90, Mavrodieva ve Shaw, 2021:55). Sosyal medya ağları üzerinden hızla yayılmaya başlayan yanlış bilgilendirmeler ve düzensiz ileti dağıtımı afet yönetim sürecini ve insanları olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Bu tür yanlış bilgiler, afet durumlarında toplumu yanlış yönlendirebileceği gibi yanlış önlemlerin alınmasına yol açabilir. Bu nedenle, sosyal medya üzerindeki bilgilere dikkatli bir şekilde yaklaşmak ve doğruluklarını teyit etmek önemlidir. Özellikle acil durumlarda yanlış bilgilere dayalı hareketler tehlikeli olabilir (Anar, 2021:1129).

1.3.4. Doğal afetlerde medyanın olumlu rolü

Doğal afetler, dünya genelinde ciddi insan ve mal kayıplarına neden olabilen olaylardır. Bu tür felaketlerle başa çıkmak, toplumların dayanıklılığını ve afet yönetim kapasitelerini gerektirir. Medya, doğal afetlerin yönetiminde önemli bir rol oynar ve birçok açıdan olumlu katkılarda bulunabilir (Liu, B. F., ve Fraustino, J. D., 2014:73). Bu bağlamda Medya'nın doğal afetlerin yönetimindeki önemli başlıca rolleri şöyle sıralanabilir:

Hızlı ve etkili iletişim: Medya, afet anında hızlı ve etkili iletişim sağlama konusunda kritik bir işlev görür. Radyo, televizyon, internet ve sosyal medya platformları gibi medya araçları, acil bilgilendirmeleri ve uyarıları hızla yayabilir. Bu, insanların afetlerden korunmalarına ve önlemler almalarına yardımcı olur.

Bilgilendirme: Medya, afetlerin seyrini, etkilerini ve güncel bilgileri paylaşarak toplumu bilgilendirir. Bu bilgilendirme, insanların afet hakkında daha iyi anlayışa sahip olmalarına ve doğru kararlar almalarına yardımcı olur.

Kurtarma koordinasyonu: Medya, kurtarma ekipleri ve yardım kuruluşları arasında iletişimi kolaylaştırabilir. Afet bölgelerindeki ihtiyaçlar ve koordinasyon hakkında bilgi sağlayarak, yardımın daha etkili bir şekilde ulaştırılmasına yardımcı olur.

Toplum bilincinin artırılması: Medya, afetlere karşı hazırlıklı olmanın önemini vurgulayarak toplum bilincini artırabilir. Afetlere karşı bilinçli ve hazırlıklı bir toplum, daha iyi bir afet yönetimi sağlar.

Sosyal yardım ve bağışlar: Medya, afet mağdurlarına yardım ve bağış toplama kampanyalarını duyurarak toplumun dayanışmasını teşvik edebilir. Bu, mağdurlara gerekli yardımın daha hızlı ve etkili bir şekilde ulaştırılmasına yardımcı olur (Tinker, ve Neubauer, 2014:27).

Medyanın, doğal afetler ve krizler sırasında oynadığı olumlu rol, toplumu bilgilendirmek, uyarıda bulunmak ve yardım koordinasyonunu kolaylaştırmak gibi çeşitli yollarla ortaya çıkar (Veil, vd., 2008:446).

Medyanın afetlerdeki olumlu rolünün bazı örnekleri şöyle sıralanabilir:

Afet bilinci oluşturma: Medya, afetlere karşı bilinç oluşturarak toplumu daha iyi hazırlıklı hale getirebilir. Afetlerin etkileri, riskler ve korunma yöntemleri hakkında bilgi paylaşarak insanların afetlere karşı daha bilinçli olmalarını sağlar.

Doğru bilgi sağlama: Medya, yanlış bilgilerin yayılmasını engellemek ve güvenilir kaynaklardan gelen doğru bilgileri ileterek toplumun doğru bilgilendirilmesini sağlar.

Psikososyal destek sağlama: Medya, afet mağdurlarına ve topluma psikososyal destek sağlama rolünü üstlenebilir. İnsanların endişelerini ele almak, duygusal desteği artırmak ve toplumun birlik ve dayanışma hissini güçlendirmek afet sonrası toparlanmada önemlidir. Medya, afet yönetimi ve kriz iletişimi konusunda etkili bir araç olabilir. Ancak doğru ve güvenilir bilgi sağlama sorumluluğuna sahiptir. Bu nedenle, medya kuruluşlarının afetler sırasında sorumlulukla davranması ve toplumu yanlış yönlendiren bilgilerin yayılmasını önlemesi önemlidir (Zhang, L., Kong, N., ve Chang, H., 2016:41).

1.3.5. Doğal afetlerde medyanın olumsuz rolü

Medyanın, doğal afetler sırasında oynadığı rol genellikle olumlu olarak değerlendirilse de, zaman zaman medyanın olumsuz etkileri de gözlemlenmektedir. Bu olumsuz etkiler, yanlış bilgilendirme, panik yaratma, spekülasyonlara yol açma ve mağdurları daha da travmatize etme gibi faktörleri içerebilir. Medyanın doğal afetlerdeki başlıca olumsuz rolleri şöyle sıralanabilir:

Yanlış bilgilendirme ve spekülasyonlar: Medya, afetler sırasında hızlı hareket etme baskısı altında olabilir ve bu nedenle doğrulanmamış veya yanıltıcı bilgileri yayma eğiliminde olabilir. Bu durum, toplumun yanlış bilgilere dayalı kararlar almasına neden olabilir. Örneğin, bir afet hakkında yanlış bir deprem büyüklüğü veya tsunaminin boyutu hakkında yanlış bir tahmin medya aracılığıyla yayıldığında, insanlar gereksiz panik yaşayabilirler (Tierney ve vd., 2006:323).

Panik ortamı yaratma: Medya, afet haberlerini abartarak veya dramatize ederek panik atmosferleri oluşturabilir. Bu tür bir haberleme, insanların kontrolü kaybetmelerine ve gereksiz bir panik havası yaratılmasına yol açabilir. Ayrıca, panik ortamı, yardım ekiplerinin afet bölgesine erişimini ve etkili bir şekilde yardım dağıtmasını engelleyebilir (Rattien, 1990:161).

Mağdurların özeline odaklanma: Medya, afet sırasında mağdur olan kişilerin özel yaşamlarına aşırı odaklanabilir ve bu da mahremiyetlerinin ihlal edilmesine yol açabilir. Bu, mağdurların travmatize olmalarına ve daha fazla psikolojik stres yaşamalarına neden olabilir.

Afetlerin sosyal eşitsizlikleri açığa çıkarması: Medya, afetlerin etkilerini raporlarken, sosyal, ekonomik ve ırksal eşitsizlikleri daha belirgin bir şekilde ortaya çıkarabilir. Bu, afetin farklı toplum grupları üzerinde farklı etkiler yarattığını vurgulayarak toplumsal gerilimleri artırabilir.

Çerçeveleme ve korku odaklı haberler: Medya, afetleri korku odaklı bir şekilde sunarak, insanların afetlere karşı daha fazla korku ve endişe duymalarına neden olabilir. Bu tür bir çerçeveleme, toplumun afetlere karşı gereksiz bir şekilde paniklemesine neden olabilir (Barnes ve vd., 2008:157).

1.3.6. İletişim teknolojisindeki gelişmeler ve doğal afetler

Kanadalı iktisatçı Harold Innis'e göre, iletişim teknolojisi, insanların düşünme, bilinçlenme ve kavramsal yeteneklerinin uzantısıdır. Bu nedenle, iletişim araçları, geniş bir anlamda semboller ve simgesel biçimleri içerir ve aslında insan düşüncesinin ve zihinsel yeteneklerinin bir uzantısıdır (Korkmaz ve Erdoğan, 1990:153).

Haber ve bilgi akışı, iletişim teknolojisi ve telekomünikasyon hızıyla yakından ilişkilidir. Bu alanlarda yaşanan gelişmeler, dünyanın her köşesinde meydana gelen olaylardan hızlı ve eşzamanlı bir şekilde haberdar olmamızı sağlar. Ayrıca, iletişim teknolojileri sayesinde haberlere görsel ve işitsel unsurlar da eklenerek daha zengin bir deneyim sunulur. İnsanlar, karşılaştıkları riskler ve tehlikeler hakkında bilgilendirilir ve iletişim teknolojileri aracılığıyla bu bilgiler hızla iletilir. Bu sayede dünya adeta bir büyük

monitör gibi izlenir ve sürekli olarak gelişmeler hakkında bilgi aktarımı yapılır. Son yirmi yılda iletişim ve bilgi teknolojilerindeki büyük ilerlemeler, çeşitli iletişim sistemlerinin entegrasyonunu mümkün kılarak tüm dünya ülkelerini birbirine daha fazla entegre eder hale gelmiştir. İnternet, mobil telefonlar, faks, e-posta, radyo ve televizyon gibi iletişim sistemleri arasındaki işlevsellik giderek artmıştır. Bu teknolojiler, insanları ve toplumları bir araya getirme ve bilgilendirme misyonunda büyük bir rol oynamaktadır (Koç, 2004:87).

Doğal afetlerle başa çıkmak, toplumun sağlam bir temel üzerine inşa edilmiş üç kritik altyapısının varlığına dayanır: ulaşım, enerji şebekesi ve iletişim. Bu altyapılar, afetlerin etkilerini azaltmak, yardımın yönetilmesini kolaylaştırmak ve insanların güvende kalmasını sağlamak için gereklidir. İletişim, afetler sırasında hayati bir öneme sahiptir. Kablolu yayın teknolojisi, fiber optik kablolar ve interaktif yayın sistemleri ile uydu yayın teknolojileri, bilginin hızlı ve güvenilir bir şekilde iletilmesini sağlar. Bu sayede, insanlar afet öncesinde uyarılabilir, güncel bilgilere erişebilir ve yardım taleplerini iletebilirler. Doğrudan yayın uyduları sistemi işletmecileri, sadece eğlence amaçlı değil, aynı zamanda uluslararası konferanslar, üniversite dersleri, elektronik oyunlar, video programları ve diğer iletişim hizmetlerini sunarak iletişimin sürekliliğini sağlarlar. Bu sayede, afetler sırasında dahi eğitim, bilgi ve eğlence kaynaklarına erişim mümkün olabilir (Yotmani, Hollister, 2001:213).

Bunun sonucunda; Doğal afetlerin etkilerini minimize etme ve önceden tedbir alma çalışmaları, iletişim teknolojilerinin rolünün giderek daha büyük bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Doğal afetler ve afet yönetimi, sosyal ve teknolojik açılardan ele alındığında önemli boyutlara sahiptir. Afet yönetiminde iletişim teknolojilerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi, büyük ölçüde ülkelerin sosyal ve ekonomik koşullarının gelişim seviyelerine bağlıdır. Bu kapsamlı tanıma ek olarak, afet yönetiminde iletişim teknolojilerinin uygulamaları genellikle doğal afetlerin yol açtığı zararları azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamaları olmak üzere dört temel kategoride sınıflandırılabilir (Koç, 2004:87).

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL MEDYA VE TOPLUM İLİŞKİSİ, BİTLİS YEREL BASINI

2.1. Yerel medya ve toplum ilişkisi

Yerel medya, belirli bir coğrafi bölgeye odaklanan ve o bölgedeki toplulukların bilgi ihtiyaçlarını karşılayan önemli bir iletişim aracıdır. Yerel medyanın toplumlarla olan bu yakın ilişkisi, yerel haberlerin, etkinliklerin ve topluluk meselelerinin yayılmasında önemli bir rol oynar. Ayrıca, yerel medya, toplulukların kimliklerini korumalarına ve bir arada olmalarına da katkıda bulunur. Yerel medyanın toplumlar üzerindeki etkileri ve bu ilişkinin nasıl işlediği konusunda yapılan araştırmalar, bu önemin altını çizer. Bu konuda bazı önemli noktalar ve kaynaklar şu şekilde sıralanabilir:

Toplum bilincinin oluşturulması: Yerel medya, bireyleri ve toplulukları yerel olaylar ve meseleler hakkında bilinçlendirir. Yerel haberler, yerel seçimler, okullar, yerel ekonomi ve daha birçok konuda toplum bilincini artırır (Weaver ve Wilhoit, 1996).

Toplum katılımını artırma: Yerel medya, toplum üyelerini yerel konularda daha fazla katılıma teşvik eder. Topluluk etkinlikleri, toplumsal sorunlar ve yerel yönetim konularında haberler, toplum üyelerini aktif bir şekilde katılmaya teşvik eder (Hess ve Waller, 2000:238).

Yerel kimlik ve bağlılık: Yerel medya, topluluğun yerel kimliğini ve bağlılığını güçlendirir. Yerel haberler ve etkinlikler, insanların yerel topluluklarına olan bağlılığını artırır (Kim ve Ball-Rokeach, 2006:173).

Kriz iletişimi: Yerel medya, doğal afetler, acil durumlar ve krizler sırasında toplumu bilgilendirir ve uyarır. Yerel medya, acil durum bilgilendirmesi ve yerel otoritelerle iletişimde önemli bir rol oynar (Veil, Reynolds ve Sellnow, 2008:175).

Yerel reklam ve ekonomik etkiler: Yerel işletmeler için yerel reklam fırsatları sunarak yerel ekonomiye katkıda bulunur. Yerel işletmeler, yerel medya aracılığıyla ürünlerini ve hizmetlerini tanıtarak müşteri tabanlarını genişletebilirler (Slywotzky ve Morrison, 2000:166).

2.2. Yerel medyanın işlevleri

Yerel medya, yerel olaylar, toplumsal meseleler ve yerel gelişmeler hakkında bilgi sağlama görevini üstlenir. Yerel medyanın işlevlerini ve bu işlevlerin toplum bilinci ve katılımına nasıl katkıda bulunduğu üzerine yapılan araştırmalarda medyanın bu anlamda birçok işlevi olduğu saptanmış olup bazı önemli işlevleri şu şekildedir:

Haber sağlama: Yerel medya, bölgesel olayları, etkinlikleri ve gelişmeleri kapsamlı bir şekilde rapor ederek toplumun güncel bilgilere erişimini sağlar (Blevins ve Stephens, 2010:249).

Toplum bilincini oluşturma: Yerel medya, topluluk üyelerini yerel meseleler hakkında bilinçlendirir ve bu meselelere odaklanmalarını teşvik eder (McQuail, 1992:69).

Sosyal katılımı teşvik etme: Yerel medya, yerel seçimler, toplum etkinlikleri ve diğer katılım fırsatları hakkında bilgi vererek toplum üyelerinin aktif bir şekilde katılmalarını teşvik eder (Coleman, 2004:141).

Yerel kimliği güçlendirme: Yerel medya, yerel kültürü, tarihi ve kimliği vurgulayarak topluluk üyelerinin bu değerlere bağlılığını artırır (Hemer ve Tuft, 2005:78).

Toplum sorunlarını gündeme getirme: Yerel medya, yerel toplumun karşılaştığı sorunları ve zorlukları kamuoyunun dikkatine sunarak bu sorunların çözümüne katkıda bulunur (Tuchman, 1978:57). Sonuç olarak; Yerel medyanın, toplum bilinci ve katılımının artırılmasında kritik bir rol oynadığı görülmektedir. Haber sağlama, toplum bilincini oluşturma, sosyal katılımı teşvik etme, yerel kimliği güçlendirme ve toplum sorunlarını gündeme getirme gibi işlevleri, yerel toplulukların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, yerel medyanın desteklenmesi ve korunması, yerel toplulukların daha bilinçli ve katılımcı olmalarını sağlama açısından oldukça önemlidir.

2.3.Yerel medyanın afetlerdeki rolü: yurtdışı örnekleri

Birçok ülkede yerel basın, afetlerin hemen ardından toplumu bilgilendirme, güvenlik talimatları ve acil durum bilgileri sağlama konusunda önemli bir role sahiptir (Gül ve Karakuş, 2012:56). Özellikle yerel gazeteler, radyo istasyonları ve televizyon kanalları, afet bölgesinde yaşayan insanlara doğrudan erişim sağlayarak, acil durum önlemleri hakkında bilgilendirme yapar ve güvenlik önlemlerini duyurur. Yerel basın ayrıca afet sonrası toplumun ihtiyaçlarını ve afetin etkilerini yerinde gözlemleyerek, yerel hükümetler ve yardım kuruluşlarıyla iş birliği yaparak yardım ve destek faaliyetlerine katkı sağlar (Ferrari ve Rossi, 2017:123). Bu, afetzedelerin ihtiyaçlarının belirlenmesi ve afet sonrası toparlanma sürecinde toplumun yeniden yapılanmasına yardımcı olur. Bu anlamda, yurtdışında bazı yerlerde, yerel basının afet öncesi hazırlık süreçlerinde de aktif rol oynadığı ve afetlere karşı toplumu bilinçlendirme, afet planları hakkında bilgilendirme

yapma ve afet risklerini azaltma stratejilerini destekleme gibi görevler üstlendiği görülmüştür (Gül ve Karakuş, 2012:58).

2.3.1. Katrina kasırgası (2005)

Afetlerde medyanın rolü, dünya genelinde çeşitli olaylarla örneklendirilebilir. Bu örneklerden biri de 2005 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Louisiana eyaletinde yaşanan "Katrina Kasırgası"dır. Toplamda 1.836 kişinin ölümüyle sonuçlanan "Katrina Kasırgası" can kaybı ve yaralanmaların yanı büyük maddi kayıplara neden olmuştur. Yaşanan bu üzücü afette, medyanın önemi büyük ölçüde ortaya çıkmıştır (Smith, 2007:321). Katrina Kasırgası, ABD tarihindeki en yıkıcı doğal afetlerden biriydi ve bölgede büyük çapta yıkıma ve insan kaybına neden oldu. Bu afetin ardından, yerel ve ulusal medya, afetzedeleri bilgilendirme, yardım taleplerini koordine etme ve toplumda dayanışma ruhunu güçlendirme konusunda önemli bir rol oynadı. Medya, acil durum haberleri, tahliye talimatları ve güvenlik önlemleri gibi bilgileri halka duyurarak, afet öncesi hazırlık yapılmasını ve afet sırasında etkili bir şekilde hareket edilmesini sağladı. Ayrıca, afet sonrası toplumun ihtiyaçlarını belirlemek ve yardım kuruluşlarına yönlendirmek için de önemli bir araç olarak hizmet verdi (Jones ve Brown, 2009:101). Bu anlamda, Katrina Kasırgası, medyanın afetlerdeki rolünün önemini vurgulayan önemli bir örnek olarak belirtilebilir. Medya, afetlerin etkilerini hafifletmek, toplumu bilgilendirmek ve toplumsal dayanışmayı güçlendirmek gibi kritik görevleri yerine getirerek, afet sonrası toparlanma sürecine katkıda bulunur.

Fotoğraf 2.1. ABD'nin Louisiana eyaletinde 2005 yılında yaşanan "Katrina Kasırgasını" gösteren bir görüntü, Boboscope, 2024

Yine medyanın afetlerdeki rolünün kullanıldığı diğer örneklerden bir kaçısı ise şu şekilde sıralanabilir:

2.3.2. Japonya depremi ve tsunamisi (2011)

2011'de Japonya'nın kuzeydoğusunda meydana gelen 9.3 şiddetindeki büyük deprem ve ardından gelen devasa tsunami sonucunda 19.759 kişi hayatını kaybederken, 6.242 kişi yaralanmış ve 2.553 kişi ise kaybolmuştur. Yaşanan afet ülkede çok büyük maddi zarara yol açmıştır. Büyük afet sonrası Japon medyası afetzedelere yönelik acil yardım çağrılarını duyurarak ve tahliye talimatlarını yayınlayarak toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, medya, felaketin etkilerini gösteren canlı yayınlar ve hava görüntüleri aracılığıyla halkı bilgilendirerek afetin boyutlarını ve aciliyetini vurgulamıştır (Kondo, 2012:45).

Fotoğraf 2.2. Japonya'nın kuzeydoğusunda 2011 yılında meydana gelen 9.3 şiddetindeki büyük deprem ve ardından gelen devasa tsunamiden afetinden bir görüntü, Euronews, 2024

2.3.3. Hint Okyanusu depremi ve tsunamisi (2004)

2004 yılında Hint Okyanusu'nda meydana gelen büyük deprem ve ardından gelen devasa tsunaminin ardından, uluslararası medya, etkilenen bölgelerdeki yardım çağrılarını duyurarak ve canlı yayınlar aracılığıyla felaketin boyutlarını göstererek dünya genelindeki yardım hareketini koordine etmiştir. Medya, afet sonrası toparlanma sürecinde de toplumu bilgilendirerek ve yardım çabalarını destekleyerek önemli bir rol oynamıştır (Smith, 2018:321).

Fotoğraf 2.3. Hint Okyanusu'nda meydana gelen deprem ve ardından gelen devasa tsunamiden bir görüntü, TRT Haber, 2024

2.3.4. Avustralya orman yangınları (2020)

Avustralya'da 2019-2020 yazında meydana gelen orman yangınları, yerel ve uluslararası medyanın geniş çapta ilgisini çekti. Medya, yangınların yayılmasıyla ilgili canlı güncellemeler sağlayarak, afetzedelere tahliye talimatları ve güvenlik önlemleri hakkında bilgi sağladı. Ayrıca, yangınların yol açtığı çevresel ve ekonomik zararlar hakkında detaylı haberler yayınlayarak toplumu bilgilendirmiştir (Jones, 2020:17).

Fotoğraf 2.4. Avustralya'da 2020 yazında meydana gelen orman yangınlarından bir görüntü, AA, 2024

2.3.5. Meksika depremi (2017)

2017'de Meksika'nın başkenti Mexico City çevresinde meydana gelen büyük deprem, yerel ve uluslararası medyanın hızla müdahale etmesini gerektirdi. Medya, depremin etkilediği bölgelerdeki güvenlik durumunu takip ederek ve canlı yayınlar aracılığıyla afetzedelere yardım çağrılarını yaparak toplumu bilgilendirdi. Ayrıca, depremin yol açtığı hasar ve kurtarma operasyonları hakkında detaylı raporlar yayınlayarak toplumu bilinçlendirdi (Garcia, 2018:87).

Fotoğraf 2.5. 2017 yılında Meksika'nın başkenti Mexico City çevresinde meydana gelen depremden bir görüntü. TRT Haber, 2024

2.3.6. Filipinler tayfunu Haiyan (2013)

Filipinler'de 2013 yılında meydana gelen Tayfun Haiyan, yerel ve uluslararası medyanın hızlı bir şekilde müdahale ettiği büyük doğal afetlerden biridir. Medya, tayfunun yol açtığı yıkımı canlı yayınlar ve raporlar aracılığıyla dünya geneline aktararak yardım çağrılarını artırmıştır. Ayrıca, afet sonrası kurtarma operasyonlarına yönelik bilgileri ileterek ve afetzedelerin ihtiyaçlarını belirleyerek toplumu bilgilendirmiştir (Garcia, 2018:87).

Fotoğraf 2.6. Filipinler'de 2013 yılında meydana gelen Tayfun Haiyan'dan bir görüntü, AA, 2024

2.3.7. Brezilya baraj çökmesi (2019)

Brezilya'nın Minas Gerais eyaletinde 2019'da meydana gelen bir barajın çökmesi, yerel ve ulusal medyanın geniş kapsamlı bir şekilde raporladığı bir afet olmuştur. Medya, çökmenin etkilerini canlı yayınlar ve haberler aracılığıyla izleyicilere ulaştırarak afetzedelerin yardım çağrılarını koordine etmiştir. Ayrıca, çökmenin nedenlerini ve etkilerini inceleyerek toplumu bilgilendirmiştir (Rodriguez, 2020:210).

Fotoğraf 2.7. Brezilya'nın Minas Gerais eyaletinde 2019 yılında meydana gelen barajın çökmesi olayına ait bir görüntü, Sputnik, 2024

2.3.8. Çin sarsıntısı (2008)

Çin'in Sichuan eyaletinde 2008'de meydana gelen büyük deprem, yerel ve uluslararası medyanın yoğun ilgisini çekmiştir. Medya, depremin hemen ardından bölgedeki güvenlik durumu hakkında bilgi sağlamış ve afetzedelere yönelik yardım çağrılarını duyurarak toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, depremin etkilerini gösteren canlı yayınlar ve haberler aracılığıyla dünya genelinde yardım hareketini desteklemiştir (Li ve Wang, 2009:320).

Fotoğraf 2.8. Çin'in Sichuan eyaletinde 2008'de meydana gelen büyük deprem sonrası oluşan manzaradan bir görüntü, Wikipedia, 2024

2.3.9. Lübnan patlaması (2020)

Beyrut'ta 2020 yılında meydana gelen büyük patlama, yerel ve uluslararası medyanın büyük ilgisini çekmiştir. Medya, patlamanın nedenlerini ve etkilerini inceleyerek toplumu detaylı şekilde bilgilendirmiştir. Bu sayede olası bir panik ortamının önüne geçmiştir. Ayrıca, patlamanın ardından bölgede yaşanan acil durumu ve yardım çağrılarını aktararak toplumsal dayanışmayı artırmıştır (Khalife ve Issa, 2021:50).

Fotoğraf 2.9. Beyrut'ta 2020 yılında meydana gelen büyük patlamadan bir görüntü, TRT Haber, 2024

2.3.10. Van ve Erciş depremi (2011)

Van merkez ve Erciş ilçesinde 2011 yılında meydana gelen deprem, yerel ve ulusal medyanın hızla müdahale ettiği önemli afetlerden biri olmuştur. Medya, depremin hemen ardından bölgedeki güvenlik durumu hakkında bilgi sağlayarak ve afetzedelere yönelik yardım çağrılarını duyurarak toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, depremin etkilerini gösteren canlı yayınlar ve haberler aracılığıyla yardım hareketini de desteklemiştir (Gül ve Karakuş, 2012:56).

Fotoğraf 2.10. Van merkez ve Erciş'te 2011 yılında meydana gelen büyük depremten bir görüntü, Anadolu Ajansı, 2024

2.3.11.İtalya Merkezli deprem (2016)

İtalya'da 2016 yılında meydana gelen deprem, ulusal ve uluslararası medyanın dikkatini çekmiştir. Medya, depremin nedenlerini ve etkilerini inceleyerek toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, depremin yol açtığı acil durumu ve yardım çağrılarını duyurarak toplumsal dayanışmayı artırmıştır (Ferrari ve Rossi, 2017:123).

Fotoğraf 2.11. İtalya'da 2016 yılında meydana gelen depremden bir görüntü, İndigo Dergisi, 2024

2.3.12.Nepal depremi (2015)

Nepal'de 2015 yılında meydana gelen büyük deprem, yerel ve uluslararası medyanın hızla müdahale ettiği afetlerden bir olmuştur. Medya, depremin hemen ardından bölgedeki güvenlik durumu hakkında bilgi sağlayarak ve afetzedelere yönelik yardım çağrılarını duyurarak toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, depremin etkilerini canlı yayınlar ve haberler aracılığıyla dünya genelinde yardım hareketini desteklemiştir (Shrestha ve Tamang, 2016:75).

Fotoğraf 2.12. Nepal'de 2015 yılında meydana gelen büyük deprem felaketinden bir görüntü, Atlas Dergisi, 2024

2.3.13.Hindistan sel felaketi (2018)

Hindistan'ın Kerala eyaletinde 2018'de yaşanan şiddetli sel felaketi, yerel ve ulusal medyanın geniş çapta ilgisini çekmiştir. Medya, selin etkilediği bölgelerdeki güvenlik durumu hakkında sürekli güncellemeler sağlayarak ve acil yardım ihtiyacı olan bölgeleri belirleyerek toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, selin neden olduğu hasarın boyutlarını ve kurtarma operasyonlarını canlı yayınlar ve haberler aracılığıyla dünya geneline aktararak yardım çağrılarının koordine edilmesine katkı sunmuştur (Gupta ve Patel, 2019:112).

Fotoğraf 2.13. Hindistan'ın Kerala eyaletinde 2018'de yaşanan şiddetli sel felaketinden bir görüntü, TRT Haber, 2024

2.3.14. Almanya sel felaketi (2021)

Almanya'da 2021'de yaşanan şiddetli sel felaketi, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde geniş çapta raporlanmıştır. Medya, selin etkilediği bölgelerdeki güvenlik durumu hakkında sürekli güncellemeler sağlayarak ve afetzedelere yönelik yardım çağrılarını duyurarak toplumu bilgilendirmiştir. Ayrıca, selin neden olduğu hasarın boyutlarını ve kurtarma operasyonlarını gösteren haberler ve görüntüler aracılığıyla uluslararası yardım hareketini desteklemiştir (Schmidt ve Müller, 2022:215).

Fotoğraf 2.14. Almanya'da 2021'de yaşanan şiddetli sel felaketinden bir görüntü, Anadolu Ajansı, 2024

Yukarıda sunulan bu örnekler, medyanın afetlerdeki önemli rolünü vurgulamaktadır. Medya, acil durum bilgilerini ileterek, toplumu bilgilendirerek ve yardım çağrılarını koordine ederek afetzedelere destek olurken aynı zamanda toplumun afet sonrası toparlanma sürecini de kolaylaştırır. Sunulan örnek olaylarda da yerel medyanın afetlerdeki rolünün ne denli önemli olduğu görülmektedir. Medya doğru kullanıldığında afetin olumsuz etkilerinin minimize edildiği görülmektedir.

2.4. Bitlis yerel medya tarihi

Bitlis'in yerel basın tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır. Bitlis, yerel basınla ilk olarak 1883 yılında Arapça olarak basılan "Bitlis Vilayet Gazetesi" isimli gazete ile tanışmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra kentte kurulun ilk yerel gazete ise 1937 yılında açılan "Yurtyolu Gazetesi"dir. Cumhuriyetin ilanından sonra açılan bazı yerel gazeteler farklı sebeplerden dolayı yayın hayatını sonlandırmıştır. İl genelinde şuanda toplam 9 yerel gazete, 1 radyo, 1 televizyon kanalı ve yaklaşık 20 kadar internet haber sitesi yayın hayatını aktif olarak sürdürmektedir (Okay, 2020:65).

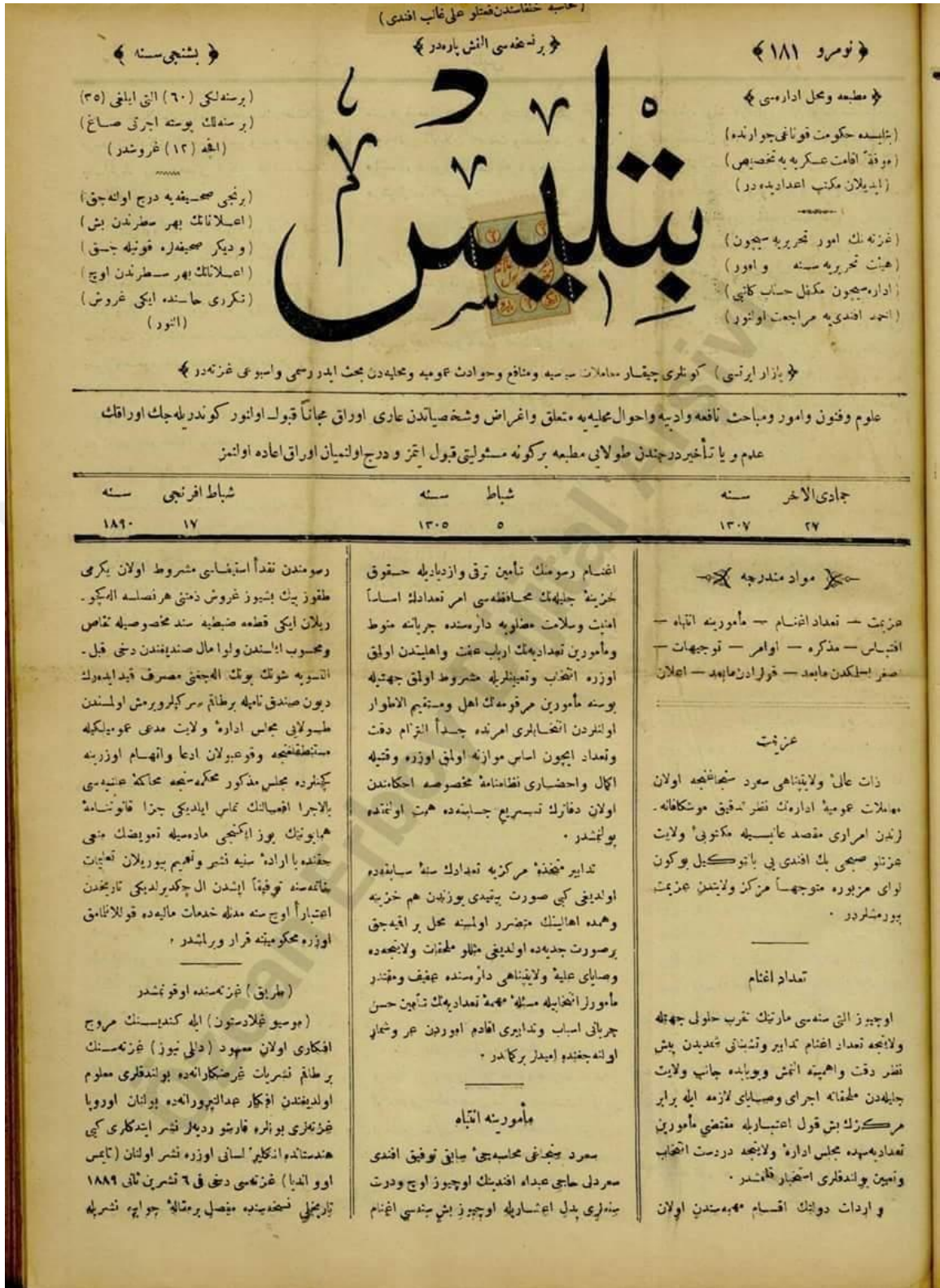
2.4.1. Bitlis'in ilk yerel gazetesi: Vilayet Gazetesi

Çizelge 2.1. Bitlis Vilayet Gazetesi künye bilgileri*

S.	TARİHİ	GAZETE ADI	İMTİYAZ SAHİBİ
1.	1890	BİTLİS VİLAYET GAZETESİ	Ali Galip Efendi
Bitlis H.1307/M.1890, Pazartesi günleri çıkar. Muâmelat-ı siyasiyye ve menafî-i ve Havadis-i umumiyye ve mahalliyye 'den bahseder resmî ve üsbû'î gazetedir.			

Osmanlı İmparatorluğu'nda yerel basın çalışmaları, 1864 yılında yürürlüğe giren vilayet sistemiyle birlikte ivme kazanmıştır. Bu süreçle birlikte, Bitlis'te de 1890 yılında yayınlanan ilk vilayet gazetesi, bölgenin medya sahnesinde önemli bir adım olarak kaydedilmiştir. Vilayet sistemi, Osmanlı İmparatorluğu'nda yönetim birimlerinin düzenlenmesinde önemli bir adımdı. 1864 yılında hayata geçirilen bu sistem, imparatorluğu vilayetlere ayırarak yönetimi daha merkeziyetçi bir yapıya kavuşturmayı amaçlıyordu. Bitlis, bu dönemde kendi vilayet gazetesine sahip olmasıyla yerel basının gelişimi açısından önemli bir rol oynamıştır. 1890 yılında çıkarılan ilk vilayet gazetesi, bölgenin haberlerini, olaylarını ve tartışmalarını yerel halka duyurmak için bir önemli bir platform olmuştur. Bu, Bitlis'in medya alanında kendi sesini ve kimliğini oluşturmaya başladığına işaret etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda yerel basının gelişimi, vilayet sistemine geçişle birlikte ivme kazanmıştır. Yerel gazeteler, o dönemin siyasi, kültürel ve toplumsal gelişmeleri hakkında önemli bilgiler sağlamış ve bölgesel kimliklerin oluşmasına katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla, Bitlis'in 1890'da ilk vilayet gazetesini çıkarması, yerel basının bu dönemdeki gelişimi ve önemi açısından önemli bir kilometre taşıdır. Osmanlı döneminde, Islahat Fermanı'nın bir sonucu olarak yönetim anlayışında değişiklikler yaşandı. Bu değişikliklerin bir yansıması olarak, "eyalet" sistemine son verilerek "vilayet" sistemi benimsendi. Bu yeni sistemin uygulanmasıyla birlikte, birçok vilayet kuruldu. Örnek olarak Tuna, Bosna, Suriye, Erzurum, Halep, Edirne ve

Trablusgarp vilayetleri sayılabilir. Ayrıca, her bir vilayette bir matbaa açılması, resmi nitelikteki vilayet gazetelerinin ortaya çıkmasına katkı sağladı. Fransız İhtilali'nin ardından ulus bilincinin yükselmesi, Osmanlı İmparatorluğu'nda ayrılıkçı hareketlerin artmasına neden oldu. Bu nedenle vilayet gazeteleri, toplumu bir araya getirme ve birleştirici bir rol oynama amacı taşıdı. İlk olarak devletin kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan matbaalarda, zamanla vilayet gazeteleri yayınlanmaya başlandı. Bitlis'te ki Vilayet Gazetesi, bu gelişmenin erken örneklerinden biridir. Gazete, 1890 yılında Ali Galip Efendi tarafından basılmaya başlandı ve uzun yıllar boyunca yayınlandı. Ancak ne zaman sona erdiği konusunda kesin bilgilere ulaşılamamıştır. Döneminde önemli bir iletişim aracı olarak hizmet veren Bitlis Vilayet Gazetesi, bir bakıma Bitlis'in yerel tarihine de ışık tutmuştur. Gazete, Osmanlı İmparatorluğu'nun vilayet gazeteleri geleneğinin bir parçası olarak, yerel toplumun bilinçlenmesine ve bilgiye erişimine katkı sağlamıştır (Okay, 2020:70).

Fotoğraf 2.15. Bitlis'te çıkan ilk yerel gazete, Vilayet Gazetesi, Rumi Şubat 1307 / Miladi 1891.

2.4.2. Cumhuriyetin ilanından sonra Bitlis'te basılan yerel gazeteler

Çizelge 2.2. Bitlis'in 1935 ile 1965 yılları arasında basın yerel gazeteleri*

S.	TARİHİ	GAZETE ADI	İMTİYAZ SAHİBİ
1.	1938 - 1944	YURD YOLU GAZETESİ	KAMİL KOÇBAY
2.	1952 - 1961	YEŞİL BİTLİS GAZETESİ	NEJAT BATURAY
3.	1957 - 1960	TASVİRİ EFKAR GAZETESİ	VEHBİ ÇELEBİ
4.	1957 - 1961	BİTLİS GAZETESİ	ADİL ŞEREFHANOĞLU
5.	1957 - 1961	DİDEBAN GAZETESİ	İ. HAKKI EMEKÇİOĞLU
6.	1959	YENİ DİDEBAN GAZETESİ	MEHMET KUMAŞÇIOĞLU
7.	1965	BİTLİS BİRLİK	VEHBİ ÇELEBİ MEHMET KUMAŞÇIOĞLU HAKKI EMEKÇİOĞLU

*<https://www.bigacem.org.tr/upload/Basin-Tezi.pdf>

Bitlis, tarih boyunca Anadolu'nun önemli kültürel ve tarihi merkezlerinden biri olmuştur. Cumhuriyet döneminin başlangıcından günümüze kadar Bitlis'te yayınlanan yerel gazeteler, şehrin sosyal, kültürel ve siyasi dokusunu yansıtmıştır. Bu gazeteler, hem yerel halkın güncel meselelere dair bilgi edinme ihtiyacını karşılamış hem de şehrin tarihine ışık tutmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra Bitlis'te yayınlanan ilk yerel gazeteler, şehrin modernleşme sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Bu gazeteler, genellikle şehrin sosyal ve kültürel hayatına odaklanmış, yerel halkın sesini duyurmayı amaçlamıştır. Bitlis'in köklü tarihine ve zengin kültürel mirasına odaklanan gazeteler, şehrin geçmişini koruma ve tanıtmaya misyonunu üstlenmiştir. Aynı zamanda, şehrin doğal güzelliklerini ve çevresindeki doğal yaşamı vurgulayan yayınlar da mevcuttur. Günümüzde Bitlis'te yayınlanan yerel gazeteler, şehrin güncel meselelerinin yanı sıra kültürel etkinlikler, spor haberleri ve ekonomiye dair bilgiler sunmaktadır. Bu gazeteler, şehir halkının bir araya gelmesini sağlayan önemli bir platform olarak işlev görmektedir. Bitlis'in tarihini ve kültürünü yansıtan bu yerel gazeteler, şehrin kolektif belleğine önemli bir katkı sağlamaktadır. Gelecek nesillere aktarılacak üzere korunan gazete arşivleri, şehrin tarihine ve kültürüne dair önemli birer kaynak niteliğindedir. Bu anlamda, Bitlis'te Cumhuriyetin ilanından sonra birçok yerel gazete yayın hayatına başlamıştır. Bunlardan bazıları farklı sebeplerden dolayı zaman içerisinde yayın hayatını sonlandırmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra kentte kurulan ilk yerel gazete Kamil Koçbay tarafından 1938 yılında kurulan “Yurtyolu Gazetesi”dir. Bu gazetenin ardından ise Bitlis'te sırasıyla

Yeşil Bitlis Gazetesi, Tasviri Efkar, Bitlis Gazetesi, Dideban Gazetesi, Yeni Dideban Gazetesi ve Vehbi Çelebi, Mehmet Kumaşçıoğlu ve Hakkı Emekçioğlu'nun ortak girişimiyle 1965 yılında “Bitlis Birlik” Gazetesi kurulmuştur. 1937’li yıllardan başlayıp 1970’li yıllara kadar yayın hayatlarını sürdüren bu gazetelerin neredeyse tamamı zaman içinde yayın hayatını sonlandırmıştır (BİGACEM, 2023).

Bu bağlamda, özellikle 1957-1961 yılları yerel basın anlamında Bitlis'in tarihine damgasını vuran bir dönem olarak kaydedilirken, bu süreçte şehirde birçok önemli yayın da yer almıştır. Yeşil Bitlis, Yeni Dideban, Bitlis ve Tasviri Efkar gibi gazeteler, o zamanların sosyal, kültürel ve siyasi atmosferine ışık tutmuş, şehrin entelektüel ve toplumsal hayatına katkı sağlamıştır. Bitlis'in köklü geçmişi ve zengin kültürel dokusu, bu gazetelerin yayın hayatında önemli bir rol oynamıştır. Yeşil Bitlis, şehrin doğal güzelliklerini ve çevresindeki doğal yaşamı vurgulayarak, bölgenin doğal mirasını koruma ve tanıtma misyonunu üstlenmiştir. Yeni Dideban ise şehrin güncel meselelerini ve gelişmelerini yansıtarak, yerel halkın sesini duyurmayı amaçlamıştır. Bitlis Gazetesi, şehrin genel olaylarını ve haberlerini kapsayarak, yerel halkın bilgi ihtiyacını karşılamış ve şehirdeki toplumsal etkileşimi desteklemiştir. Tasviri Efkar ise edebi ve kültürel içeriğiyle öne çıkmış, sanat ve edebiyatseverler için önemli bir kaynak olmuştur. Bu gazeteler, Bitlis'in tarihini ve kültürünü yansıtarak, şehrin kolektif belleğine önemli bir katkı sağlamıştır. Günümüzde ise bu yayınların arşivleri, geçmişe dönük birer hazine olarak korunmakta ve gelecek nesillere aktarılmaktadır. Bitlis'teki bu yerel gazetelerle ilgili daha detaylı bilgi vermek gerekirse, Dideban Gazetesi'nin 1957-1961 yılları arasında yayın hayatına devam ettiği dönemde, Bitlis'te aynı zamanda Yeşil Bitlis, Yeni Dideban, Bitlis ve Tasviri Efkar gazeteleri de okuyucularıyla buluşmuştur. Yeşil Bitlis Gazetesi, Bitlis'in köklü basın geleneğini sürdürerek, 1957 yılında 5. yılını kutlarken, sahipleri ve yazı işleri müdürleri Nejat Baturay, Sırrı Özbaykal ve Kemal Çelebi liderliğinde şehrin önemli bir haber kaynağı olarak yerini korumuştur. Yeşil Bitlis Gazetesi, Bitlis'in sosyal, siyasi ve kültürel hayatına odaklanarak, şehir sakinlerine iç ve dış olaylarla ilgili güvenilir bilgiler sunmuş ve böylece şehrin kamuoyunu aydınlatmıştır. Tasviri Efkar Gazetesi, 14 Ocak 1957'de günlük siyasi gazete olarak yayın hayatına başlayarak, demokrasiye olan bağlılığını ve siyasi olaylara duyduğu ilgiyi vurgulamıştır. Gazetenin sahibi Vehbi Çelebi, Yazı İşleri Müdürü ise Sırrı Özbaykal idi. Bitlis Gazetesi, 1957-1961 yılları arasında Bitlis'te yayınlanan önemli gazetelerden biridir. Sahipleri Adil Şerefhanoglu ve İsmail Hakkı Ekmekçioğlu olan gazete, 24 Ekim 1953'te ilk sayısını

yayınlanmıştır. 1961 yılına gelindiğinde, 2333. sayısına ulaşarak Bitlis'in köklü basın geleneğinde önemli bir konuma yükselmiştir. Günlük olarak yayınlanan gazete, siyasi içeriklere ağırlık vermiş ve diğer Bitlis gazetelerinden farklı olarak günde 6 sayfa olarak okuyucularıyla buluşmuştur. 1957-1961 yılları arasında çıkan gazetelerden biride “Yeni Dideban” gazetesidir. 3 Ağustos 1959 tarihinde yayın hayatına başlayan Yeni Dideban Gazetesi'nin sahibi Mehmet Kumaşçıoğlu, Yazı ve Mesul Müdürü ise Celal Güney'di (Yeşilfidan, 2020:46).

2.4.3. Bitlis'te yayın hayatına devam eden yerel gazeteler

Yerel gazetecilik geçmişi çok eskilere dayanan Bitlis'te hali hazırda şuanda aktif olarak yayın hayatını sürdüren 9 yerel gazete bulunmaktadır. Çoğunluğu babadan oğula bir geçiş şeklinde devam eden yerel gazeteler ilin kalkınma ve tanıtımına da büyük katkı sunmaktadır. Aktif olarak yayın hayatına devam eden 9 gazeteden Doğru Haber Gazetesi ve Dideban Gazetesi olmak üzere 2'i il merkezinde bulunurken, günlük yayın yapan “Tatvan Sesi Gazetesi” ilin en büyük ilçesi olan Tatvan ilçesinde, “Güroymak Gazetesi” Güroymak ilçesinde, Yeni Ahlat ve Ahlat Selçuklu Gazeteleri Ahlat ilçesinde, Adilcevaz Posta Gazetesi Adilcevaz ilçesinde ve son olarak Mutki Haber Gazetesi ise Mutki ilçesinde yayın hayatını sürdürmektedir. Bitlis ve ilçelerinde yayın hayatına devam eden yerel gazetelere ilişkin detaylı bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir (Bitlis Valiliği, 2023).

Çizelge 2.3. Bitlis'te yayın hayatına devam eden yerel gazeteler*

S.	GAZETENİN ADI	YAYIN PERİYODU	YAYIN YERİ	SAYFA SAYISI
1.	Doğru Haber Gazetesi	Günlük	Bitlis	6
2.	Dideban Gazetesi	Günlük	Bitlis	4
3.	Tatvan Sesi Gazetesi	Günlük	Tatvan	4
4.	Yeni Ahlat Gazetesi	Günlük	Ahlat	4
5.	Ahlat Selçuklu Gazetesi	Günlük	Ahlat	4
6.	Adilcevaz Postası Gazetesi	Salı Cuma	Adilcevaz	6
7.	Mutki Haber Gazetesi	Perşembe	Mutki	6
8.	Güroymak Gazetesi	Salı-Cuma	Güroymak	6
9.	Adilcevaz Gazetesi	Pazartesi-Cuma	Adilcevaz	6

*<http://bitlis.gov.tr/yerel-gazeteler>

2.4.4. Bitlis internet medyası

Bitlis, gelişen internet medyasıyla da adından sıkça söz ettiren bir kentlerden biridir. Zengin kültürel mirası ve tarihi dokusuyla öne çıkan Bitlis, aynı zamanda dinamik ve çeşitli internet haber platformlarına ev sahipliği yapmaktadır. Bitlis'in internet medyası, şehrin güncel gelişmelerini, haberlerini ve sosyal olaylarını hızlı bir şekilde duyuran önemli bir kaynaktır. Kentin dört bir yanından gelen haberler, çeşitli internet haber siteleri aracılığıyla anlık olarak takip edilebilmektedir. Bu platformlar, Bitlis'in sokaklarında yaşananları, yerel etkinlikleri, kültürel festivalleri ve günlük yaşamı yakından izleyerek kent sakinlerine ve dış dünyaya aktarmaktadır. Bitlis'in internet medyası, sadece şehirde yaşayanlar için değil, aynı zamanda Bitlis'i merak edenler ve ilgi duyanlar için de bir pencere görevi görmektedir. Şehrin sosyo-ekonomik durumu, turistik yerleri, kültürel etkinlikleri ve daha birçok konu, bu haber platformları aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılmaktadır. İl genelinde internet medyası üzerinden yayın yapan yaklaşık 20 kadar haber sitesi bulunmaktadır. Basılı yerel gazetelere göre anlık yayın yapabilme özelliğine sahip olan internet medyası takipçiler tarafından daha aktif olarak takip edilebilmektedir. Bitlis Gazeteciler Cemiyeti'nin verilerine göre kentte aktif olarak yayın hayatını sürdüren internet haber sayfaları şu şekilde sıralanmaktadır: (Okay, 2020:73).

Çizelge 2.4. Bitlis'te ki internet haber sitelerinin listesi*

S.	WEB SİTESİNİN ADI	İNTERNET ADRESİ	YAYIN YERİ
1.	Doğru Haber Gazetesi	www.bitlisdogruhaber.com	Bitlis
2.	Beşminare Gazetesi	www.besminaregazetesi.com	Bitlis
3.	Dideban Gazetesi	www.didebangazetesi.com	Bitlis
4.	Tatvan Sesi Gazetesi	www.tatvansesi.com.tr	Tatvan
5.	Yeni Ahlat Gazetesi	www.ahlatgazetesi.com	Ahlat
6.	Ahlat Selçuklu Gazetesi	www.selculugazetesi.com.tr	Ahlat
7.	Güroymak Gazetesi	www.guoymakgazetesi.com	Güroymak
8.	Bitlis News	www.bitlisnews.com.tr	Tatvan
9.	Bitlis Olay	www.bitlisolay.com	Tatvan
10.	Bitlis Haber	www.bitlishaber13.net	Güroymak
11.	Bitlis Bülteni	www.bitlisbulteni13.net	Tatvan
12.	Bitlis Detay	www.bitlisdetay.com	Tatvan
13.	Div Medya	www.divmedya.com	Tatvan

14.	Bitlis Bülten	www.bitlisbulten.com	Tatvan
15.	Adilcevaz media	www.adilcevazmedia.com	Adilcevaz
16.	Adilcevaz 13	www.adilcevaz13.com	Adilcevaz
17.	Adilcevaz Haber	adilcevazhaber.com	Adilcevaz
18.	Güroymak Haber	www.guroymakhaber.com	Güroymak
19.	ArtiBitlis	artibitlis.com	Tatvan

*<https://www.bigacem.org.tr/upload/Basin-Tezi.pdf>, Okay, 2020

2.4.5. Bitlis televizyon ve radyo kanalları

Bitlis il genelinde birçok yerel gazete ve internet medyası bulunmasına karşın Bitlis'te aktif olarak yayın hayatına devam eden sadece Bitlis TV isimli bir yerel televizyon kanalı bulunmaktadır. Radyo kanalı olarak ise Tatvan ilçesinde bölgesel yayın yapan “Radyo13” isimli radyo kanalı bulunmaktadır. Bitlis'te ki televizyon ve radyo kanalı, hem yerel haberleri hem de çeşitli programları ile kentin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamına katkıda bulunmaktadır. Şehirdeki güncel gelişmeleri, haberleri ve kültürel etkinlikleri izleyicilerine aktaran TV kanalı, ayrıca, yerel sanatçıların müzik ve kültür programlarına da ev sahipliği yaparak kentin kültürel çeşitliliğini yansıtmaktadırlar. Radyo kanalı ise Bitlis'in her köşesine ulaşabilen ve geniş bir dinleyici kitlesine seslenebilen önemli iletişim araçlarından biridir. Şehirdeki radyo kanalı, günlük haber bültenleri, müzik programları, sohbet ve tartışma programları gibi çeşitli içerikler sunarak dinleyicilerin ilgisini çekmekte ve onlara bilgi ve eğlence sunmaktadır (Okay, 2020:80).

2.4.6. Bitlis'teki gazeteci cemiyetleri

Bitlis ve ilçelerinde aktif olarak çalışan 100'ü aşkın gazeteci ve gazeteciler tarafından farklı tarihlerde kurulmuş olan toplam 5 adet cemiyet bulunmaktadır. Bitlis'teki gazeteci cemiyetleri, kentteki medya çalışanlarının bir araya gelerek dayanışma içinde bulunduğu ve mesleki gelişimlerini desteklediği önemli kurumlardır. Bu cemiyetler, gazetecilik etiği ve standartlarına uygun habercilik anlayışının yaygınlaşmasını sağlamak, gazeteciler arasında işbirliğini artırmak ve medya sektörünün güçlenmesine katkıda bulunmak amacıyla faaliyet göstermektedirler. Bitlis'teki gazeteci cemiyetleri, kentin medya sektörünün gelişimine katkı sağlayarak yerel basınını güçlenmesine önemli bir destek sunmaktadır. Bu cemiyetler, gazeteciler arasında iletişimi artırarak bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik etmekte, mesleki eğitim ve seminerler

düzenleyerek gazetecilerin mesleki becerilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Ayrıca, gazeteciler cemiyetleri, basın özgürlüğü ve gazetecilerin haklarının korunması konusunda da önemli bir rol üstlenmektedirler. Bu cemiyetler, gazetecilerin mesleki sorunlarını dile getirerek çözüm bulmaya çalışmakta, gazetecilere hukuki destek sağlamakta ve basın özgürlüğünün güvence altına alınması için çaba göstermektedirler. Bitlis'teki gazeteci cemiyetleri, kentin medya sektörünün önemli bir parçası olarak, gazetecilik mesleğinin saygınlığını artırmak ve kamuoyunun doğru, tarafsız ve güvenilir haber alma hakkını güvence altına almak için önemli bir misyon üstlenmektedirler. Bu cemiyetler, gazeteciler arasında dayanışmayı ve işbirliğini sağlayarak kentin medya sektörünün daha da güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Kentin ilk kurulan ve en çok üye sayısına sahip olan cemiyeti Bitlis Gazeteciler Cemiyeti olup, diğer cemiyet ve derneklerin isimleri ve kuruluş yılı şu şekildedir: (STİM, 2023).

Çizelge 2.5. Bitlis'teki Gazeteciler Cemiyeti ve dernekleri listesi*

S.	CEMİYET / DERNEK ADI	KURULUŞ YILI
1.	Bitlis Gazeteciler Cemiyeti (BİGACEM)	2010
2.	Bitlis Basın ve Gazeteciler Derneği (BİGADER)	2013
3.	Bitlis Basın Cemiyeti (BİBACEM)	2017
4.	Bitlis Aktif Yerel Gazeteciler Derneği (BAYGADER)	2017
5.	Adilcevaz Gazeteciler ve Fotoğrafçılar Derneği (AGFODER)	2021

*Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2023

2.5. Medyanın afetlerdeki rolü: Bitlis yerel basın örneği

Bu bölümde, Bitlis yerel medyasının afetlerdeki rolüne odaklanarak yapılan çalışmalara ve örnek olaylara yer verilecektir. Bu çalışmada, Bitlis yerel medyasının afetlerdeki rolünün ne kadar kritik olduğu ve nasıl daha etkili bir şekilde kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda, medya mecralarının doğru şekilde kullanılmasının olumlu yanları ve yanı sıra yanlış kullanımının afetlerde nasıl olumsuz sonuçlara yol açabileceğine de dikkat çekilmiştir. Bu hataların, afet müdahale ve iyileştirme süreçlerini ve mağdurların yaşadığı zorlukları artırabileceği belirtilmiştir. Medyanın erişim, erişilebilirlik, yaygınlık, yenilik ve kalıcılık gibi özellikleri, afet veya kriz yönetimi süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu özellikler sayesinde medya, bilgi paylaşma, bilgi toplama, sorunlara ortak çözüm bulma, karar alma, afet planlama ve eğitim gibi

işlevleri yerine getirebilir. Bu da afet farkındalığını artırırken yardımlaşmayı da teşvik eder. Kurumlar, kriz veya afet durumlarını daha hızlı ve etkili bir şekilde yönetmek için medyayı aktif bir şekilde kullanmalıdır. Özellikle yerel medya, afetlerde hızlı ve güvenilir bilgi akışını sağlama konusunda kilit bir role sahiptir. Ayrıca, medyanın afetlerde lojistik destek sağlamak için kullanılması, afet yönetimini iyileştirmeye yardımcı olabilir. Örnek olaylara bakıldığında, medyanın doğru bir şekilde kullanılmasının afet ve kriz yönetiminde nasıl fayda sağladığı açıkça görülmektedir. Bu nedenle, yerel medyanın afetlerdeki işlevlerini daha iyi anlamak ve etkili bir şekilde kullanmak, toplumun afet bilincini artırmak ve yardımlaşma süreçlerini geliştirmek için önemlidir.

2.5.1. Kahramanmaraş merkezli depremler

Kahramanmaraş merkezli meydana gelen deprem afeti Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa olmak üzere toplam 11 şehirde yıkıcı düzeylerde etkili olmuş, çevre illerden de şiddetli şekilde hissedilmiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından 24 Nisan 2023 tarihinde yapılan açıklamada depremde hayatını kaybeden kişi sayısının 50 bin 783, yaralı sayısının ise 107 bin 204 kişi olduğu belirtilmiştir. Çok sayıda yıkım, ölüm ve yaralanmasına neden olan bu deprem, afet gerçeğinin bir kez daha en acı şekilde hissedilmesine neden olmuştur. Yaşanan bu afet etkileri itibariyle “Asrın felaketi” olarak kayıtlara geçmiştir (AFAD, 2023).

İyi planlanmış bir afet yönetim planı afet öncesi ve sonrasında maddi ve manevi zorlukların üstesinden gelme noktasında önem arz etmektedir. Bu noktada medya araçları ön plana çıkmaktadır. Medya, afet öncesinde, sırasında ve sonrasında, halk ile acil durum merkezleri arasında doğrudan bir iletişim toplu kurarak önemli bilgilerin halka iletilmesinde kritik bir rol oynar (Dave, 2021:169D). Afetlerin tüm aşamalarında medyanın etkin kullanılması afetlere karşı farkındalığın artırılması ve toplumun bilinçlendirilmesi sürecine katkı sunabilmektedir. Bunun yanı sıra yine medya ve araçları sayesinde afetlerin yarattığı ya da yaratabileceği olumsuz etkileri en aza indirilebilmektedir (Soltani, 2015:12).

Yaşanan asrın afetiyle birlikte bir kez daha medya ve kitle iletişim araçlarının afetlerdeki rolü ve önemi ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda; Kahramanmaraş merkezli depremlerde Medyanın, yerelde ise Yerel medyanın süreci doğru bir şekilde ele alması ve topluma doğru bilgiler sunması, afet anında ve sonrasında hayati bir rol oynamıştır.

Medya, deprem anında hızla harekete geçerek toplumu bilgilendirmiştir. Depremın büyüklüğü, meydana geldiği yer, olası hasarlar ve can kayıpları hakkında güncel ve doğru bilgiler sunarak halkın doğru bilgi almasına katkı sunmuştur. Yerel medya, yerel halkın erişebileceği bir kaynak olduğu için bilgilerin hızlıca yayılmasını sağlamıştır. Televizyon, radyo, internet ve yerel gazeteler aracılığıyla depremle ilgili bilgilere kolayca ulaşılmıştır. Yerel medya ayrıca, afet sonrası yardım koordinasyonunda önemli bir rol oynamıştır. Mağdur olanlar için yardım çağrıları yapmış, gönüllülerin ve yardım kuruluşlarının nerede gereksinim duyulduğunu belirlemelerine yardımcı olmuştur. Acil durumlar ve güvenli tahliye yolları hakkında anlık güncellemelerle toplumu bilgilendirmiştir. Kahramanmaraş merkezli depremde yerel medyanın olumlu katkıları, afet yönetimi ve toplumun iyileşme süreçlerini desteklemiştir. Doğru ve hızlı bilgi akışı, bilinçlendirme çabaları ve yardım koordinasyonu gibi işlevleri ile yerel medya, afetlerde kritik bir rol oynamıştır. Bu tür olumlu katkılar, yerel medyanın toplumun afetlere daha iyi hazırlanmasına ve afetlerin etkilerini en aza indirmesine yardımcı olmasını sağlar. Bu bağlamda Bitlis yerel medyası da deprem afetinin meydana geldiği ilk andan itibaren zor bir sınav vererek, sürece önemli olumlu katkılar sunmuştur.

2.5.2. Bitlis yerel gazetelerinde geçmişten bu güne afet haberleri

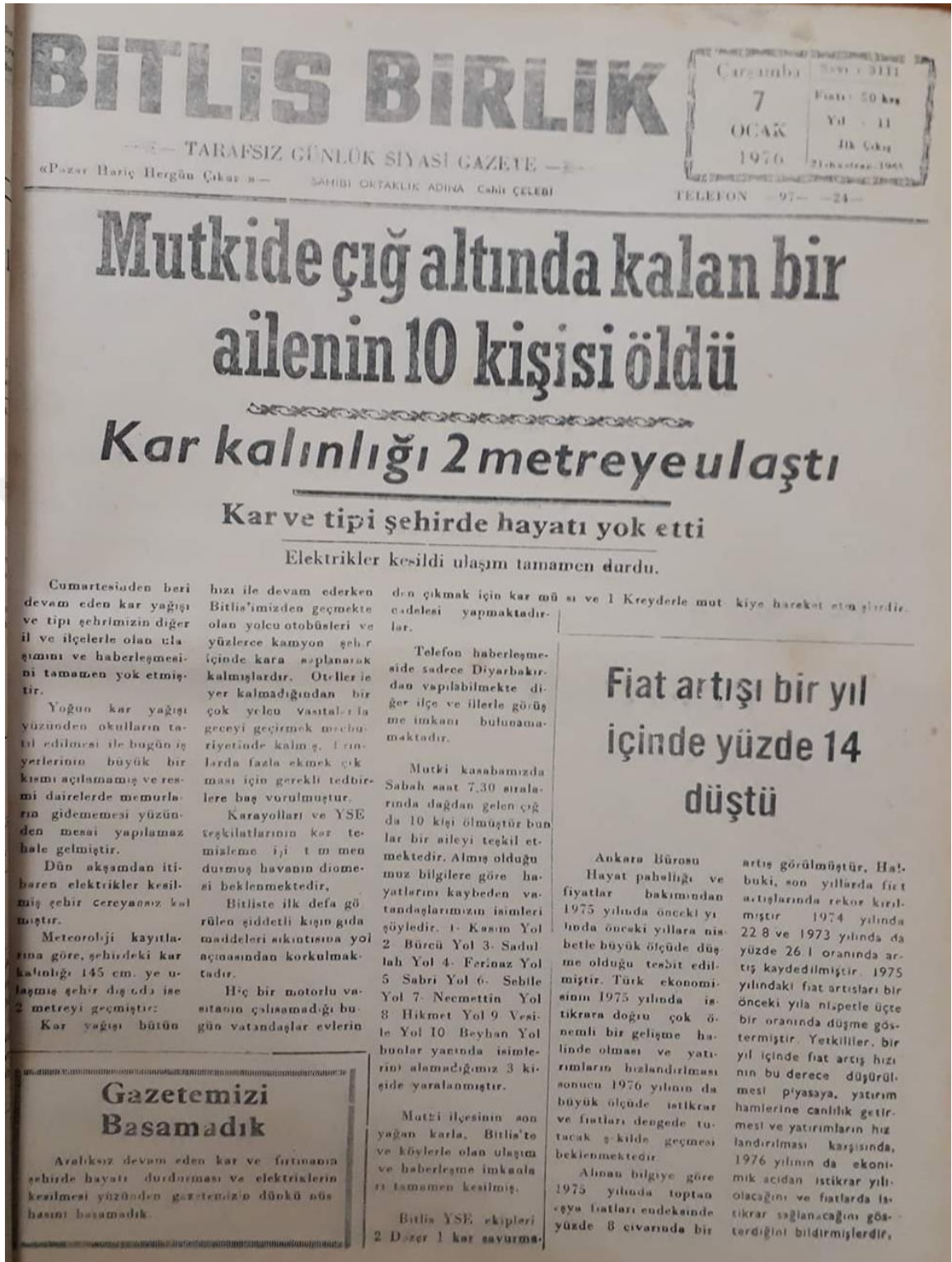
Bitlis, Türkiye'nin doğusunda yer alan tarihi ve kültürel zenginlikleriyle ünlü bir şehirdir. Ancak Bitlis, coğrafi konumu itibariyle zaman zaman deprem gibi doğal afetlere maruz kalabilen bir bölgedir. Bu nedenle Bitlis'te yerel gazeteler, yıllar içinde afetlerle ilgili haberlere önemli bir yer ayırmıştır. Bitlis yerel gazetelerinin arşivlerine bakıldığında, geçmişten günümüze kadar birçok afet olayına dair haberlere rastlanabilmektedir. Bu haberler genellikle deprem, sel, çığ, yangın gibi afetlerin etkilerini ve sonuçlarını ele almaktadır.

Görsel 1

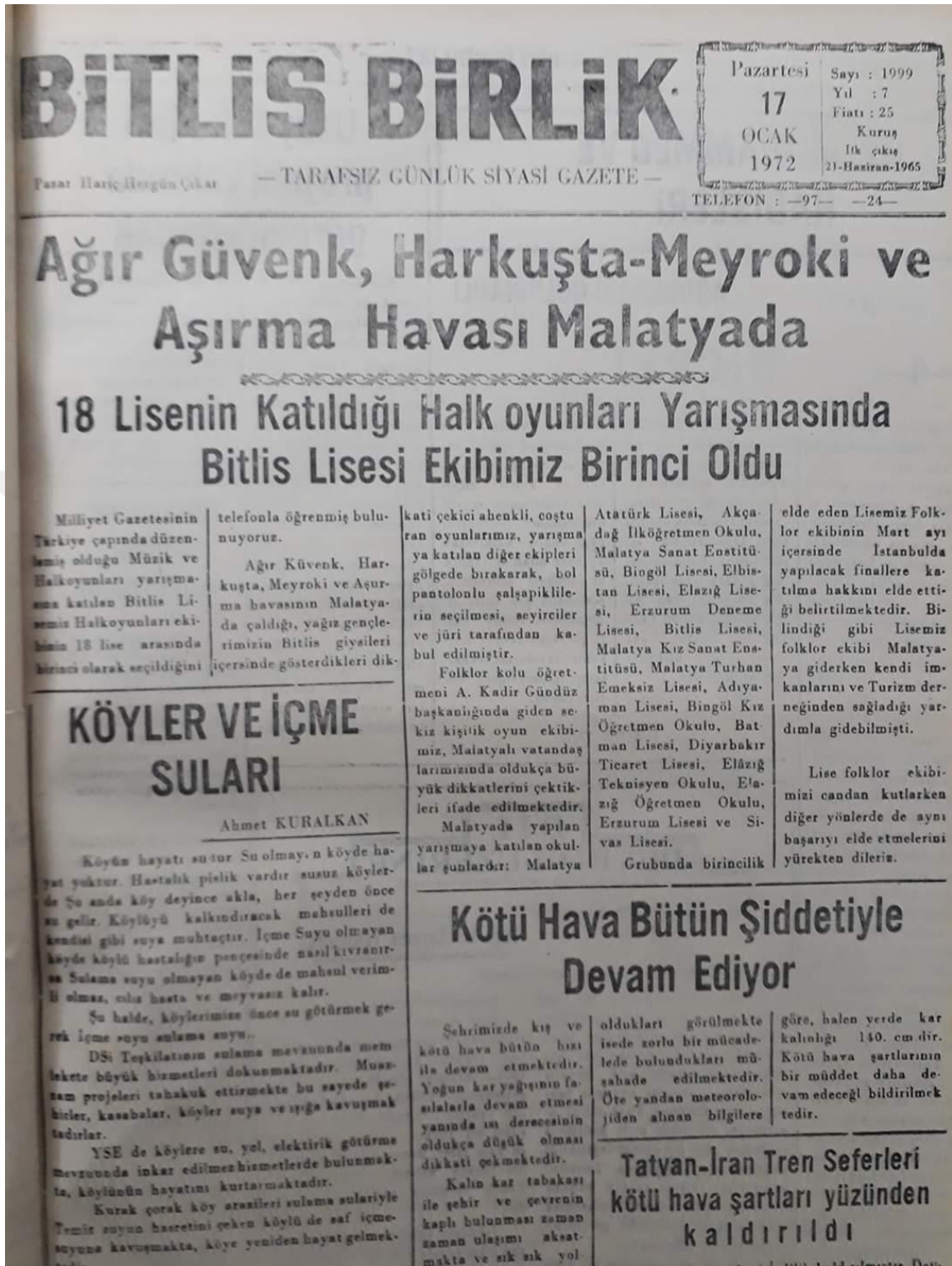
Fotoğraf 2.16. Bitlis Birlik Gazetesinin 10 Mayıs 1966 tarihli nüshası

Bitlis'teki yerel gazeteler, bu afetlerin şehirdeki etkilerini, hasarları ve afetten etkilenen insanların hikayelerini geniş bir perspektiften ele almıştır. Özellikle büyük çaplı depremler sonrasında Bitlis'teki yerel gazeteler, kurtarma çalışmalarını, yaralıların durumunu, hasar gören binaları ve toplumun tepkilerini detaylı bir şekilde raporlamıştır. Yukarıda yer alan gazete de, Bitlis Birlik Gazetesi'nin 10 Mayıs 1966 yılında basılan gazetesi olup, gazetenin ana manşetinde o dönemde Hizan ilçesinde yaşanan büyük çaplı depreme yer verilmiştir. Deprem haberinin detayında bin 500 evin yıkıldığı ve afete ilişkin diğer detay bilgilere yer verilmiştir.

Fotoğraf 2.17. Bitlis Birlik Gazetesinin 7 Ocak 1976 tarihli nüshası

Görsel 2.'de yer alan ikinci yerel gazetede de yine bir afet haberi yer almaktadır. Mutki ilçesinde yaşanan çığ afetinin manşete taşındığı gazetede yaşanan çığ sonucu 10 kişinin hayatını kaybettiği bilgisi paylaşılmaktadır.

Fotoğraf 2.18. Bitlis Birlik Gazetesinin 17 Ocak 1972 tarihli nüshası

Bitlis yerel gazetelerinin afetlerle ilgili haberleri, şehir sakinlerine bilgi sağlamanın ötesinde, afetlere karşı toplumsal hazırlık ve farkındalık oluşturmak açısından da önemli bir rol oynamıştır. Bu haberler, şehirdeki insanların afetlere karşı daha bilinçli ve hazırlıklı olmalarına katkı sağlamıştır. Görsel 3.'de yer alan haberde kentte devam

eden elverişsiz hava şartlarının devam edeceği ifade edilmiştir. Ayrıca haberin detayında da elverişsiz hava şartlarının birkaç gün süreyle etkili olmaya devam edeceği belirtilerek vatandaşların gerekli tedbirleri almaları konusunda uyarıcı mesajlar paylaşılmıştır.

Sonuç olarak, Bitlis yerel gazeteleri, geçmişten günümüze kadar afetlerle ilgili haberlere geniş bir yer ayırmış ve bu haberlerle topluma önemli bilgiler sunmuştur. Afetlerin etkilerini ve toplumsal tepkilerini raporlamak, şehir sakinlerinin afetlere karşı daha hazırlıklı olmalarına ve toplumsal dayanışma ruhunu güçlendirmelerine yardımcı olmuştur.

2.5.3. Bitlis Gazeteciler Cemiyeti (BİGACEM) örneği

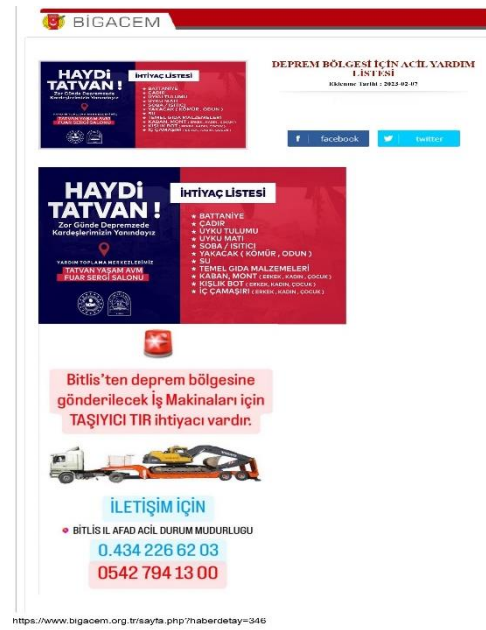
Bitlis Gazeteciler Cemiyeti (BİGACEM) 7 Temmuz 2010 yılında kurulan ilin ilk gazeteciler cemiyetidir. Hali hazırda 100'ü aşkın üyesi bulunan cemiyet ilin en aktif sivil toplum kuruluşların biridir. Temel amacı gazeteciler arasında dayanışmayı sağlayarak, mesleki sorunlara çözüm bulmak olan BİGACEM, aynı zamanda kente dair sosyal sorumluluk görevleri de üstlenmektedir. Kamuoyunu bilgilendirme görevini de yerine getiren cemiyet toplumsal olaylara duyarsız kalmayarak üzerine düşen görevleri yerine getirmeye çalışmaktadır (BİGACEM, 2023).

Bu bağlamda; Kahramanmaraş merkezli depremlerin medyana geldiği ilk andan itibaren doğru bilgi akışının sağlanması için azami gayret gösteren Bitlis Gazeteciler Cemiyeti (BİGACEM) sürece katkı sunma noktasında örnek bir davranışa imza atmıştır. Kent genelinde 100'ün üzerinde üyesi bulunan BİGACEM ilde AFAD koordinasyonunda valilik ile ilçelerde ise kaymakamlıklarla koordineli çalışmalar yürütmüştür. Süreç boyunca sosyal medya hesapları başta olmak üzere tüm kitle iletişim araçlarını sürece katkı sunmak için kullanan BİGACEM, doğru ve hızlı bilgi akışı, bilinçlendirme çabaları ve yardım koordinasyonu gibi işlevleri ile bu süreçte kritik bir rol oynamıştır. Yetkili kurumlardan iletilen yardım çağrıları, yardım listeleri ve gerekli ekipmanlar gibi mesajları ivedilikle kamuoyu ile paylaşan BİGACEM doğru ve hızlı bilgi akışı sağlayarak olası bilgi kirlilikleri ve dezenformasyonların da önüne geçilmesine önemli katkılar sunmuştur. İlgili süreçte cemiyetin sosyal medya hesabından yapılan bazı paylaşımlar görsel 4 ve 5'te görülmektedir.

Görsel 4

Görsel 5

Fotoğraf 2.19. Bitlis Gazeteciler Cemiyetinin sosyal medya hesabından ve web sayfasından yapılan paylaşımların görüntüsü, BİGACEM. 2023

2.5.4. Tatvan Sesi Gazetesi örneği

Tatvan Sesi Gazetesi 7 Eylül 1992 yılında kurulmuş olup, 31 yıldır kesintisiz şekilde yayın hayatını sürdürmektedir. Bitlis'in yayın hayatını aktif şekilde sürdüren en eski yerel gazetelerinden biri olan Tatvan Sesi Gazetesi yerel bilgi ve habere erişim sağlayan bir hazine konumundadır. Hachten, W. A., ve Scotton, J. F. (2007:57)'nin belirttiği gibi “*Yerel medya, bir topluluğun sosyal, kültürel ve siyasi yaşamının önemli bir parçasıdır ve çeşitli işlevleri yerine getirir*”.

Bu sözden hareketle; Tatvan ve çevresindeki olayları, gelişmeleri ve hikayeleri takip eden birinci sınıf bir kaynak konumunda olan gazete, ilçe sakinlerine günlük yaşamdan haberler sunarken, aynı zamanda yerel kültürü, sanatı ve sporu da ön plana çıkarmaktadır. Bu gazete aynı zamanda, yerel topluluğun bir araya gelmesine ve bağlılığını güçlendirmesine de yardımcı olmaktadır. Tatvan Sesi Gazetesi, yerel haberlere olan bağlılığını sadece yazılı haberlerle sınırlamayıp, aynı zamanda çevrimiçi platformlarda da aktif bir şekilde yer alarak genç nesillere de hitap etmektedir. Dijital platformlarda paylaştığı haberlerle Tatvan'ı ve çevresini daha geniş bir kitleye taşıyan gazete, Tatvan ve çevresinin nabzını tutup ve yerel bağları güçlendirmesinin yanı sıra doğal afetlerin öncesi, sonrası ve afet anı gibi süreçlerle ilgili bilgilendirici yayınlar

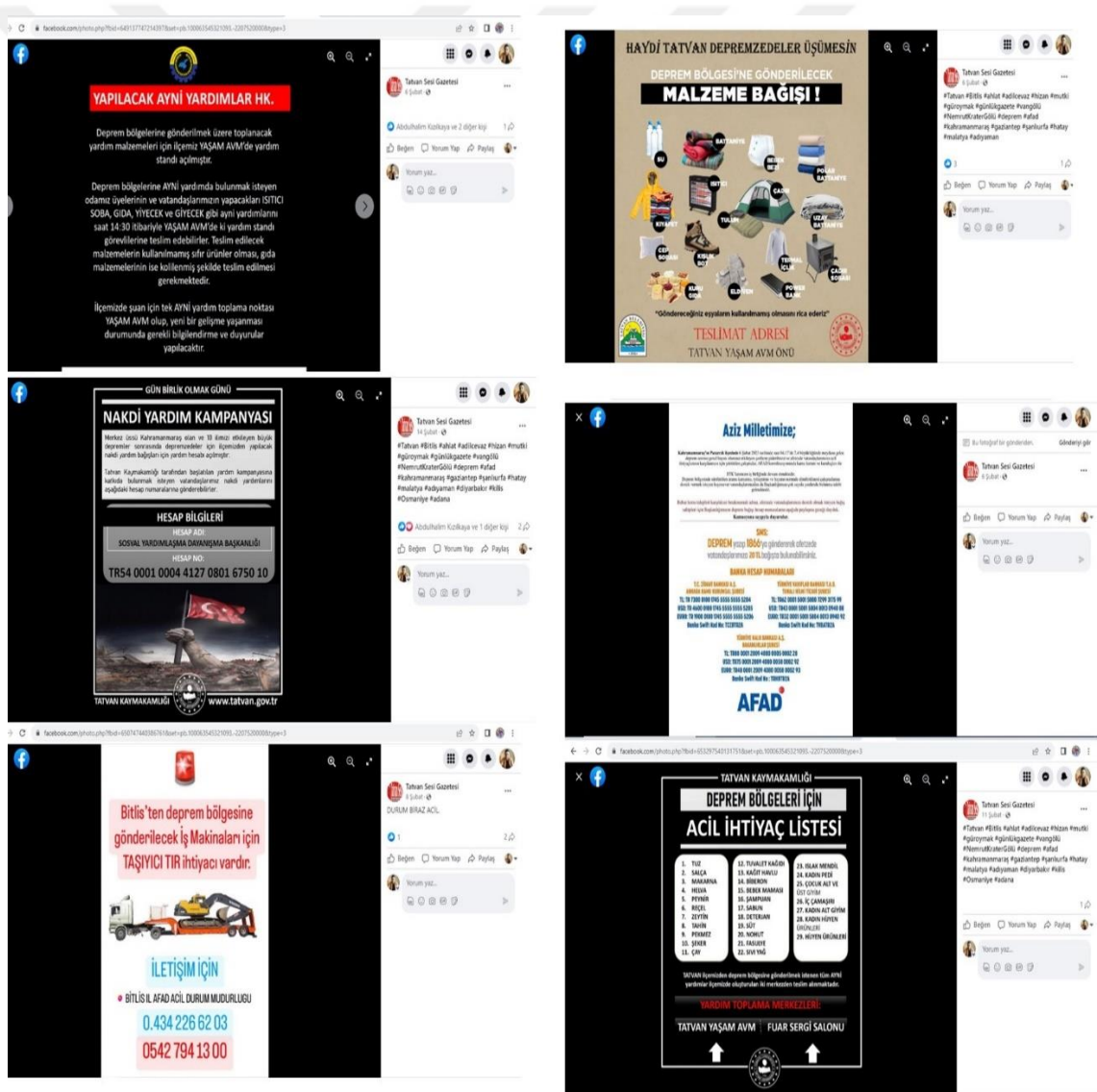
Görsel 6

[illegible]

59

Yerel medya, afetlere karşı toplumu bilgilendirmek ve hazırlıklı kılmak için afet öncesi ve sonrası dönemlerde eğitim kampanyaları düzenlemelidir (Lachlan ve Spence, 2010:11). Tatvan Sesi Gazetesinin farklı tarihlerde yayınlanan gazeteleri incelendiğinde gazetenin deprem başta olmak üzere, çığ, heyelan ve sel felaketleri gibi afetlere ilişkin uyarıcı nitelikte haberleri ve konuya ilişkin uzman görüşlerini sık sık manşetlerine taşıdığı görülmektedir. Yerel medya, afetlerin başlangıcında hızlı ve güncel bilgileri topluluğa sunma görevini üstlenir. Bu, tehlike altındaki insanların güvenli bir şekilde tahliye edilmesine veya tedbirler alınmasına yardımcı olur (Tierney ve vd., 2001:323). Görsel 6’da görüldüğü üzere gazetenin deprem ve diğer afetler öncesi, afet anı ve sonrasına ilişkin uzman görüşleriyle sürece katkı sunmaya çalıştığı görülmektedir.

Görsel 7

Fotoğraf 2.21. Tatvan Sesi Gazetesi’nin sosyal medya hesapları paylaşımları.

Yerel medya, afet sırasında ve sonrasında toplumun acil ihtiyaçlarına yanıt vermelidir. Yardım noktalarını ve güvenli yerleri bildirmek gibi bilgilendirmeler yapmalıdır (Quarantelli, 2005:347). Özellikle yaşanan son Kahramanmaraş depreminde toplumun ihtiyaçlarına cevap olma anlamında azami gayret gösteren gazete, sadece yazılı basın ile değil, gazetenin sosyal medya hesapları ile de sürece katkı sunmuştur. İlçedeki kamu kurum ve kuruluşlarının hazırlamış olduğu deprem bölgeleri ihtiyaç listeleri ve yardım kampanyalarını facebook, Twetter ve İnstagram gibi sosyal ağlardan anlık paylaşan gazete acil ihtiyaçların hızlı şekilde toparlanması sürecine katkı sunmuştur.

2.5.5. Ahlat Selçuklu Gazetesi rneği

Bitlis'in güzide ilçesi Ahlat'ın kültürel ve haber alanındaki sesi olan Ahlat Selçuklu Gazetesi, 4 Temmuz 2011 tarihinde kurulmuş olup, ilk adımlarını attığı günden bu yana kesintisiz bir şekilde yayın hayatını sürdürmektedir (www.selcuklugazetesi.com.tr, 2023).

12 yıldır ilçenin nabzını tutan, olayları yakından takip eden bu yerel gazete, Ahlat ve çevresindeki gelişmeleri aktarmada kritik bir rol oynamaktadır. Ahlat Selçuklu Gazetesi'nin yerel basına katkısı, birçok açıdan dikkat çekicidir. İlk olarak, ilçenin kültürel mirasını ve tarihini koruma konusundaki hassasiyeti sayesinde Ahlat'ın zengin geçmişini ve değerlerini gelecek nesillere taşıtmaktadır. Gazete ayrıca, tarihi eserlerin restorasyonundan, geleneksel etkinliklerin tanıtımına kadar birçok konuda yerel halka rehberlik etmektedir. Aynı zamanda Ahlat Selçuklu Gazetesi, yerel sorunların çözümüne katkı sağlama noktasında önemli bir araçtır. İlçenin altyapı sorunlarından, eğitim ve sağlık hizmetlerine kadar bir dizi konuda kamuoyunu bilgilendirerek, yerel yönetimlerin sorumluluğunu hatırlatan gazete çözüm için adımların atılmasına da öncülük etmektedir. Yerel ekonomiyi desteklemek ve iş dünyasının gelişimini teşvik etmek de Ahlat Selçuklu Gazetesi'nin öncelikleri arasında yer almaktadır. İlçede yeni işletmelerin tanıtımı ve yerel girişimcilerin başarı hikayeleri, ekonominin canlanmasına ve istihdamın artmasına da dolaylı olarak katkı sağlayan Ahlat Selçuklu Gazetesi, demokratik bir toplumun temel taşı olan haber alma özgürlüğünü desteklemektedir. Bağımsız ve tarafsız habercilik anlayışı ile ilçenin ve bölgenin sesi olurken, halkın farklı görüş ve düşünceler hakkında bilgi sahibi olmasına da yardımcı olmaktadır. Ahlat Selçuklu Gazetesi'nin 12 yıllık başarılı yayın hayatı, yerel basının toplumsal dokuya kattığı değeri gösteren somut bir örnektir. Bu gazete, sadece haberler sunmakla kalmayıp, aynı zamanda Ahlat'ın sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine katkı sağlamak için elinden geleni yapmakta, gelecekte

de Ahlat ve çevresinin bilgi kaynağı ve sesi olma yolunda yoluna emin adımlarla devam etmektedir.

Medya olağanüstü durumlar ve afetler gibi kriz durumlarında kamuoyu ile hükümet arasında bir köprü işlevi üstlenmektedir. Bu köprü işlevi, kamuoyunun doğru ve güvenilir bilgilere erişmesini sağlarken, aynı zamanda hükümetin de topluma yönelik bilgilendirme ve koordinasyon görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur (Koç-Akgül, 2017:6). Bu bağlamda; Bitlis'in Ahlat ilçesinin önemli bir habercisi olan Ahlat Selçuklu Gazetesi, sadece günlük haberlerin kaynağı değil, aynı zamanda afet durumlarında da bir kılavuz görevi görmektedir. Gazete yayın hayatı boyunca, afetlerin etkilediği anlarda da büyük bir özveriyle görev yapmanın yanı sıra topluma büyük fayda sağlamaktadır. Bu anlamda, Ahlat Selçuklu Gazetesi'nin afetlerdeki rolü, birçok açıdan önemlidir. Gazete, doğal afetlerin hemen ardından halkı hızla bilgilendirme görevini üstlenirken, deprem, sel veya yangın gibi acil durumlar sırasında, güncel ve doğru bilgiye erişim, insanların güvenliğini sağlama noktasında “Hızlı Bilgilendirme” görevini yerine getirmektedir. Afetlerin yönetiminde ve yardım dağıtımında yerel yetkililerle işbirliği yaparak “Koordinasyon Sağlama” görevi de icra eden gazete, afet sonrası yardımın daha etkili bir şekilde dağıtılmasına yardımcı olmuştur. Yerel gazete ve gazetenin internet üzerinden yayın yapan mecraları üzerinden afetler öncesi ve sonrası dönemlerde, topluma afetlere nasıl hazırlıklı olunması gerektiği konusunda önemli bilgiler sunan gazete, afet risklerini azaltma, tahliye planları ve ilk yardım gibi konularda eğitici içerikler sunarak “Toplumu bilinçlendirme” görevini de yerine getirmektedir. “Afet Sonrası İyileştirme” safhasın da görev alan gazete, afetlerin yol açtığı hasarın ve kayıpların giderilmesi sürecinde de önemli bir rol oynamıştır. Bu manada, Ahlat Selçuklu Gazetesi, Bitlis'in Ahlat ilçesinin güçlü sesi olmanın ötesinde, afetlerin vurduğu anlarda da bir dayanışma aracıdır. Toplumun bilgilendirilmesi, koordinasyonun sağlanması ve toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Gazetenin bu özverili çalışmaları, Ahlat ve çevresindeki insanlara güç ve umut vermektedir.

Kitleler, deprem veya toprak kayması gibi afetlerin etkisi altında kaldıklarında, güvenilir medya kuruluşlarına başvurarak bilgi edinme ihtiyacını hissederler (Jack, 2020:201). Bu sözden hareketle, Ahlat Selçuklu Gazetesi'nin, Kahramanmaraş merkezli depremlerin yaşandığı ilk tarih olan 6 Şubat 2023 tarihinden 28 Şubat 2023 tarihlerine kadar olan bazı nüshaları incelendiğinde gazetenin asrın felaketi olarak tabir edilen deprem felaketinde, afetlerdeki rolü bağlamında birçok açıdan önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Gazetenin bu süreçte yayınlanan nüshaları incelendiğinde bir gazete için en önemli ve değerli alan olan tabir edilen manşet kısmının hemen hemen tamamında deprem afeti haberine yer verildiği görülmektedir. Görsel 8'de yer alan gazete nüshaları üzerinden yapılan incelemede gazetenin bu süreçte, hızlı bilgilendirme, koordinasyon sağlama, toplumu bilinçlendirme ve afet sonrası iyileştirme sürecindeki görevini tam anlamıyla yerine getirdiği ve sürece ciddi anlamda katkılar sunduğu söylenebilmektedir.

2.5.6. Yeni Ahlat Gazetesi Örneği

Yeni Ahlat Gazetesi 8 Aralık 2003 tarihinde Ahlat ilçesinde kurulmuş olup, 20 yıldır kesintisiz bir şekilde yayın hayatını sürdürmektedir. Yeni Ahlat Gazetesi de, Ahlat Selçuklu Gazetesi gibi Bitlis'in güzide ilçesi Ahlat'ın kültürel ve haber alanındaki sesi konumunda olup ilçede resmi ilan tarifesine tabi iki gazeteden biridir. Gazete, Salı ve Cuma günleri olmak üzere haftada iki kez basılmaktadır (Yeni Ahlat Gazetesi, 2023).

Yeni Ahlat Gazetesinin de Görsel 9'de yer alan gazete nüshalarında da görüleceği üzere yaşanan son Kahramanmaraş merkezli deprem sürecinde hızlı bilgilendirme, koordinasyon sağlama, toplumu bilinçlendirme ve afet sonrası iyileştirme sürecindeki görevini tam anlamıyla yerine getirdiği ve sürece ciddi anlamda katkılar sunduğu söylenebilir.

Görsel 9

Fotoğraf 2.23. Yeni Ahlat Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller

TOPLAM BAĞIŞ

[illegible]

Millî Eğitim Bakanlığı
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
Yayınları

"AHLAT'IN GÜÇLÜ YE TARAFERİ SE"İ

AHLAT

2023
BİREYSEL
20. YIL

HAFTALIK SİYASİ YEREL GAZETE

www.ahlagazetesi.com   iletisim@ahlagazetesi.com

**BASIN CAMIASI YÜZÜMLÜ
AFETİNDE KEÇ VÜCUT OLDU**

17 ŞUBAT 2023 CUMA YIL: 20 SAYI: 3078 FİYAT: 1,50 TL

[illegible][illegible]

İSTANBUL
KÜLTÜR
VE TURİZM
BÜYÜKŞEHİR
KONSELYİ

"AHLAT'IN GÜÇLÜ VE TARAFERİ SESİ"

AHLAT

20. YILINDA

HAFTELİK SİYASİ YEREL GAZETE

www.ahlatgazeti.com info@ahlatgazeti.com

BİTLİSTE "DUAYA ÇAĞRI" PROGRAMI DÜZENLENDİ

Bitlište programı, Bitlište'de düzenlenen bir etkinlik. Fotoğraf: İbrahim Çelebi

28 ŞUBAT 2023 SALI YIL: 20 SAYI: 3081 FİYATI: 1.50 TL

[illegible]

Gündem belirleme kuramına göre, medyada çevre ve afet gibi toplumsal sorunlarla ilgili üretilen içerik miktarı, bu sorunlara verilen önemi de yansıtır. Medyanın hangi konuları daha fazla veya daha az işlediği, toplumun bu sorunlara ne kadar dikkat ettiğini ve ne kadar önem verdiğini etkileyebilir. Bu nedenle, medya kuruluşlarının bu tür konulara nasıl yaklaştığı, toplumun bu sorunları nasıl algıladığını belirlemede önemli bir faktördür (Özçetin, 2018:96). Buradan hareketle görsel 9’de yer alan ve depremin yaşandığı 6 -28 Şubat 2023 tarihleri arasında yayınlanmış gazete nüshaları tek tek incelendiğinde Yeni Ahlat Gazetesi’nin süreç boyunca afetin boyutuna dikkat çekerek, hem konunun gündemde kalmasına hem de sürecin medya rolü üzerinden iyi yönetilmesine katkı sunduğu söylenebilir. Gündem belirleme, toplumu etkilemenin önemli bir yoludur ve kitle iletişim araçlarında sunulan haberlerin, toplumun düşünce yapısını ve davranışlarını şekillendirmede büyük bir etkiye sahiptir. Özellikle siyasi iletişim bağlamında gündem belirleme kuramı incelendiğinde, kullanılan başlık ve spotların içerik, biçim ve boyutlarının toplumu etkileme ve ikna etme sürecinde kritik bir rol oynadığı görülür (Alp, 2016:12). Yine bu çerçeveden ele alındığında gazetenin gerek afetle ilgili gündem belirleme ve gerekse afetin etkisinin büyüklüğüne dikkat çekerek yardımlaşma sürecine katkı sunmada önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

2.5.7. Adilcevaz Postası Gazetesi Örneği

Bitlis’in Adilcevaz ilçesinde 29.10.2011 tarihinde yayın hayatına başlayan Adilcevaz Postası kesintisiz 12 yıldır ilçedeki yayın hayatını sürdürmektedir. İlçenin tek yerel gazetesi olan Adilcevaz Postası, Salı ve Cuma günleri basılmaktadır. Gazete ayrıca “www.adilcevazpostasi.com” web adresi üzerinden internet haberciliği de yapmaktadır. Yerel gazete, Adilcevaz ve çevresindeki gelişmeleri aktarma ve özellikle tanıtım noktasında kritik bir rol oynamaktadır (Adilcevaz Postası, 2023).

Gazetenin Görsel 10’da yer alan deprem sürecindeki gazete nüshaları incelendiğinde gazetenin manşet olarak bilinen kapak sayfalarının birçoğunda deprem afeti haberlerinin yer aldığı görülmektedir. Yayınlarında sık sık depremin etkilerine ilişkin bilgilendirici haberler paylaşan yerel gazete ayrıca deprem bölgelerinin ihtiyaçlarını gündeme taşıyarak, ilçeden yapılan yardım kampanyalarıyla ilgilide bilgiler paylaştığı görülmektedir.

Görsel 10

Fotoğraf 2.25. Adilcevaz Postasının Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller

2.5.8. Dideban Gazetesi Örneği

Dideban Gazetesi 24 Mayıs 1993 yılında kurulmuş olup, Bitlis yerel basın tarihinde 30 yılı geride bırakmıştır. Bitlis'in en eski yerel gazetelerinden biri olan gazete, Pazar günleri hariç haftanın 6 günü basılmaktadır. Gazete “www.didebangazetesi.com” web adresi üzerinden internet haberciliği de yapmaktadır. Yerel gazete, Bitlis ve ilçelerindeki gelişmeleri aktarma ve kentin sorunlarını kamuoyu ile paylaşma noktasında önemli bir rol oynamaktadır (Dideban Gazetesi, 2023).

Gazetenin Görsel 11’de yer alan deprem sürecindeki gazete nüshaları incelendiğinde gazetenin manşet olarak bilinen kapak sayfalarının birçoğunda deprem afeti haberlerinin yer aldığı görülmektedir. Yayınlarında sık sık depremin etkilerine ilişkin bilgilendirici haberler paylaşan yerel gazete ayrıca deprem bölgelerinin ihtiyaçlarını gündeme taşıyarak, ilden yapılan yardım kampanyalarıyla ilgilide bilgiler paylaştığı görülmektedir. Topluma yönelik bilgilendirme ve koordinasyon görevlerinin yerine getirmesi sürecine katkı sunan gazete, 7 Şubat 2023 tarihli gazetenin ilk sayfasında yaşanan afete dikkat çekerken, 8 Şubat 2023 tarihli yayınında depremdeki son gelişmeler, ilden deprem bölgesine gönderilen yardımlar ve “Deprem anında neler yapmalısınız?” başlığı altında deprem anında yapılması gerekenlere ilişkin bilgileri paylaşmıştır. Gazete sürecin devamda 11 Şubat 2023 tarihli yayınında depremle ilgili son güncel bilgileri, kentten deprem bölgesine yapılan yardım faaliyetlerini gündeme alarak, “Çocuklarda deprem travmasına dikkat” başlığı altında ise yine depremin çocuklar üzerindeki psikolojik etkilerine dikkat çekmiştir. Gazete 13 Şubat 2023 tarihli sayısında depreme ilişkin son bilgilere ve yine depremin çocuklara nasıl anlatılması gerektiğini ilişkin uzman görüşlerine, 18 ve 21 Şubat 2023 tarihli sayısında ilden yapılan yardım faaliyetlerine ve deprem psikolojisini yönetmeye yönelik uzman tavsiyelerine yer verilmiştir.

Gazetenin görsel 12’deki 22 - 23 Şubat 2023 tarihli sayısında depreme ilişkin son bilgilere ve depremin yaratabileceği psikolojik etkileri ile çözüm önerilerine yer verilirken, 27 Şubat tarihli sayısında afetlerde iletişim nasıl olması gerektiği, 24 Şubat 2023 tarihli sayıda deprem sonrası okula başlayacak çocukların psikolojik durumlarına, 28 Şubat 2023 tarihli sayıda deprem bölgelerinde oluşabilecek “Asbest” tehlikesine ve alınması gereken önlemlere ve son olarak 15 Şubat 2023 tarihli sayıda ise afet süresince oluşabilecek bilgi kirliliği ve dezenformasyona dikkat çekilmiştir.

11 ŞUBAT 2023 CUMARTESİ **YL 30** SAYI:6688 1.50 TL didebangazetesi13@hotmail.com

Kendisi Küçük

[illegible]

© Özgürler Muhtarlar | www.dilekhaneyesi.com | Bütün İhtiyaçlarınızın ve Sorularınızın Tek Adresi

DIYADIN
 BİTLİS
 İDEBAN
 GÜNLÜK SİYASİ YEREL GAZETE

BASIN
 MİLLETİN
 MÜSTERİLERİ
 SEVİDİR
 BAŞLI BAŞINA
 BİR OKUL, BİR
 ÖNCÜDÜR.

PAZARI BAŞLIK
 HER GÜN ÇIKAR

15.000

21 SURAT 2023 SALI 01/30 SAYI: 6696 1.50 TL. didehangazetesil3@hotmail.com

Deprem Psikolojik Etkilerinin Karsı

Gönüllü Berberler Adaymarda

Koniamanmaraş'ta bir önceki seçimlerde ilk kez aday olan ve hiçbir partinin adaylığına bağlı olmayan gönüllü berberler, bu kez de aday olacaklarını açıkladılar. Berberler Berberler Birliği'ni kurarak, bu kez de aday olacaklarını açıkladılar. Berberler Berberler Birliği'ni kurarak, bu kez de aday olacaklarını açıkladılar.

Depremde Hayatın Kaybeder için Gıyabi Cenaze Namazı Kılındı

Koniamanmaraş'ta depremde hayatını kaybedenlerin için gıyabi cenaze namazı kılındı. Depremde hayatını kaybedenlerin için gıyabi cenaze namazı kılındı. Depremde hayatını kaybedenlerin için gıyabi cenaze namazı kılındı.

Bittilete Zincirleme Trafik Kazası 5 Yaralı

Bittilete Zincirleme Trafik Kazası 5 Yaralı. Bittilete Zincirleme Trafik Kazası 5 Yaralı. Bittilete Zincirleme Trafik Kazası 5 Yaralı.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Özhasseki: "Bu Günler Yarıdımısma Ya Dayanısma Günüdür"

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Özhasseki'nin, "Bu günler yarıdımısma ya dayanısma günüdür" dedi.

Yurtta Hava Durumu

Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Özhasseki: "Bu Günler Yarıdımısma Ya Dayanısma Günüdür"

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Özhasseki'nin, "Bu günler yarıdımısma ya dayanısma günüdür" dedi.

Yurtta Hava Durumu

Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu.

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Özhasseki: "Bu Günler Yarıdımısma Ya Dayanısma Günüdür"

AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Özhasseki'nin, "Bu günler yarıdımısma ya dayanısma günüdür" dedi.

Yurtta Hava Durumu

Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu.

Yurtta Hava Durumu

Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu.

Yurtta Hava Durumu

Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu. Yurtta Hava Durumu.

2.5.9. Doğru Haber Gazetesi Örneği

Doğru Haber Gazetesi 1 Ocak 2005 tarihinde kurulmuş olup, Bitlis yerel basın tarihinde 18 yılı geride bırakmıştır. Gazete, Bitlis il merkezinde Pazar günleri hariç haftanın 6 günü basılmaktadır. Gazete “www.bitlisdogruhaber.com” web adresi üzerinden internet haberciliği de yapmakta, Bitlis’in günlük yaşamından önemli haberler, etkinlikler ve olayları takip ederek, okuyucularına güncel ve detaylı bir haber kaynağı sunmaktadır. Yerel halk için önemli bir bilgi kaynağı olan Doğru Haber Gazetesi, kentin sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklerini yansıtarak okurlarına geniş bir perspektif sunmayı hedeflemektedir. Yerel gazete, Bitlis ve ilçelerindeki gelişmeleri aktarma ve kentin sorunlarını gündeme taşıma noktasında da önemli bir rol oynamaktadır (Doğru Haber Gazetesi, 2023).

Gazetenin görsel 12 ve 13’de yer alan 07 – 28 Şubat 2023 tarihli deprem sürecinde yayınlanmış gazete nüshaları incelendiğinde gazetenin manşet olarak bilinen kapak sayfalarının birçoğunda deprem afeti haberlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Yaşanan depremin ilk gününde arama kurtarma çalışmalarının devam ettiği son güne kadar sürece ilişkin son bilgileri okuyucularıyla paylaştığı görülen gazetenin, afetlere karşı alınması gereken tedbirler, deprem afetinin psikolojik etkileri ve nasıl atlatılabileceği üzerine uzman görüşlerine sıklıkla yer verdiği görülmektedir. Deprem bölgeleri için kentte yapılan yardım organizasyonlarını da haberleştiren gazete halkı yardım faaliyetlerine teşvik etme noktasında önemli bir görev üstlenmiştir. Deprem bölgelerindeki son güncel rakamsal verileri de okuyucularıyla paylaştığı görülen gazetenin, bilgilendirme görevini bu süreçte daha etkin şekilde yerine getirmeye çalıştığı gözlemlenmiştir.

Görsel 13

Fotoğraf 2.28. Doğru Haber Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller

Görsel 14

Fotoğraf 2.29. Doğru Haber Gazetesi'nin Afet haberlerinin yer aldığı görseller

2.6. Yerel gazetelerin afet haberciliği verileri

Afet yönetiminde medya araçları, bilgi ve bilinçlendirme sağlamanın yanı sıra bireylere duygusal ve psikolojik olarak da destek de sunmaktadır. Medya, izole bir şekilde yaşayan bireylerin dış dünya ile bağlantı kurmasına, iletişim kurmasına, stresi azaltmasına, psikolojik ve duygusal rahatlama sağlamalarına yardımcı olabilir (Perez-Lugo, 2004:2010). Bu bağlamda yerel basının Bilgilendirme, Gözetim ve Denetim, Toplum Katılımı Teşvik, Kültürel Mirasın Korunması, Sosyal Adalet ve Farkındalık gibi bir takım temel görevleri vardır. Yerel basın, aynı zamanda toplumun temel bir parçası olarak, yerel toplulukların ihtiyaçlarını ve endişelerini yansıtarak demokratik süreçleri güçlendirir ve toplumsal gelişmeye katkıda bulunur. Ayrıca, yerel basının temel görevi olan bilgilendirme, toplumun sağlıklı işleyişi için hayati bir öneme sahiptir. Bilgilendirme, toplumun güncel olaylar hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayarak, vatandaşların bilinçli kararlar almasına yardımcı olur (Franklin, 2019:580). Yerel basının bu rolü, demokratik bir toplumun işleyişinde kritik bir rol oynar ve toplumun katılımcı bir şekilde işlemesine katkıda bulunur (Mitchell, 2020:45). Yerel basının sağladığı bilgi, vatandaşların günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmalarına ve toplumda daha bilinçli bir şekilde hareket etmelerine olanak tanır (Smith, 2018:56). Bilgilendirme görevi, aynı zamanda toplumun çeşitli kesimlerinin ihtiyaçlarını ve endişelerini yansıtarak, toplumun farklı perspektifleri anlamasına da katkıda bulunur (Jones, 2021:123). Bu da toplumsal çeşitliliğin ve kapsayıcılığın sağlanmasına yardımcı olur ve toplumun bütünü için daha adil bir ortam oluşturur (Brown, 2017:2010).

Çizelge 2.6. Bitlis Yerel Gazetelerinin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

S.	GAZETENİN ADI	Y. PERİYODU	YAYIN YERİ	HABER SAYISI
1.	Doğru Haber	Günlük	Bitlis	75
2.	Dideban	Günlük	Bitlis	85
3.	Tatvan Sesi	Günlük	Tatvan	183
4.	Yeni Ahlat	Günlük	Ahlat	31
5.	Ahlat Selçuklu	Günlük	Ahlat	27
6.	Adilcevaz Postası	Salı - Cuma	Adilcevaz	18
7.	Güroymak	Salı - Cuma	Güroymak	18

Gazetecilik perspektifinden bakıldığında, doğal afetler tüm bileşenleriyle mükemmel bir medya olayıdır. Doğal afet haberlerinde, dikkat çekici ve ilgi çekici öğelerin yanı sıra akıl almaz, aksiyona uyumlu, mazlum ve cesur insan portreleri bulunur. Doğal afetler, medyanın bu kadar fazla ilgisini çekmesinin bir nedeni de genellikle kolayca manşet haber olabilecekleri gerçeğidir (Boterelli 2001:123).

Buradan hareketle; Bitlis ve ilçelerinde yayın hayatını sürdüren 7 gazetenin 01.01.2023 ile 10.02.2024 tarihleri arasındaki yayınları incelenerek, afet haberlerinin ve afeti önleyici mahiyetteki haberlerin sayısı üzerinde bir inceleme yapılmıştır. Yapılan veri incelemesi neticesinde Kahramanmaraş merkezli deprem sonrasında yerel gazetelerin afet ve afeti önleyici haberlere daha fazla yer verdikleri belirlenmiştir. Ancak, zaman içinde bu tür haberlerin yayın sayısının azaldığı ve yerel gazetelerin bu konudaki duyarlılığının azaldığı gözlemlenmiştir. Bir yıllık sürede en çok afet ve afet tedbirlerine ilişkin haber yayınlayan yerel gazete 183 yayın ile Tatvan Sesi gazetesi olduğu belirlenmiştir. Haftanın 6 günü yayın yapan yerel gazetelerin yayın sayısı haftada iki gün yayın yapan gazetelere nazaran daha yüksek olmuştur. Yayınlanan haberlerin çoğunluğunu yaşanan son Kahramanmaraş merkezli deprem ve deprem sonrası yapılan faaliyetler, olayın türü, etkileri, yerel toplum üzerindeki etkileri, kurtarma çabaları ve önlemler gibi başlıca konular oluşturmuştur. Gazetelerin afet haberlerini işleme biçimleri, vurguları ve yaklaşımlarını genel olarak bir birine yakın ya da bir birinin kopyası şeklinde olmuştur. Bunun yanı sıra özellikle depremin meydana geldiği Şubat ayında gazetelerin neredeyse her sayısında afetlerle ilgili bir haber görmek mümkünken olayın sıcaklığını yitirmeye başladığı Ağustos – Ocak ayları arasındaki dönemlerde hiç afet haberinin gazetelerde yer almadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, yerel gazetelerin genel olarak olayların taze olduğu dönemlerde daha fazla ilgi gösterdikleri, ancak zamanla bu ilginin azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Doğru Haber Gazetesi, Dideban Gazetesi, Tatvan Sesi Gazetesi, Yeni Ahlat Gazetesi, Ahlat Selçuklu Gazetesi, Adilcevaz Postası Gazetesi ve Güroymak Gazetesi'nin 01.01.2023 – 10.02.2024 tarihleri arasındaki yayınlarını kapsayan sürece ilişkin Afet ile ilgili haberlerin aylara göre yayın sıklığı verileri aşağıdaki tablolarda olduğu gibidir.

2.6.1. Doğru Haber Gazetesi

Çizelge 2.7. Doğru Haber Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

DOĞRU HABER GAZETESİ			
S.	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	30
3.	MART	2023	17
4.	NİSAN	2023	9
5.	MAYIS	2023	5
6.	HAZİRAN	2023	2
7.	TEMMUZ	2023	3
8.	AĞUSTOS	2023	0
9.	EYLÜL	2023	0
10.	EKİM	2023	0
11.	KASIM	2023	1
12.	ARALIK	2023	2
13.	OCAK	2024	3
14.	ŞUBAT	2024	6
TOPLAM:			75

2.6.2. Dideban Gazetesi

Çizelge 2.8. Dideban Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

DİDEBAN GAZETESİ			
S.	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	32
3.	MART	2023	19
4.	NİSAN	2023	15
5.	MAYIS	2023	7
6.	HAZİRAN	2023	3
7.	TEMMUZ	2023	2
8.	AĞUSTOS	2023	0
9.	EYLÜL	2023	1
10.	EKİM	2023	0
11.	KASIM	2023	2
12.	ARALIK	2023	0
13.	OCAK	2024	1
14.	ŞUBAT	2024	3
TOPLAM:			85

2.6.3. Tatvan Sesi Gazetesi

Çizelge 2.9. Tatvan Sesi Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

TATVAN SESİ GAZETESİ			
S	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	40
3.	MART	2023	30
4.	NİSAN	2023	25
5.	MAYIS	2023	23
6.	HAZİRAN	2023	15
7.	TEMMUZ	2023	15
8.	AĞUSTOS	2023	12
9.	EYLÜL	2023	7
10.	EKİM	2023	5
11.	KASIM	2023	5
12.	ARALIK	2023	2
13.	OCAK	2024	1
14.	ŞUBAT	2024	3
TOPLAM:			183

2.6.4. Yeni Ahlat Gazetesi

Çizelge 2.10. Yeni Ahlat Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

YENİ AHLAT GAZETESİ			
S.	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	12
3.	MART	2023	10
4.	NİSAN	2023	6
5.	MAYIS	2023	1
6.	HAZİRAN	2023	0
7.	TEMMUZ	2023	0
8.	AĞUSTOS	2023	0
9.	EYLÜL	2023	0
10.	EKİM	2023	0
11.	KASIM	2023	0
12.	ARALIK	2023	0
13.	OCAK	2024	0
14.	ŞUBAT	2024	2
TOPLAM:			31

2.6.5. Selçuklu Gazetesi

Çizelge 2.11. Selçuklu Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

SELÇUKLU GAZETESİ			
S	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	10
3.	MART	2023	8
4.	NİSAN	2023	6
5.	MAYIS	2023	1
6.	HAZİRAN	2023	0
7.	TEMMUZ	2023	0
8.	AĞUSTOS	2023	0
9.	EYLÜL	2023	0
10.	EKİM	2023	0
11.	KASIM	2023	0
12.	ARALIK	2023	0
13.	OCAK	2024	0
14.	ŞUBAT	2024	2
TOPLAM:			27

2.6.6. Güroymak Gazetesi

Çizelge 2.12. Güroymak Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

GÜROYMAK GAZETESİ			
S.	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	8
3.	MART	2023	6
4.	NİSAN	2023	2
5.	MAYIS	2023	1
6.	HAZİRAN	2023	0
7.	TEMMUZ	2023	0
8.	AĞUSTOS	2023	0
9.	EYLÜL	2023	0
10.	EKİM	2023	0
11.	KASIM	2023	0
12.	ARALIK	2023	0
13.	OCAK	2024	0
14.	ŞUBAT	2024	1
TOPLAM:			18

2.6.7. Adilcevaz Postası Gazetesi

Çizelge 2.13. Adilcevaz Postası Gazetesi'nin 01.01.2023 – 02.10.2024 tarihleri arasındaki afet haber verileri*

ADİLCEVAZ POSTASI GAZETESİ			
S.	AY	YIL	HABER SAYISI
1.	OCAK	2023	0
2.	ŞUBAT	2023	8
3.	MART	2023	6
4.	NİSAN	2023	2
5.	MAYIS	2023	1
6.	HAZİRAN	2023	0
7.	TEMMUZ	2023	0
8.	AĞUSTOS	2023	0
9.	EYLÜL	2023	0
10.	EKİM	2023	0
11.	KASIM	2023	0
12.	ARALIK	2023	0
13.	OCAK	2024	0
14.	ŞUBAT	2024	1
TOPLAM:			18

Yukarıdaki çizelgelerde yer alan verilere dayanarak Bitlis yerel gazetelerinin Kahramanmaraş depremi sonrası afet haberlerini sıkça kullandığı ve zamanla bu haberlerin sayısının azaldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, bir afet olayının sıcaklığı geçtikçe, kamuoyu ve medya ilgisinin azalmasıyla ilişkilendirilebilir. Afetin etkileri azaldıkça veya olayın üzerinden zaman geçtikçe, medya organları genellikle daha fazla haber üretecek yeni konular bulmaya yönelebilirler. Bu durum, medyanın genel çalışma dinamiklerinin bir sonucu olabilir. Afetler gibi olaylar, ilk başta büyük ilgi ve dikkat çekerken, zamanla gündemden düşebilirler. Bununla birlikte, afetlerin uzun vadeli etkileri ve toplum üzerindeki yansımaları da devam edebilir, ancak medya bazen bu konulara daha az yer ayırabilir. Özellikle yerel medya organları için, uzun vadeli bir afetin etkilerini izlemek ve haber yapmak zaman alabilir ve kaynakları sınırlı olabilir. Bu nedenle, olayın sıcaklığı geçtikçe, bu medya organları farklı konulara yönelebilirler. Ancak bu, afetin öneminin azaldığı anlamına gelmez; sadece medyanın odaklanma şeklinin değiştiğini gösterir. Sonuç olarak, afet haberlerinin sayısının zamanla azalması, medyanın dinamiklerine ve kamuoyu ilgisinin değişimine bağlı olabilir.

SONUÇ

Afetler, doğal veya insan kaynaklı kaynaklardan meydana gelen ve yıkıcı sonuçlar doğuran olaylar olarak tanımlanmaktadır. Tarih boyunca birçok afet, insanların hayatını kaybetmesine ve ekonomik zararlara yol açmıştır. Bu sebeple, afetlerle mücadele etme ve zararları azaltma yolları üzerinde çalışmalar devam etmektedir. Uluslararası düzeyde, afetlerle ilgili tecrübelerin paylaşılması ve insanlığa hizmet etmek amacıyla çeşitli uluslararası organizasyonlar kurulmuştur. Bu çabalar, günümüzde "afet yönetimi" başlığı altında incelenmektedir. Afet yönetimi, afetin meydana gelmesinden önce başlayarak etkilerini azaltmaya yönelik hazırlık aşamasından, afet sonrası müdahale ve iyileştirme süreçlerine kadar devam eden bir süreci ifade etmektedir. Bu süreç genellikle afet öncesinde hazırlık, etkilerin azaltılması, afet sonrası müdahale ve iyileştirme olmak üzere dört aşamada ele alınmaktadır. Her aşamada farklı kurumlar görev alır. Örneğin, afet öncesi hazırlıkta yerel yönetimler, afete dayanıklı yapıların inşası gibi görevleri üstlenirken, afet sonrası müdahalede kurtarma ekipleri ve sağlık personeli gibi birimler etkili olmaktadır. Ancak, farklı birimlerin görev alması, etkili bir iletişim ve koordinasyon gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Küresel çapta meydana gelen afetler incelendiğinde, iletişimin ne denli önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle, etkin bir afet yönetim sistemi için, iletişim olmazsa olmazlar arasında yer almaktadır. Bu anlamda, afet yönetimi sürecinde medyanın ve kitle iletişim araçlarının iletişimdeki rolü büyüktür. Bu veriler ışığında, ulusal ve yerel medya başta olmak üzere özellikle sosyal medyanın afet yönetimi sürecinde iletişimin önemli bir parçası olduğu ve başarılı bir mücadele için önemli katkılar sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda, yapılan bu çalışmada Bitlis yerel medyasının afetlerdeki rolü 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan ve 11 ilimizi etkileyen Kahramanmaraş merkezli deprem örneği üzerinden incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde Afet ve Medya kavramsal olarak açıklanmaya çalışılmış, medyanın afetlerdeki işlevi, rolü ve önemi ele alınarak Medya-Afet ilişkisi ve alandaki diğer çalışmalar incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Bitlis yerel medyası ve tarihiyle ilgili bilgiler verilerek, geçmişten günümüze ve güncel olarak Bitlis yerel medyasının afet rolü irdelenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında ayrıca, yerel medyanın rolü üzerine yurtdışı uygulamaları araştırılmıştır. Yanı sıra çalışmanın Bitlis özelinde Kahramanmaraş merkezli yaşanan son deprem afeti üzerinden Bitlis ve ilçelerinde yayınlanan yerel

gazeteler incelenerek Bitlis Yerel Medyasının afete bakış açısı, afet öncesi, afet anı ve afet sonrası süreçlerdeki rolü üzerine bir araştırma yapılmıştır. Bu çerçevede, Bitlis Yerel Basını ile ilgili genel bilgiler verilerek, Bitlis yerel medyasının genel afetlerde yüklenmiş olduğu rol, nitel araştırma yöntemlerinden olan gözlem ve doküman inceleme olmak üzere iki genel veri toplama tekniği kullanılarak incelenmiştir.

Bu kapsamda ilk olarak 1938 – 1965 yılları arasında yayınlanan Bitlis’in ilk yerel gazeteleri olan Yurd Yolu, Yeşil Bitlis, Tasviri Efkar, Bitlis Birlik, Yeni Dideban ve Bitlis Gazetesi’nin bazı nüshalarında afet haberlerinin nasıl işlendiği incelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu gazetelerden Bitlis Birlik Gazetesinin o dönemlerde Bitlis’te meydana gelen deprem, sel ve kar afetlerini işlediği gazete nüshaları görsel olarak çalışmaya eklenmiştir. Daha sonrasında ise çalışmaya Bitlis ve ilçelerinde yayın hayatına aktif olarak devam eden yerel gazeteler ve yine yerel medyanın sosyal medya hesapları dahil edilmiştir. Bu çerçevede 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli deprem öncesindeki Bitlis yerel gazeteleri ile 10 Şubat 2024 tarihine kadar olan gazete yayınları tek tek incelenmiştir. Bu yerel gazetelerin ve Bitlis Gazeteciler Cemiyeti’nin Kahramanmaraş merkezli deprem anı ve sonrasında sosyal medya üzerinden nasıl bir tavır takındığı gözlemlenmeye çalışılmıştır.

Bunun sonucunda, Bitlis yerel medyasının afet öncesi süreçte afet konusunu yayınlarında nerdeyse yok denilecek kadar az sayıda işlediği, ancak meydana gelen afet sonrasında yayınlarında sıklıkla afetten bahsettiği görülmüştür. Yanı sıra gazetelerin yayınlarında afet öncesi, afet anı ve sonrası hazırlık ve bilgilendirme yayınlarını en üst seviyeye çıkardığı gözlemlenmiştir. Bitlis Gazeteciler Cemiyeti ve kentteki yerel gazetelerin bu sürece katkı sunmak amacıyla sosyal medya hesaplarını da aktif şekilde kullandığı ve afet bölgesinde duyulan ihtiyaçları anlık olarak kamuoyu ile paylaştığı görülmüştür. Bitlis yerel medyasının süreç boyunca toplamsal bilgilendirme ve yardımlaşma süreçlerine aktif katkı sunduğu gözlemlenmiştir. Ancak, 6 Şubat 2023’ten 10 Şubat 2024 tarihine kadar olan yayınlar incelendiğinde afet tarihinde afete ilişkin haber sayıları her ne kadar atmışsa da süreç içerisinde bu sayının ciddi şekilde düştüğü hatta bazı aylarda sıfırlandığı görülmüştür. Buda Koç, 2013,’ün afetlerin gerçekleştiği anlarda medyada büyük bir ilgi gördüğü ancak afetlerin öncesi ve sonrasında sadece gazetelerin iç sayfalarında yer bulduğu değerlendirmesini ve “Olağanüstü Durumlar, İletişim ve Habercilik Yaklaşımları” bağlamında çalışma yapan Akgül, 2017,’nin medyanın sadece afetler meydana geldiğinde bu konuları işlediği, afet anında hızlı şekilde haber veren

medyanın, halkın riskleri anlama, önlemler alma ve eğitim sürecine katkı sağlayamadığı ve kamuoyu için olayları izleme ve denetleme sürecini tam olarak yerine getiremediği şeklindeki değerlendirmesini desteklemektedir. Afet zamanlarında yerel gazetelerde afet haberlerinin artış gösterip sonraki süreçlerde düşmesinin Olayın Önceliği, Haber Değerleri, Toplumsal İlgi ve Haber Kaynakları gibi bir kaç sebebi olabilmektedir. Bu faktörler bir bütün olarak ele alındığında, afet zamanlarında yerel gazetelerde afet haberlerinin artış gösterip sonraki süreçlerde düşmesine neden olabilmektedir.

Sonuç olarak, medya ve afet arasında önemli bir ilişki bulunduğu, yerel medyanın da afette önemli rolleri bulunduğu sonucuna varılmıştır. Medyanın afetin tüm süreçlerinde daha etkin kullanılmasının afetin olumsuz etkilerini daha da minimize edebileceği düşünülmektedir. Medyanın tüm afet süreçlerinde daha etkin şekilde kullanılması medyanın afetlerdeki olumlu işlevini, afetle ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirmeyi artıracak ve acil ihtiyaçların ivedilikle giderilmesini sağlayacak düşünülmektedir. Medyanın tüm bu işlevleri göz önünde bulundurulduğunda medyanın afetlerde insanların hayatlarını kurtarmak ve etkilerini en aza indirmek için önemli bir araç olduğu söylenebilir. Doğru kullanıldığında birçok etkili yönü bulunan medyanın kötü amaç ve niyetle kullanıldığında afetleri krize dönüştürebileceği de unutulmamalıdır. Literatüre bakıldığında ve örnekler üzerinden de değerlendirildiğinde Medyanın dezavantajları olsa da özellikle afet anında avantajlarının daha çok olduğu söylenebilir. Bu nedenle, Medyanın afetlerdeki önemi büyük ölçüde olumlu bir değerlendirmeye karşılanabilir.

ÖNERİLER

Yerel medya, toplumun nabzını tutan, olayları yerinde takip eden ve toplulukları bilgilendiren önemli bir araçtır. Özellikle afet zamanlarında, yerel medya kuruluşları, olağanüstü durumlarda toplumu bilgilendirme ve etkin bir yardım ve destek ağı oluşturma konusunda kritik bir rol oynarlar. Doğal afetler sırasında medyanın işlevi, halkın afet hakkında doğru bilgi sahibi olmasını sağlamak ve afetin etkisini azaltmak için önemlidir. Aşağıdaki öneriler, medyanın afet yönetimindeki rolüne odaklanarak afet sırasında daha etkili olmalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

1. Hızlı ve doğru bilgi aktarımı:

Afet anında yerel medya, hızlı ve doğru bilgi aktarımıyla topluluğa rehberlik etmelidir. Gazeteciler, güvenilir kaynaklardan gelen bilgileri hızla analiz edip aktarmalı ve toplumun acil durumlara hazırlıklı olmasını sağlamalıdır. Afet sonrası süreçte de güncel bilgilerle toplumu desteklemek önemlidir. Yerel medya, afetin etkilediği bölgelerdeki hikayeleri aktararak toplumun empati kurmasını sağlamalıdır. Bireylerin ve topluluğun yaşadığı deneyimler, duygusal bağ kurmayı ve dayanışmayı artırabilir. Bu hikayeler, yardım çağrılarına destek olabilir ve toplumun bir araya gelmesine yardımcı olabilir.

2. Topluluk odaklı çalışma:

Gazeteciler, afetlerde topluluğun ihtiyaçlarını öncelikli hale getirmelidir. Yardım kuruluşlarıyla işbirliği yaparak, acil ihtiyaçları ve yardım taleplerini haberleştirmek, toplumun sesi olmak önemlidir. Ayrıca, afet sonrası toplumun ihtiyaçlarına yönelik haberler yaparak, destek ve dayanışmayı artırabilirler.

3. Afet öncesinde eğitim ve hazırlık:

Yerel medya, afet öncesinde toplumu bilinçlendirme ve hazırlık konusunda da etkin olmalıdır. Bilgilendirici içerikler ve eğitici programlar aracılığıyla, afet anlarında ne yapılması gerektiği konusunda topluluğu eğitmek, acil durum planları oluşturmak ve farkındalık yaratmak önemlidir. Yerel medyanın afetlerdeki etkinliği, toplumun güvenliği ve dayanışması için kritik bir unsurdur. Gazeteciler, bu zamanlarda özenle ve sorumlulukla hareket ederek, topluma yardım ve rehberlik sağlayabilirler. Yerel medya, afetlerde toplumun güçlü bir dayanışma ağı oluşturmaya ve toparlanma sürecine destek olabilir.

4. Doğru ve güvenilir bilgilerin paylaşılması:

Medya, afetler hakkında doğru ve güvenilir bilgileri paylaşarak halkın afet hakkında doğru bilgi sahibi olmasını sağlamalıdır. Yanlış bilgilerin yayılmasını önlemek için haberlerin kaynaklarını doğrulamak ve güvenilir kaynaklardan alınan bilgileri kullanmak önemlidir.

5. İletişim kanallarının açık tutulması:

Afet sırasında, halkın güvenilir kaynaklardan afet hakkında bilgi alabilmesi için medya, iletişim kanallarını açık tutmalıdır. İnternet siteleri, sosyal medya hesapları, radyo ve televizyon gibi farklı iletişim kanalları aracılığıyla afet hakkında anlık bilgi sağlanabilir.

6. Afet yönetimi planları hakkında bilgi verilmesi:

Medya, afet yönetimi planları hakkında halkı bilgilendirmelidir. Afet sırasında nasıl hareket edileceği, nereye gitmek gerektiği gibi konularda halka yol göstermeli ve afet sırasında neler yapılması gerektiği konusunda bilgilendirmelidir.

7. Afet sonrası toparlanma sürecinde rehberlik edilmesi:

Medya, afet sonrası toparlanma sürecinde halka rehberlik edebilir. Bu süreçte insanlar, kayıplarının üzüntüsüyle boğuşurken, medya halkı psikolojik açıdan destekleyebilir ve toparlanma sürecine yardımcı olabilir.

8. İyi haberlerin de paylaşılması:

Medya, afetlerin etkileri hakkında olumsuz haberler yayınlarken, afet sırasında yaşanan iyi haberleri de paylaşabilir. Bu, halkın moralini yükseltir ve afet sonrası toparlanma sürecine yardımcı olabilir.

9. Afetlere hazırlık konusunda halkın bilinçlendirilmesi:

Medya, afetlere karşı hazırlıklı olmak için halkı bilinçlendirmelidir. Bu, afetlerin etkilerini azaltabilir ve halkın afetlere karşı daha hazırlıklı olmasını sağlayabilir.

10. Afetlere ilişkin sürekli kamu spotları yayınlama:

Yerel medyada afetlerle ilgili bilgilendirici kamu spotlarının yayınlanmasının sürekli hale getirilmesi, afetlerin etkilerini azaltma, halkın bilinçlenmesi ve hazırlıklı olması açısından oldukça önemlidir. Bu tür spotlar, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemleri ve davranışları vurgular. Bu spotlarda genellikle afet türüne

göre farklı bilgilendirmeler yapılır. Örneğin, deprem afetinde yapılması gerekenler, sel durumunda güvenli bölgeye gitme yönergeleri veya yangın sırasında nasıl davranılması gerektiği gibi konular ele alınabilir. Yayınların sürekli hale getirilmesi, yerel yönetimlerin veya devletin afet yönetimi politikalarının bir parçası olarak uygulanabilir. Bu sayede, halkın afetlerle ilgili bilgi sahibi olması ve doğru davranışlar sergilemesi teşvik edilir. Ayrıca, bu spotlar aracılığıyla afet öncesi hazırlık süreçleri hakkında da bilgi verilerek toplumun afetlere karşı direnci artırılabilir. Bu yayınların yerel gazetelerin en görünür olan ilk sayfalarının seçilmesi, afet bilincinin artırılması ve kamu spotlarının etkisinin maksimize edilmesi açısından oldukça önemlidir. İlk sayfalardaki bu spotlar, okuyucuların dikkatini hemen çeker ve afetlerle ilgili önemli bilgilerin topluma ulaşmasını sağlar. Ayrıca, yerel medyaya destek ve teşvik amaçlı maddi desteklerin sağlanması da önemlidir. Yerel medya kuruluşları, toplumun doğrudan içinde bulunduğu bölgeye odaklanarak afet bilinci oluşturmak ve toplumu bilgilendirmek konusunda kritik bir rol oynarlar. Bu nedenle, devlet veya yerel yönetimlerin bu medya kuruluşlarına maddi destek sağlaması, afet bilinci ve hazırlığı konusunda daha etkili bir iletişim stratejisi geliştirilmesine yardımcı olabilir. Bu destekler, yerel medyanın afet bilinci konusundaki çalışmalarını sürdürmesine ve daha fazla kamu spotu ve bilgilendirme içeriği üretmesine olanak tanır. Böylece, toplumun afetlere karşı daha hazırlıklı olması ve afet durumlarında doğru davranışları sergilemesi için gerekli bilgi ve farkındalık sağlanabilir.

11. Bilgilendirici içerikler üretmek:

Yerel medya, afetlerle ilgili doğru ve güncel bilgiler içeren içerikler üretmeli ve yayınlamalıdır. Bu içerikler, afet öncesi hazırlık, afet sırasında güvenli davranışlar ve afet sonrası toparlanma süreci hakkında bilgilendirme sağlamalıdır.

12. Kamu spotları ve rehberler:

Afet bilinci ve hazırlığına yönelik kamu spotları ve rehberler oluşturarak toplumu bilinçlendirmelidir. Bu spotlar, yerel televizyon kanallarında, radyolarda ve diğer medya platformlarında sık sık yayınlanmalıdır.

13. Afet planları ve talimatlarının yayılması:

Yerel medya, yerel yönetimlerin afet planları ve talimatlarını halka duyurmalı ve açıklamalıdır. Bu sayede, toplum afet durumlarında ne yapması gerektiğini bilir ve doğru hareket edebilir.

14. Uzman görüşlerine yer vermek:

Afet uzmanları ve yetkililerin görüşlerine yer vererek, topluma güvenilir bilgiler sunmalıdır. Bu, yanlış bilgilerin yayılmasını engeller ve toplumun doğru bilgiye erişimini sağlar.

15. Halkın katılımını teşvik etmek:

Yerel medya, halkın afetlerle ilgili fikirlerini, endişelerini ve deneyimlerini paylaşmasını teşvik etmelidir. Bu sayede, toplumun afetlerle başa çıkma konusundaki bilinç ve dayanışması artar.

16. Afet sonrası haberleşme ve yardımlaşma için platform sağlamak:

Afetlerin ardından iletişim kesintileri yaşanabilir. Yerel medya, bu dönemde halkın haber alabilmesi ve yardımlaşma için çevrimiçi platformlar veya halka açık iletişim kanalları oluşturabilir.

Sonuç olarak, yerel medya afetlerde yaşamsal bir rol oynamaktadır. Hızlı, doğru ve kapsamlı bilgi sağlama kabiliyeti, toplumun güvenliğini ve afet sonrası toparlanma sürecini büyük ölçüde etkiler. Yerel medya, afetlerin etkilerini azaltmak, toplumu bilinçlendirmek ve dayanışmayı güçlendirmek adına kritik bir iletişim aracıdır.

KAYNAKLAR

- Adam, N. R., Shafiq, B., and Staffin, R. (2012). Spatial Computing and Social Media in the Context of Disaster Management. *IEEE Intelligent Systems*, 27(6),90-96.
- Adilcevaz Postası Gazetesi (2023, 07 – 28 Şubat).
- AFAD, (2023, Eylül). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*.
<https://www.afad.gov.tr/>
- AFAD. (2023, Eylül). *Doğal Afetler*. <https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler>.
- Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği. (2023, Eylül). *Etki derecelerine göre afetler*.
<http://www.ahder.org/etki-derecelerine-gore-dogal-afetler>
- AHDER, (2024, Ocak). *Afete Hazırlık ve Deprem Eğitimi Derneği tarihçesi*.
<http://www.ahder.org>
- Ahlat Selçuklu Gazetesi (2023, 07 – 28 Şubat).
- Akdağ, S. E., (2002). Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi. *Sayıştay Başkanlığı*, Ankara, 5-13.
https://www.sayistay.gov.tr/files/816_Mali_Yapi_Denetim_Boyutlariyla_Afet_Yonetimi.pdf
- Akyel, R., (2007) *Afet Yönetim Sistemi: Türk Afet Yönetiminde Karşılaşılan, Sorunların Tespit ve Çözümüne İlişkin Bir Araştırma* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Adana Çukurova Üniversitesi.
- Alexander, D. E. (2002). Principles of Emergency Planning and Management. *Terra Publishing*, 1(2)44.
- Alexander, D., Klein S. (2003). Biochemical terrorism: too awful to contemplate, too serious to ignore: subjective literature review. *Br J Psychiatry* (1),183:491.
- Alp, H. (2016). Political advertising and propaganda within spiral of silence-agenda setting theory. *Journalism and Mass Communication*, 6(1),12–18.
- Anar, Ü. İ. E. (2021). Sosyal Medya Ortamında Yer Alan Afet Haberlerinde Etkileşim; İzmir Depremi Örneği. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3),1129-1147.
- Arklan, Ü. ve Taşdemir, E. (2008). Bilgi Toplumu ve İletişim: Bilginin Yayılması Sürecinde Kitle İletişim Araçları ve İnternet. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(3),67-80.
- Atalay, İ. (2004). Doğa bilimleri sözlüğü. *İzmir: META Basım*, 8(3),103.
- Aydeniz, H. (2012). Medyayı Tanımak. *İstanbul: Nakış Ofset*, (2),16-17.

- Aziz, A. (1994). Kitle İletişim Araçlarının Kamuoyunu Etkileme Gücü. *Kitle İletişim Araçları ve Kamuoyu. İstanbul: İktisadi Araştırma Vakfı Yayını, 1(2),25-26.*
- Barış, E. (2011). *Afet Tıbbi Eğitiminin İzmir Metropol Alanda Acil Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Hekimlerin Bilgi Düzeyine Etkisi* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Barnes, M. D., Hanson, C. L., Novilla, L. M., Meacham, A. T., McIntyre, E., and Erickson, B. C. (2008). Analysis of Media Agenda Setting during and after Hurricane Katrina: Implications for Emergency Preparedness, Disaster Response, and Disaster Policy. *American Journal of Public Health, 98(4),604-610.*
- Barnes, M. D., Hanson, C. L., Novilla, M. L., Meacham, A. T., and McIntyre, E. (2008). The Nation's Response to Hurricane Katrina: A Social Work Perspective. *Social Work, 53(2),157-160.*
- Bitlis Dideban Gazetesi (2023, 07 – 28 Şubat).
- Bitlis Gazeteciler Cemiyeti. (2023, Eylül). *Geçmişten günümüze Bitlis Basın tarihi.* <https://www.bigacem.org.tr/upload/Basin-Tezi.pdf>
- Bitlis Valiliği. (2023, Eylül). *Yerel Gazeteler.* <http://bitlis.gov.tr/yerel-gazeteler>
- Blevins, J., and Stephens, K. K. (2010). The relationship between geographic community news frames and community engagement. *Journalism ve Mass Communication Quarterly, 87(2),249-267.*
- Botterelli, Art (2001). The Cycle of A Disaster: A Field Guide For Journalist Victims And The Media. *Michigan State University School of Journalisim, 3(1),123.*
- Bozkurt, Y., ve Demir, T. (2023). Afet Yönetiminde İletişim Ve Medya Üzerine Bir Değerlendirme: Kahramanmaraş Merkezli Depremler. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi(11), 22-32.* <https://doi.org/10.58627/dpuibf.1288685>
- Brown, A. (2017). The role of local media in informing citizens. *Journal of Communication, 45(2),210-225.*
- Coleman, S. (2004). The lonely citizen: Indirect representation in an age of networks. *Political Communication, 21(2),141-149.*
- Coombs, WT (2010). Kriz İletişimi ve Risk. *El Kitabı, 1(1),3-16.*
- Coombs, WT (2012). Sürekli Kriz İletişimi: Planlama, Yönetme ve Yanıt Verme. *Bilge Yayınları.(5),42.*
- Cowan, J., McClure, J. and Wilson, M. (2002). What a Difference a Year Makes: How Immediate and Anniversary Media Reports Influence Judgements about Earthquakes. *Asian Journal of Social Psychology, (5),171.*

- Cowan, R., Johnston, I. ve Wright, L. (2002). Medya, Afetler ve Kamusal İletişim. *Afet Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3),45-58.
- Dave, R. K. (2021). Role of Media in Disaster Management. *National Disaster Mangement Authorit*, (1),169.
- Değirmenci, Y. İlter, İ. (2013). Coğrafya Dersi Öğretim Programında Doğal Afetler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (1)276-303.
- Demirci, A. ve Karakuyu M., (2004) Afet Yönetiminde Coğrafi Bilgi Teknolojilerinin Rolü. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(12),67-101.
- Demiröz, K. (2020). Afet Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın İşlevselliği ve Zararları Üzerine Bir İnceleme. *Dirençlilik Dergisi*, 4(2),293-304.
- Demirtaş, H. (2000). Kriz Yönetimi. *İnönü Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 23(23),353-373. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/108526>
- Doğru Haber Gazetesi (2023, 07 – 28 Şubat).
- Erkal, T., Değerliyurt, M. (2009). Türkiye’de Afet Yönetimi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Doğu coğrafya Dergisi*, (2),144-153.
- Ferrari, M., and Rossi, L. (2017). Disaster Communication: The Role of Local Media in Emergency Situations. *Journal of Emergency Management*, 15(4),123-135.
- Franklin, B. (2019). Local journalism and its importance in society. *Media Studies Journal*, 33(4),567-580.
- Garcia, L. (2018). Crisis Communication and Social Media: A New Approach to Emergency Management. *Journal of Crisis Communication*, 12(2), 87-99.
- Genç, F.N., (2008). Kriz İletişimi: Marmara Depremi Örneği, *Selçuk İletişim Dergisi*, 5 (3),161-175.
- Gökçe, O., (2006). İletişim Bilimi İnsan İlişkilerinin Anatomisi. *Ankara: Siyasal Kitapbevi*, (1),21-146.
- Gupta, R., ve Patel, S. (2019). Analyzing the Effectiveness of Local Media in Emergency Situations. *Journal of Emergency Communication*, 13(2),112-128.
- Gül, M. ve Karakuş, Ö. (2012). Yerel Basının Afetlerdeki Rolü ve Önemi. *Ankara Yayıncılık*, (1),50-55.
- Güler, E., (2012). *Afet yönetimi: Cumhuriyet Dönemi Afet Yönetimi Mevzuatı ve Uygulaması* [Yayımlanmış Doktora Tezi]. Ankara Gazi Üniversitesi.
- Güler, H. H. (2013), Afetler ve Medya Ders Notları Afet Yönetimi. *Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeofizik Mühendisliği*, (11),9.

- Hachten, W. A., ve Scotton, J. F. (2007). The world news prism: Challenges of digital communication. *Wiley Publications* (1),57.
- Hemer, O., and Tufte, T. (2005). Media and glocal change: Rethinking communication for development. Hemer, O. and Tufte, T. (Ed.), *Writing the World* (pp.59-65). Nordicom.
- Hess, K., & Waller, L. (2000). Civic Participation and the Internet. *Social Science Computer Review*, 18(2),238-243.
- Houston, J. B., Hawthorne, J., Perreault, M. F., Park, E. H., Goldstein Hode, M., Halliwell, M. R., and Griffith, S. A. (2015). Social Media and Disasters: A Functional Framework for Social Media Use in Disaster Planning. *Response, and Research. Disasters*, 39(1),1-22. <http://www.disasterresponse.nsf/sectition>
- Huang, C. M., Chan, E., and Hyder, A. A. (2010). WEB 2.0 and Internet Social Networking: A New Tool for Disaster Management?-Lessons from Taiwan. *BMC Medical Informatics and Decision Making*, 10(1),1-5.
- İlgin, H. Ö., ve Damla, K., (2023). Afet İletişimi ve Sosyal Medyada Dezenformasyon. İlgin, H.Ö. (Ed.) *Yeni Medya Araştırmaları Dil, imaj, fenomenler, teknoloji, dezenformasyon* (ss.61-90). Gaziantep: Özgür Yayınevi.
- İçişleri Bakanlığı ve İstanbul Teknik Üniversitesi Strateji Merkezi Afet Yönetim Merkezi (2002). Ulusal acil durum yönetimi modeli geliştirilmesi projesi, Nihai Rapor.EK-A.
<https://v3.arkitera.com/v1/gundem/deprem/acildurumyonetimi/rapor1.pdf>
- İsmep, (2023). *İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi, İstanbul Afet Müdahale Planı*. İsmep Rehber Kitaplar.
- Jack, V. (2020). Informing refugee communities in greece: what is possible within the parameters of the humanitarian structure?. J. Matthews and E. Thorsen (Ed.), *Media, Journalism and Disaster Communities* (pp.201-214). United Kingdom: Palgrave Macmillan.
- Johnes, M. (2000). Aberfan and the Management of Trauma. *Disasters*, 24(1),1-17.
- Jones, A., and Brown, B. (2009). Emergency Response and Local Media: A Comprehensive Analysis. *Disaster Studies Journal*, 22(3),101-120.
- Jones, C. (2021). Reflecting community diversity: The role of local newspapers. *Journal of Journalism and Mass Communication*, 29(3),123-136.
- Kadıbeşegil, S. (2008). *Kriz Geliyorum Der* (ss.55-79). İstanbul MediaCat Yayınları.

- Kadıoğlu, M. (2008). Toplumda Afet Bilincini Artırma Yöntemleri. Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (Ed.), *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss.223-242). JICA Türkiye Ofisi Yayınları.
- Kadıoğlu, M. (2011), *Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek* (ss.65-70). T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını.
- Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (2008), *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss.223-230). JICA Türkiye Ofisi Yayınları Ankara.
- Kadıoğlu, M., 2008. Modern, Bütünleşik Afet Yönetimin Temel İlkeleri. *Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri* (ss.232-235). Ankara: JICA Türkiye Ofisi.
- Karahisar, T. (2016). Olası bir depremde koordinasyonun sağlanması ve sosyal medyanın rolü. *Beykoz Akademi Dergisi*, 4(2),43-64. <https://doi.org/10.14514/BYK.m.21478082.2016.4/2.43-64>
- Khalife, H., and Issa, R. (2021). The Role of Social Media in Crisis Management: A Case Study from the Middle East. *International Journal of Crisis Communication*, 15(2),50-67.
- Kim, Y. C., and Ball-Rokeach, S. J. (2006). Civic Engagement from a Communication Infrastructure Perspective. *Communication Theory*, 16(2),173-197.
- Koç Akgül, S. (2017). Olağanüstü durumlar, iletişim ve habercilik yaklaşımları. *TRT Akademi Dergisi*, 2(3),6-47.
- Koç, H. (2013). Türk Basınının Doğal Afetlere İlişkin Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir İnceleme. *Zeitschrift für die Welt der Türken (ZfWT)*, 5(2),121-137.
- Koç, S., (2004). 1923–2000 yılları arasında Türkiye’de Doğal Afetler: 1999 Marmara Depremleri hakkında haber söylemleri ve kamuoyu araştırması [Yayımlanmış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kondo, M. (2012). The Impact of Media on Disaster Risk Reduction: A Case Study from Japan. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 8(1),45-55.
- Korkmaz, A., Erdoğan, İ. (1990). *İletişim ve Toplum* (ss.153). Bilgi Yayınları, Ankara.
- Küçükcan, B. (2008). Kütüphane Binaları: Deprem Ve Diğer Afetlere Hazırlık. *Bilgi ve Belge Araştırmalar* (1),39-53.
- Lachlan, K. A., ve Spence, P. R. (2010). *Linchpin or liability? The role of social media in organizational crisis communication. In Proceedings of the annual meeting of the International Communication Association 1(1),1.* International Communication Association.

- Lebigot, F. (1999). Travma ve Afetlerle Başa Çıkmada Medyanın Rolü. *Avrupa İletişim Dergisi*, 14(3),407-424.
- Li, J., ve Wang, Y. (2009). The Influence of Local Media on Public Perception During Disasters. *Journal of Public Communication*, 17(4),320-335.
- Liu, B. F., ve Fraustino, J. D. (2014). Beyond the Usual Suspects: A Network Perspective of Crisis Communication in Government. *Journal of Public Relations Research*, 26(1),73-89.
- Math, S. B., Nirmala, M. C., Moirangthem, S., and Kumar, N. C. (2015). Disaster Management: Mental Health Perspective. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 37(3),261-271.
- Mauroner, O., and Heudorfer, A. (2016). Social Media in Disaster Management: How Social Media Impact the Work of Volunteer Groups and Aid Organisations in Disaster Preparation and Response. *International Journal of Emergency Management*, 12(2),196-217.
- Mavi, A. (2020). Afet Kriz Yönetiminde Sosyal Medya. *Afet Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 35-48.
- Mavi, E. E. (2020). Afet Kriz Yönetiminde Medya: 30 Ekim 2020 İzmir Depremi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(2),31-53.
- Mavrodieva, A.V. and Shaw, R. (2021). Social Media in Disaster Management. Shaw, R., Kakuchi, S. and Yamaji, M. (Ed.) *Media and Disaster Risk Reduction. Disaster Risk Reduction* (pp.55-73). Springer.
- McFarlane, A. and Norris, F. H. (2006). *Definitions and Concepts in Disaster Research* (3-19). Methods for Disaster Mental Health Research.
- McQuail, D. (1992). *Media performance: Mass communication and the public interest*. Sage Publications.
- Medikal Arama Kurtarma Derneği. (2020, Haziran). *Afet yönetim sistemi*. <https://www.medak.org.tr/faydali-bilgiler/faydali-bilgiler/>
- Mitchell, R. (2020). The critical role of local media in democracy. *Journal of Democratic Studies*, 12(1),45-58.
- Mutlu, E. (1994), *İletişim Sözlüğü* (ss.211-212). Ark Yayınevi, Ankara.
- Ngamassi, L., Ramakrishnan, T., and Rahman, S. (2019). Use of Social Media for Disaster Management: A Prescriptive Framework. *In Emergency and Disaster Management: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications* (pp.240-260). IGI Global.

- Njenga, FG., Nyamai, C., and Kigamwa, P. (2003). Terrorist bombing at the USA Embassy in Nairobi: the media response. *East Afr Med J.* (1),80.
- Okay, H., (2020). *Bitlis Yerel Basınına Genel Bakış* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Oran, F. Ç., ve Akan, B. B. (2021). Pandemi Döneminde Afet Yönetimi Açısından Risk İletişimine İlişkin Bir Değerlendirme: Sosyal Medya Paylaşımları İçerik Analizi. *Selçuk İletişim*, 14(3),1371-1397.
- Oran, N. ve Akan, Y. (2021). Medya ve Afetler: Toplum Bilinçlendirme ve Kriz İletişimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(39),149-166.
- Oskay, Ü. (2001). *İletişimin ABC'si* (ss.9). İstanbul: Der Yayınları.
- Özçağlayan, M. (1998). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim* (ss.32). Alfa Yayınları, İstanbul.
- Özçetin, B. (2018). *Kitle iletişim kuramları kavramlar, okullar, modeller* (ss.96-99) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özkaya, Y. (2016). *Bütünleşik Afet Yönetimi Sürecinde Başarı Göstergesi Olarak Yoksulluk* (ss.163-212). Bütünleşik Afet Yönetimi Kitabı.
- Özkul, B. ve Karaman E. (2007). *Doğal afetler için risk yönetimi*. TMMOB Afet Sempozyumu, Ankara.
- Öztaş, S. (2019). *Afet Yönetiminde Afet Sonrası İyileştirme Çalışmaları İçin Çözüm yaklaşımları*, [Yayımlanmış Doktora Tezi]. Erzurum Atatürk Üniversitesi.
- Perez, L. M. (2004). Media Uses in Disaster Situations: A New Focus on the Impact Phase. *Sociological Inquiry*, 74(2),210-225.
- Perez, L., M. (2001). The Mass Media and Disaster Awareness in Puerto Rico: A Case Study of the Floods in Barrio Tortugo. *Organization and Environment*, 4(1),55-73.
- Phengsuwan, J., Shah, T., Thekkummal, N. B., Wen, Z., Sun, R., Pullarkatt, D., and Ranjan, R. (2021). Use of Social Media data in Disaster Management: A Survey. *Future Internet*, 13(2), 46. <https://doi.org/10.3390/fi13020046>.
- Quarantelli, E. L. (2005). The media and disasters: Panics and rumors. *In Handbook of disaster research Springer* (1),347-363.
- Rattien, F. A. (1990). The Media and Natural Disasters: Panicking or Informing the Public?. *Sociological Spectrum*, 10(2),161-177.
- Rattien, S. (1990). The Role of the Media in Hazard Mitigation and Disaster Management. *Disasters*, 14(1),36-45.

- Rodriguez, H. (2020). Community Resilience and the Role of Local Media in Natural Disasters. *Journal of Community Resilience*, 14(3),210-225.
- Sayımer, İ. (2008). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler* (ss.128-130). İstanbul: Beta Yayınları.
- Schmidt, T., and Müller, F. (2022). Media Strategies in Disaster Management: A Comparative Study. *Journal of Disaster Research*, 18(4),215-230.
- Scott, D.M. (2010) The New Rules Of Marketing And Pr, John Wiley And Sons. *New Jersey*, (1),38-50.
- Seeger, MW. (2006). Kriz İletişiminde En İyi Uygulamalar: Uzman Paneli Süreci. *Uygulamalı İletişim Araştırmaları Dergisi*, 34(3),232-244.
- Sever, R. (2018). Doğal Çevre Sorunları. Sever R. ve Yalçınkaya E. (Ed.), *Çevre Eğitimi* (ss.104-110). Ankara: Pegem Akademi.
- Shandraseharan, A., and Kulatunga, U. (2023). Social media for disaster management: the Sri Lankan context. *International Journal of Construction Management*, 23 (4),648-655.
- Shrestha, A., and Tamang, S. (2016). Media and Disaster Response: Lessons from Nepal. *Asian Journal of Disaster Studies*, 10(1),75-90.
- Sipahioğlu, Ş. (2012). Doğal Afetler Sorunu. Özgen N. (Ed.), *Günümüz Dünya Sorunları* (ss.65-70). Ankara: Eğiten Kitap.
- Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2023, Eylül). *İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler*. <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler>
- Slywotzky, A. J., and Morrison, D. J. (2000). The Profit Zone: How Strategic Business Design Will Lead You to Tomorrow's Profits. *Crown Business*.
- Smith, D. (2018). Local journalism and civic engagement. *Journal of Civic Communication*, 22(3),321-334.
- Social Media Use During Disasters. (2012). *A review of the knowledge base and gaps*. <http://www.start.umd.edu/>.
- Soltani, F. (2015). Mass Media and its Role in Increasing Society's Involvement in Disaster Management. *International Journal of Health System & Disaster Manage*, 3(5),12-15.
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014), Medyanın Doğal Afetlerdeki İşleyişi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (7),55-64.

- Steiger, E., Albuquerque, J.P. and Zipf, A. (2015). An Advanced Systematic Literature Review on Spatiotemporal Analyses of Twitter Data. *Transactions in GIS*, 19(6), 809–834.
- Stevens, S. S. (1950). Introduction: A Definition of Communication. *J. Acoust. Soc. Am.* (1)22,689.
- Şahin Y., ve Uyan, Y. (2016). *Afet Risk Analizi ve sınıflandırması: Bir Uygulama Örneği*. Karabük, Türkiye: Doğal Afet ve Afet Yönetimi Sempozyumu, 827 – 831.
- Şahin, C. ve Şipahioğlu, Ş., (2002). *Doğal Afetler ve Türkiye*. (ss.478-480). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık. Ankara.
- Şahin, D., ve Zengin Demirebilek, E. (2023). Doğal Afet ve Kriz Yönetiminde Sosyal Medyanın Etkisi: Kahramanmaraş Merkezli Deprem Felaketi Üzerine Bir İnceleme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (51),322-333. <https://doi.org/10.52642/susbed.1289335>
- Şimşek, S. (2009). Medya-Siyaset-İktidar Üçgeninde Medya Gerçeği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(1),124-143.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2023, Eylül). *6331 Sayılı İş Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/>
- Taşdemir, E. (2002). Basının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu Doğrultusunda Siyasi Partilere Yaklaşımı (1995 ve 1999 Genel Seçimleri Örneği). *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 2(3),79-95.
- Taştan, K. (2018). *Afet Yönetimi*. Pegem Yayınları. Ankara.
- Tatvan Sesi Gazetesi (2023, 07 – 28 Şubat).
- Tekin, A. ve Yazgan, Ü. (2018). Afet Yönetim Sürecinde Medyanın Rolü: Bilinçlendirme Perspektifi. *Afet Araştırmaları Dergisi*, 5(2),112-125.
- Tierney, K. J., Bevc, C. A., and Kuligowski, E. D. (2006). Metaphors Matter: Disaster Myths, Media Frames, and Their Consequences in Hurricane Katrina. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 604(1),57-81.
- Tierney, KJ., Bevc, C. and Kuligowski, E. (2001). Daha güvenli toplumlar oluşturmak: Risk iletişimi ve afet yönetimi. *İletişim Yönetimi Dergisi*, 5(4),323-340.
- Tinker, T., and Neubauer, D. (2014). Social Media and Disaster Management: A Case Study of Hurricane Sandy. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 11(1),27-52.
- Toker, H. (2016). Doğal Afetler, İletişim ve Medya. Z. Toprak Karaman ve A. Altay (Ed.), *Bütünleşik Afet Yönetimi* (ss.253-278). İzmir İlkem Yayıncılık.

- Tuchman, G. (1978). *Making news: A study in the construction of reality*. Free Press, 57.
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Afet Kavramı*. (2023, Eylül). <http://www.tdk.gov.tr/>
- Türkoğlu, H., (2023, Haziran). Afete dirençli şehir planlama ve yapılaşma. İSMEP Rehber Kitaplar Beyaz Gemi Sosyal Proje Ajansı. <http://www.guvenliyasam.org/Contents/rehber-kitaplar/ADSPY.pdf>
- Türkoğlu, N. (2010), Toplumsal İletişim, *Urban Yayınları, İstanbul*, (1),19-20.
- UNDRR. (2023, Eylül). Floods in Europe underline need for increased investment in Disaster Risk Management, <https://rp-americas.undrr.org/>
- Uzunçibuk, L. (2009). Doğal Afetlerin Kentsel ve Bölgesel Planlamada Yeri. *Jeodezi ve Jeoinformasyon Dergisi*(101),18-27. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1008857>.
- Vasterman, P., Yzermans, CJ and Dirkzwager, AJE (2005). Afetler Sonrasında Medyanın Rolü ve Medya Aldatmacaları. *Epidemiyolojik İncelemeler*, 27(1),107-114.
- Veil, S. R., Reynolds, B., and Sellnow, T. L. (2008). Legitimacy-Restoring Crisis Strategies: Theoretical Assumptions and Practical Implications. *Communication Quarterly*, 56(2),175-192.
- Veil, S. R., Reynolds, B., Sellnow, T. L., and Seeger, M. W. (2008). Crisis and Emergency Risk Communication as an Integrative Model. *Journal of Health Communication*, 13(5),446-451.
- Weaver, D. H., and Wilhoit, G. C. (1996). *The American Journalist in the 1990s: U.S. News People at the End of an Era*. Erlbaum.
- Weinberg, T. (2009). *The New Community Rules: Marketing On The Social Rules*. O'reilly Media, Usa, 40.
- Wenger, D., (1985). Mass Media and Disaster. Disaster Research Center, *Network, University of Delaware*, 98.
- Wikipedia. (2023, 16 Şubat). *Afet*. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Afet>
- Yakut, İ., (2005). *Afet Etkilerine Karşı Toplumu Bilinçlendirme Çalışmalarında Sürdürülebilir İletişimin Rolü*. Deprem Sempozyumu Kocaeli 2005 (23-25 Mart), 1479-1484.
- Yan, L., and Pedraza Martinez, A. J. (2019). Social Media for Disaster Management: Operational Value of the Social Conversation. *Production and Operations Management*, 28(10),2514-2532.
- Yavaş, H. (2005). *Doğal Afetler Yönüyle Türkiye’de Belediyelerde Kriz Yönetimi*. Ankara: Orion Yayınları.

- Yeni Ahlat Gazetesi (2023, 07 – 28 Şubat).
- Yeşilfidan, G. (2020). *Dideban Gazetesi'nde Bitlis (1957-1961)*, [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Bitlis Eren Üniversitesi, 46-47.
- Yıldırım, A. (2004). Acil Durumda Basın ve Halkla İlişkiler. *İçişleri Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Afet Yönetimi 55. Dönem Mülki İdare Amirleri Semineri*, Ankara.
- Yıldız, C. (2012). Yazılı Basında Kullanılan Metin Türleri Ve Konu Dağılımları. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (8),87.
<https://doi.org/10.17064/iüifhd.03573>
- Yılmaz, K. ve Algül, E. (2019). Afet İçerikli Haberlerin Sosyal Öğrenme Kuramı Bağlamında Değerlendirilmesi. *Medya Araştırmaları Dergisi*, 25(1),78-92.
- Yotmani, S., and Hollister, D., (2001). *Disaster and Communication Technology: Perscpective From Asia*. Asia Disaster Preparedness Center.
- Zhang, L., Kong, N., and Chang, H. (2016). Social Media Use for Crisis and Risk Communication: A Decade of Research. *Health Communication*, 31(1),41-49.
- Zincir, O. ve Yazıcı, S. (2013). Kriz Yönetimi ve Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. (49),65-80.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/5714>